Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою

Присвячується
100-річчю
Дніпровського державного аграрно-економічного університету

І. П. Приходько, Г. Є. Павлова, Л. М. Васільєва, О. М. Губарик,
О. В. Чернецька, Т. П. Погорєлова, С. В. Юрченко

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

з обліку і оподаткування

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Навчальний посібник

Видання 5-те, виправлене

Дніпро
2022

УДК 657
ББК 65.052
О 64

Рекомендовано Вченою радою Дніпровського державного аграрно-економічного університету
як навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних закладів
(протокол № 9 від 30 червня 2022 р.)

Рецензенти:
Вакульчик О.М., д.е.н., проф., завідувач кафедрою обліку, аудиту, аналізу і оподаткування Університету митної справи та фінансів;
Назаренко О.В., д.е.н., проф., кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету;
Вініченко І. І., д.е.н., проф., завідувач кафедрою економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпровського державного аграрного університету.

О 64 Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт з обліку і оподаткування: навч. посіб. / І. П. Приходько, Г. Є. Павлова, Л. М. Васільєва, О. М. Губарик, О.В. Чернецька, Т. П. Погорєлова, С. В. Юрченко; за заг. ред. І. П. Приходька., О.М. Губарик – 5-те вид., виправл. – Дніпро : Біла К. О., 2022. – 265 с.

ISBN 978-617-645-214-0

В навчальному посібнику викладений матеріал акцентовано на ключових складових підготовки дипломних робіт здобувачами освітнього ступеня «Магістр» закладів вищої освіти аграрного профілю.

Важливим аспектом посібника є детальна аргументація основоположних елементів методичного забезпечення виконання розділів дипломної роботи, що сприятиме систематизації досліджень, виконуваних здобувачами. Слід наголосити, що посібник вигідно відрізняється наведеними детальними прикладами виконаних дипломних робіт, що налічують розподіл інформації на структурні елементи з відповідними коментарями авторів щодо вимог по узагальненню отриманих результатів досліджень.

Навчальний посібник розрахований на здобувачів, викладачів економічних ВНЗ та факультетів, а також широкого загалу спеціалістів з обліку і оподаткування аграрного сектору економіки України.

УДК 657
ББК 65.052

ISBN 978-617-645-214-0

© І. П. Приходько, Г. Є. Павлова, Н. В. Бондарчук,Л. М. Васільєва, О. М. Губарик,О. В. Чернецька, Т. П. Погорєлова, С. В. Юрченко, 2012
© І. П. Приходько, Г. Є. Павлова,Л. М. Васільєва, О. М. Губарик, О. В. Чернецька, Т. П. Погорєлова, С. В. Юрченко, виправлення, 2022

ЗМІСТ

Вступ 5

1. Теоретичні основи організації наукових економічних досліджень 7

2. Організація виконання наукового дослідження та вибір сукупності спостережень для його проведення. мета, завдання дипломної роботи та методи дослідження 11

3. Вимоги до виконання та оформлення дипломної роботи 30

4. Технологія підготовки дипломних робіт 45

4.1. Реферат 45

4.2. Вступ 46

4.3. Підготовка теоретичної частини дипломної роботи 49

4.4. Підготовка аналітичної та проектно-рекомендаційної частини дипломної роботи з обліку 53

4.4.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства 53

4.4.2. Методичне забезпечення дослідження організаційних аспектів та стану обліку на підприємстві 98

4.4.3. Методичне забезпечення розробки рекомендацій з удосконалення обліку за тематикою дипломної роботи 103

5. Підготовка аналітичної та проектно-рекомендаційної частини дипломної роботи з аналізу та контролю (аудиту) 105

5.1. Методичне забезпечення оцінки сучасного стану та розробки рекомендацій з удосконалення аудиту (контролю) за тематикою дипломної роботи 105

5.2. Методичне забезпечення оцінки сучасного стану та розробки рекомендацій з удосконалення аналізу за тематикою дипломної роботи 128

6. Висновки та пропозиції 142

7. Список використаних джерел 144

8. Вимоги до оформлення автореферату дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр» ……...144

9. Наукова стаття (тези виступу) за результатами економічного дослідження: підготовка та оформлення до публікації 149

10. Перевірка на академічний плагіат 156

11. Вимоги до захисту дипломної роботи 160

12. Перелік орієнтовних тем дипломних робіт 171

13. Орієнтовний зміст дипломної роботи освітнього ступеня «Магістр» 180

14. Список рекомендованої та використаної літератури 240

15. Додатки 247

ВСТУП

Дипломна робота являє собою комплексне вирішення певної обліково-економічної проблеми. Вона завершує підготовку фахівців за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» і є кваліфікаційною роботою, що має виявити навички конструктивного аналізу сучасних проблем обліково-контрольної практики та обґрунтування заходів щодо їх вирішення. Посібник призначено для здобувачів, що навчаються за освітнім ступенем «Магістр».

На етапі виконання дипломної роботи здобувач має використати всі знання, отримані в процесі навчання та виявити свої здібності у використанні теоретичних знань для вирішення конкретних задач в сфері обліку, аналізу, оподаткування, контролю і аудиту.

Підготовлений посібник має за мету систематизувати самостійну роботу здобувачів, забезпечити його методичним інструментарієм для розкриття креативних якостей майбутніх фахівців.

Використання запропонованого посібника буде сприяти розвитку у здобувача навичок постановки проблеми та самостійного пошуку шляхів її розв'язання, формуванню умінь професійного вирішення організаційних та методичних завдань обліково-економічної діяльності суб’єктів господарювання в сучасних умовах.

Особливість цього посібника полягає в комплексному характері подання матеріалу, націленості на розвиток творчого мислення здобувачів. Структурно логічна побудова посібника спрямована, в першу чергу, на забезпечення здобувачів методичним інструментарієм вибору теми, формування мети, планування роботи здобувача-дипломника, обґрунтування напрямів дослідження. Посібник забезпечує варіативний підхід до формування структури дипломної роботи, що дає можливість здобувачеві обґрунтовано визначати напрями дослідження відповідно до особливостей

господарювання базового підприємства та власних професійних і наукових інтересів.

У посібнику запропоновано методичний матеріал, який дасть можливість максимально спрямувати здобувача-дипломника на вирішення актуальних задач у сфері обліку, оподаткування, аналізу, контролю і аудиту, що мають практичне значення.

Структура посібника побудована за етапами підготовки дипломних робіт. Перший розділ висвітлює теоретичні основи щодо організації наукових досліджень, що націлює здобувача до поняття наукового дослідження та визнанні бухгалтерського обліку як науки. Другий розділ чітко спрямовує здобувача на організацію виконання наукового дослідження та вибору теми і сукупності спостереження для його проведення, розкриває методи дослідження, а також висвітлює як визначити мету та завдання дипломної роботи. Третій розділ розкриває вимоги до виконання та оформлення дипломної роботи. Технології підготовки дипломних робіт присвячено четвертий розділ, де розкрито процедури вибору та обґрунтування теми, етапи роботи з літературою та розробки плану. У п’ятому розділі наведено технологію підготовки та вимоги до теоретичної, аналітичної та практично-рекомендаційної частини роботи. Окрім того, визначено вимоги до оформлення, представлення та захисту дипломних робіт.

Автори виражають надію, що використання запропонованого навчального посібника в ході підготовки дипломних робіт допоможе майбутнім фахівцям розкрити творчі здібності та спрямувати їх самостійну діяльність на розв’язання важливих обліково-економічних проблем.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Пізнаючи світ, людство нагромаджувало необхідний досвід на основі спостережень навколишньої живої природи. Цей досвід передавався із покоління в покоління стихійно, з урахуванням прагматичних потреб діяльності людей. Однак такі знання не можна вважати наукою, оскільки вони є емпіричними і не виходять за межі вивчення властивостей предметів і знарядь праці та їх застосування. Проте багаторазове повторення впродовж багатьох поколінь людей способів застосування предметів і знарядь праці зумовило накопичення певної критичної маси стихійно-емпіричних знань і відбулося те, що за сучасним філософським законом визначене як стрибок на основі нагромадження кількісних і якісних показників.

Відтак індивідууми, засвоївши надбані своїми попередниками знання, стали першими науковцями, що спеціалізувались у тій чи іншій ділянці людської діяльності, забезпечуючи прагматичні потреби спочатку окремих племен, а потім ширшого загалу. Отже, відбувся суспільний поділ праці – розумова діяльність відділилася від фізичної. Далі йшло поглиблення наукового пізнання, тобто цілеспрямоване дослідження чітко окреслених заздалегідь завдань, визначених як практикою, так і потребами власне науки.

Термін “наука” означає систему нагромадження людських знань про закономірності розвитку природи, суспільства та мислення, способів планомірної взаємодії на навколишній світ, пізнання і зміни його в інтересах людства. Наука є однією з форм суспільного пізнання, історично нагромадженою системою приведених у відповідний порядок знань, глибина, багатогранність і точність яких перевіряється і безперервно вдосконалюється в практичній діяльності людей, стаючи знаряддям вищої орієнтації кожної людини в оточуючому світі і в самій собі. Наука – це передусім процес опанування істини. Як процес пізнання, вона логічно завершується впровадженням теорії в практику.

Нині різноманітність знань і їх величезний обсяг зумовили поділ науки на галузі та підгалузі, оскільки жоден індивідуум, за всієї талановитості окремих із них, не в змозі охопити різносторонні їхні аспекти з достатньою глибиною, яка давала би можливість не тільки володіти накопиченою на певний момент сумою знань в одній сфері, а й вносити власні, що забезпечують хоча б еволюційний науковий розвиток, оскільки в наш час революційний стрибок у пізнанні – надзвичайна рідкість. Правда, це не зупиняє припливу в науку філістерів (людей з обмеженим світоглядом, які не цінують знання та науку), особливо сьогодні, коли приналежність до неї заформалізована, а критерії відбору розмиті; тим більше, що у багатьох випадках відверто слабкі з наукового погляду, орфографічно та стилістично недосконалі матеріали після кваліфікованого фахового та літературного редагування стають наукоподібними і відрізнити їх від справді оригінальних досліджень інколи важко.

Разом із тим на сучасному етапі розвитку людського суспільства зростає роль науки в теоретичному та практичному аспектах. У практичній діяльності роль наукових знань визначається насамперед високим рівнем наукоємності виробництва, а тому освіченість кожного індивідуума повинна бути достатньою для використання складних технологій і засобів, на відміну від виробництва примітивного, коли вистачало природних навиків для його ведення.

Теоретичні дослідження, попри, здавалося би, фундаментальне вивчення всіх сторін людської діяльності, також украй потрібні, зважаючи на обмеженість природних ресурсів згідно з потребами людського суспільства на кожному етапі його інтелектуального розвитку. Причому поглиблення знань необхідне в будь-якій сфері людської діяльності, і це в одних галузях науки помітно майже всім (наприклад, у медицині), в інших – лише обізнаним спеціалістам (зокрема, в енергетиці). Не виняток й економічна наука, адже врешті-решт всі прикладні науки технологічного характеру – біологія, хімія, енергетика, матеріалознавство, техніка тощо – тісно пов'язані

з економічними дослідженнями (обґрунтування доцільності, окупності тощо), і часто останні є поштовхом для пошуку нових шляхів вирішення проблем у перших.

Економіка – це наука, що вивчає специфіку виробничих відносин у певній галузі або сфері людської діяльності (промисловості, сільському господарстві, будівництві, транспорті, невиробничій сфері та ін.) Водночас – вона є видом практичної діяльності у зазначених сферах, визначає професію певної категорії працівників. Саме для задоволення потреб такої діяльності виникає наука. Так, наприклад, бухгалтерський облік, будучи видом діяльності мільйонів людей, як будівництво, виробництво продукції, торгівля, медицина тощо, на певному якісному рівні стає наукою. Також інженер-програміст, хоч і послуговується математичною логікою, ще не є науковим працівником, а його діяльність – наукою. Філософ чи практикуючий лікар теж не може вважатися науковцем, хоча загальновизнано, що математика, філософія та медицина – це галузі науки. Водночас будь-який вид діяльності в результаті довгого та послідовного нагромадження кількісних і якісних властивостей врешті-решт зумовлює виникнення вищого її рівня, коли на певному ступені розвитку – від нижчого до вищого, від простого до складного – вона стає наукою.

У контексті цього діалектичного процесу бухгалтерський облік як наука є галуззю економічних наук, до яких відносять політичну економію, економіку підприємств, статистику та ін., без яких суспільство не може успішно розвиватися. Чим більше розвинута країна, тим на вищому рівні перебуває народногосподарський облік, адже його розвиток, як і інших наук, здійснюється по спіралі від простого до складного. Так, спочатку була проста одинарна система обліку, потім складніша – подвійна. Нині проблема полягає в тому, щоб створити так звану інтегровану систему, в якій може бути поєднано бухгалтерський, статистичний та оперативно-технічний облік.

Наукові економічні дослідження студентів здійснюються на кафедрах економічної теорії, бухгалтерського обліку, економіки (інколи кафедри

мають інші найменування, наприклад, кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, кафедра маркетингу, кафедра менеджменту і т.п.) Керівництво науковою роботою здобувачів здійснюють викладачі цих кафедр.

Наукові дослідження забезпечують формування всебічно розвинутих фахівців, інтелектуалів, здатних творчо вирішувати науково-практичні завдання підвищення ефективності виробництва. Оволодіння навичками наукових досліджень поглиблює рівень знань здобувачів, формує логічне мислення, забезпечує вміння обґрунтовувати висновки та пропозиції із здобутих у процесі вивчення знань, використовувати ці знання у власних наукових працях як поштовх до нових ідей.

Виконання наукових досліджень полегшує навчання, оскільки реферати, доповіді здобувачів на семінарах і конференціях формують вміння опрацьовувати літературу і фактографічну інформацію, аргументовано доводити власні міркування, що буде основою для виконання спочатку курсових, а потім дипломної магістерської роботи і її захисту як обов'язкової умови здобуття спеціальності для кожного здобувача. Ті ж здобувачі, котрі вирішили в майбутньому здобути науковий ступінь, пройдуть хорошу школу для формування вміння самостійного дослідження економічних процесів, формування реальних, всебічно виважених висновків і пропозицій, які мають теоретичне та практичне значення.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИБІР СУКУПНОСТІ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ДЛЯ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ. МЕТА, ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведення наукового дослідження крім складності, зважаючи на те, що його метою є творчий пошук у сфері незвіданого, дуже трудомістке в зв'язку з необхідністю вивчення глибокого пласту зробленого попередниками та заодно оволодіння методологією і методикою виконання власних розробок. У зв'язку з цим організація наукового дослідження, незважаючи на його інтуїтивність у деталях, інколи навіть на підсвідомий поштовх до здійснення, є надзвичайно важливою насамперед з огляду на необхідність раціонального використання робочого часу, уникнення його непродуктивних витрат, які загалом незворотні. Адже кожен індивідуум має певний трудовий потенціал упродовж доби і кожна хвилина, потрачена марно, – це непоправна втрата, бо перенести її на наступний час неможливо.

Крім цього, наукове дослідження будь-якої проблеми передбачає мобілізацію всіх душевних, розумових і фізичних здібностей людини. Воно дуже виснажливе і трудомістке, вимагає певною мірою самозречення на період його проведення від привабливих утіх і розваг, викликає, як і кожна робота, втому, а при надмірному захопленні – й перевтому, що потім може відлунювати творчим застоєм. Отже, з цих міркувань організація процесу наукового дослідження також дуже важлива, оскільки лише при наполегливому бажанні, яке супроводжується самовідданою працею, можна досягти певних наукових успіхів. Тут не можна розраховувати на випадковість, котра існує хіба що в легендах, за якими відкриття здійснювалися геніями випадково. Насправді досягнення в науці можна визначити словами В. Маяковського: “...той же видобуток радію: у грам видобуток - на рік праці! Зводиш єдиного слова заради тисячі тонн словесної руди”.

Хоча процес наукового пізнання неможливо втиснути у прокрустове ложе конвеєра, все таки його організація є вкрай необхідною. Хаотичність і несистемність проведення наукових досліджень не може дати бажаних результатів, а тим більше у визначені терміни, що однаково важливо як для студентів чи аспірантів, так і для науковців – професіоналів, зважаючи на заданість кінцевого завершення будь-якої роботи заздалегідь: закінчення семестру, аспірантури чи фінансування проекту. Водночас це не означає, що в усіх випадках має бути хронометрований похвилинно розпорядок робочого дня науковця, а дослідження виконується за технологічною картою, як, наприклад, пошиття костюма. Наукове пізнання – це творчий процес, а тому примушування тут недоречне, в т. ч. самовільне. Однак внутрішня самодисципліна не дозволить байдикувати тоді, коли для виконання дослідження треба працювати в бібліотеці чи знайомитися з практикою ведення бухгалтерського обліку, економічної роботи на підприємстві, оскільки поява натхнення може не співпасти з можливостями для виконання такої роботи. Організація наукового дослідження за будь-яким предметом – це, насамперед, вибір його теми. Не дивлячись на те, що треба, власне, сформулювати всього-на-всього одну фразу, зробити це дуже непросто. Річ у тім, що тема дослідження значною мірою визначає досяжність його результатів.

Ідеальним був би варіант, коли здобувач спочатку самостійно опрацьовує літературу за обраним напрямом і на основі її критичного осмислення формулює тему такого дослідження, яке доповнює вже опубліковані праці.

Однак, здебільшого, теми дипломних робіт формулюються і затверджуються кафедрою та пропонуються здобувачам, тож актуальність дослідження не викладає сумніву. Таким чином, це нібито полегшує організацію дослідження, хоч аксіома “від перестановки доданків сума не змінюється” в цьому випадку залишається непорушною. При цьому знижується стимул щодо творчого пошуку, оскільки виграшу немає жодного,

бо навіть вказана тема дослідження вимагає від здобувача опрацювання наукової літератури в повному обсязі. Отож, при серйозних намірах щодо подальших наукових досліджень треба передовсім, підходити свідомо, до вибору теми дослідження, маючи на увазі, що самостійність у цьому стимулює прагнення до творчого пошуку й надалі.

Не менш складним є наповнення теми дослідження сутністю, тобто складання переліку питань, які планується розкрити. Залежно від рангу роботи її план може включати різну кількість розділів, параграфів, пунктів, підпунктів.

У практиці існує усталена архітектура наукових робіт різного рангу, і, зокрема в дипломній магістерській роботі. Після розробки плану дослідження та узгодження його з науковим керівником, як правило, здійснюється підбір літератури за темою та наступне її опрацювання. Це теж дуже складна робота, зважаючи на величезні масиви опублікованих матеріалів, у яких непросто віднайти саме такі, що відображають уже проведені дослідження з цього напрямку.

Успішне проведення будь-якого дослідження можливе при умові його чіткої організації. Насамперед має бути раціонально організований режим роботи науковця, оскільки невпорядкованість гальмує проведення наукових досліджень. Для цього робочий день дослідника повинен бути поділений на частини з урахуванням того, що для наукової праці кожного робочого дня потрібно виділити певний час (щонайменше 2 години).

При цьому варто врахувати, що у більшості людей інтенсивність розумових процесів підвищується з ранку до полудня, досягаючи в цей час свого максимуму. Потім поступово до 17.00 відбувається зниження працездатності. У вечірній час, після обідньої перерви та відпочинку, знову настає невеликий підйом працездатності, приблизно з 19.00 до 21.00.

Однак для здобувачів не завжди можливо займатися науковою роботою у найбільш продуктивні години дня, зважаючи на особливості навчального процесу. Якщо лекції та практичні заняття за розкладом відбуваються в другу

зміну, то в цьому випадку з вранішнього періоду можна викроїти необхідний для наукових досліджень час, але, як правило, це може бути лише в другій половині робочого дня. Все ж таки, незважаючи на особливості навчального процесу, залізним правилом людини, котра прагне займатися науковою діяльністю, має бути заняття нею щоденно за будь-яких обставин. Наївно думати, що натхнення заставить кого-небудь, навіть надзвичайно талановитого, без певного примусу вникати у премудрості наукових досліджень. Окрім цього, наукова діяльність, попри її позірну (уявну) привабливість, надзвичайно виснажлива; до того ж людина, котра працює безсистемно, нецілеспрямовано, швидко втомлюється. Отже, системність у наукових дослідженнях є однією з обов’язкових умов їх організації.

Водночас це не означає, що науковець має бути “сухарем”, який веде аскетичний спосіб життя, занурившись у книги зі спеціальності і нічим іншим не цікавлячись. Навпаки, справжні науковці – це інтелектуали, які духовно багаті, цікавляться політикою, художньою літературою, мистецтвом, займаються спортом тощо. Девізом здобувача, котрий прагне стати науковцем, повинен бути: “Знати все про дещо, і дещо про все”, тому щоденно треба раціонально використовувати робочий час, не допускаючи його витрат на легковажне, інколи й шкідливе для здоров’я, наприклад, вживання алкоголю. Дія останнього на людський організм руйнівна, зокрема в молодому віці, і до того ж підступна: надмірне вживання алкоголю не дозволяє наступного дня результативно працювати. В зв'язку з цим видатний фізик Л. Ландау говорив, що випитий ним бокал шампанського не дає йому продуктивно творити впродовж тижня.

До шкідливих звичок належить часте тютюнопаління. Воно, як і регулярне вживання алкогольних напоїв, – хворобливі звички, які в результаті частого повторення розвиваються в стійкі умовні рефлекси, що спричиняють погіршення здоров'я. На жаль, таку “невинну” звичку, як тютюнопаління, дехто вважає своєрідним перепочинком. Хоча перерви необхідні час від часу кожній людині протягом робочого дня, це не означає,

що їх треба використовувати некорисним для організму способом. Науковцеві, який хоче досягти вагомих здобутків, варто виробити звичку знімати розумову втому легкою фізичною зарядкою, водними процедурами, прогулянкою на свіжому повітрі тощо.

Дотримуватися раціонального розпорядку робочого дня необхідно з урахуванням передусім своїх індивідуальних особливостей. Як відомо, люди поділяються на “жайворонків” і “сов”. Перші встають дуже рано, другі полюбляють працювати в нічні години. Загалом же фізіологія людей однакова, і кожному необхідний тривалий (6-8 годин) сон. Таким чином, третина доби мусить бути відведена для сну, який найкраще знімає фізичну і розумову втому.

Треба мати на увазі, що відразу після сну неможливо приступити до серйозної наукової роботи, бо, хоча людина й прокинулась, її організм ще не налаштований на активну діяльність. Тому обов'язково щоденно треба робити фізичну зарядку, яка не повинна тривати менше 15 хв., але водночас і не бути надто стомлюючою. Коли це поєднується з холодним душем після фізичних вправ, то виникає найоптимальніший стан організму, який сприяє активному мисленню, що надзвичайно важливо у наукових дослідженнях.

Звичайно, не треба забувати про особисту гігієну, належний санітарний стан у приміщенні (квартирі, кімнатні гуртожитку), бо людина, котра звиклась із брудом, як зазначав відомий майстер мініатюри М. Сядристий, нічого путнього створити не може.

Не менш важливим є раціональне харчування. В меню повинно бути вдосталь овочів, фруктів, молочних і м'ясних продуктів, риби, меду. Для забезпечення такого харчування не завжди є можливості, але при їх наявності треба користуватися науково обґрунтованими нормами споживання продуктів, звичайно, підбираючи власне меню з урахуванням своїх уподобань. Не рекомендується займатися науковою роботою, не поснідавши; не варто дотримуватися правила на сніданок лише пити міцну каву. Шкідливих звичок, треба позбавитися, бо як говорив академік О. Несмеянов:

“Якщо людина вважає науку справою свого життя, вона готова з радістю багато від чого відмовитися”.

Якщо в першій половині дня неможливо приступити до наукової діяльності, то після лекцій теж треба трохи відпочити, адже раптовий перехід від одного виду роботи до іншого неможливий. Найкращим відпочинком від занять в аудиторії є пішохідні прогулянки, плавання в басейні, спортивні ігри, легка фізична робота тощо. Але ні в якому разі не можна перевтомлюватися фізично, оскільки виснаженість організму унеможливлює активну творчу діяльність.

Дуже важливо зосереджуватися на роботі, яку треба виконати, поступово, працювати ритмічно, не ривками. Звичну роботу необхідно виконувати послідовно, етап за етапом, систематично. Потрібно правильно по черзі змінювати періоди роботи і відпочинку, бо втомлюються і знесилюються не тільки від того, що багато працюють, а й тому, що можливості людини, навіть найвитривалішої, обмежені. Проте не слід і надовго переривати творчу роботу, для чого варто навчитись уміло розпоряджатися часом.

Науково-дослідна робота, як і будь-яка інша, вимагає відповідного часу на впрацьованість, тобто швидке і повне зосередження уваги на об'єкті дослідження. Цей процес складний і важкий, до того ж кожна людина має свої специфічні особливості: одній потрібно на це 3-5 хв., іншій – 20-30 хв. Необхідно вчитися працювати систематично, концентрувати свою увагу на виконанні вказаного.

Важливо виробити звичку занотовувати свої думки з приводу здобутої інформації. Інколи вони виникають у найнесподіваніші моменти, і тоді їх треба “схопити на льоту”, записати, бо потім можна не згадати суті. Завжди слід мати під рукою записник, у якому можна зафіксувати необхідне, адже за своєю природою праця наукового працівника безперервна, і творчий працівник завжди в роботі. Найкраще, звичайно, обдумуються наукові проблеми на самоті, зокрема, коли опрацьовується спеціальна література,

пов’язана з власною темою дослідження.

Без особливої терміновості не потрібно зловживати роботою в нічні години, як кажуть, перетворювати ніч у день. Нічна робота, як правило, менш продуктивна у творчому відношенні, ніж денна. До того ж кожна людина щоденно може виконати обмежений обсяг роботи, який ніколи не можна перевиконати. Ілюзією є те, що прогулявши певний час удень, його можна надолужити вночі чи напруженішою роботою наступного дня. Таке невпорядковане ставлення до робочого часу призведе лише до його безповоротних втрат, адже доба є константою, котру можна схематично зобразити як певний відрізок (АС), поділений на робочий (АВ) і відпочинковий періоди (ВС) (рис. 2.1).

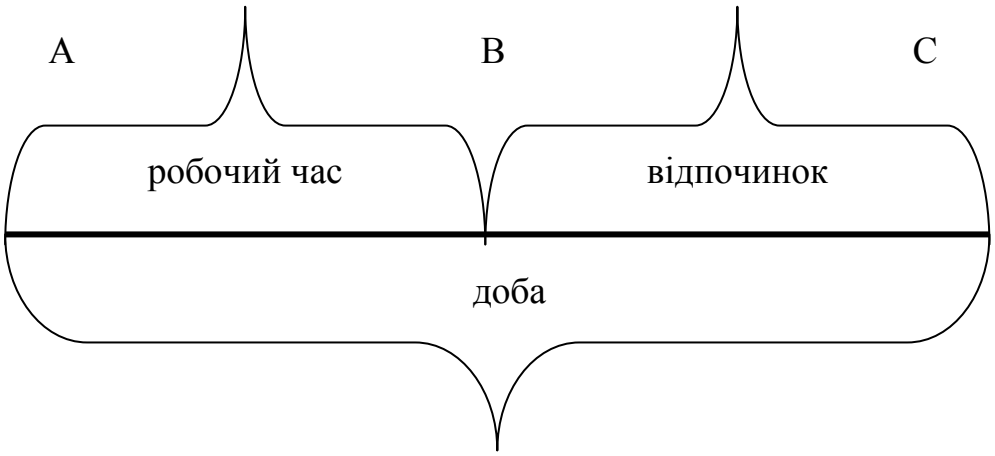

Рис. 2.1. Розподіл часу впродовж доби під час наукових досліджень

Навіть якщо продовжити відрізок АВ за рахунок скорочення відрізка ВС, то це вдасться зробити лише тимчасово, бо за тривалий період їх величини будуть дорівнювати оптимуму, який для кожної людини свій. Визначено, що робочий період без шкоди для здоров’я в середньому, не може перевищувати 10 годин, тому важливо використовувати його щоденно якомога раціональніше, бо намагання перекласти працю з однієї доби на іншу означає лише втішати себе ілюзією. Перевищення фізичних і розумових можливостей за один день вимагає рівноцінної компенсації за інший, загалом ж кількість робочого часу вийде навіть меншою, оскільки невпорядкована робота призводить до зайвих втрат. У цьому випадку організм людини виснажується настільки, що про кожну творчу працю, яка і відзначає наукову

роботу дослідника, не може бути й мови; лише імітуватиметься наукова діяльність, яка в таких випадках є безрезультативною.

Метою підготовки дипломної роботи є:

- поглиблення здобувачем теоретичних і практичних знань за фахом;

- вироблення умінь застосовувати їх під час вирішення конкретних практичних завдань;

- сприяння пошуку сучасних наукових досягнень у певній сфері обліку, оподаткування, аналізу та аудиту, уміння їх самостійно застосовувати, вирішуючи прикладні питання;

- визначення ступеню підготовки випускника до самостійної практичної діяльності в сфері організації обліку, оподаткування, аналізу, контролю і аудиту.

Дипломна робота має містити глибоке теоретичне осмислення актуальної проблеми, а також обґрунтований варіант практичного її вирішення, виконаний на підставі ретельно проведеного аналізу діяльності конкретного підприємства, що було обрано за базу проходження комплексної виробничої та переддипломної практики. Дипломна робота передбачає: постановку мети відповідно до визначення проблемної ситуації та завдань, необхідних для її досягнення; розробку методики дослідження проблеми; формулювання висновків, в яких подаються результати, отримані при вирішенні поставлених завдань, а також рекомендації та пропозиції для подолання виявлених проблем.

Дипломна робота є підсумком самостійного комплексного дослідження актуальної проблеми у сфері обліку, оподаткування, аналізу, контролю і аудиту, що має практичне для базового підприємства значення. Робота виконується кожним здобувачем самостійно на базі матеріалу, зібраного під час проходження комплексної виробничої та переддипломної практики. Це найважливіша форма самостійної роботи студента, в процесі якої він набуває уміння і навичок організації та ведення обліку, аналізу, контролю і оподаткування.

Вона визначає загальноосвітню та фахову зрілість випускника, вміння діалектично мислити, творчо застосовувати набуті знання при вирішенні тих чи інших практичних завдань у сфері управлінської діяльності.

У відповідності з кваліфікаційними характеристиками бухгалтерських професій магістр з обліку і оподаткування має вміти визначати, формулювати, планувати, здійснювати і координувати організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності підприємства, забезпечувати раціональну організацію обліку і звітності на підприємстві та в його підрозділах на основі централізації і автоматизації обліково-обчислювальних робіт; впроваджувати прогресивні форми і методи бухгалтерського обліку і контролю, розробляти і здійснювати заходи щодо їх оптимізації; організовувати складання квартальних та річних бухгалтерських звітів; обґрунтовувати облікову політику підприємства і організовувати працю облікового персоналу.

В результаті підготовки дипломної роботи здобувачі мають також усвідомити роль керівника обліково-аналітичної служби підприємства, здобути фахові знання та набути професійні навички за цим напрямком.

Сучасний період характеризується зміною ідеології нормативної регламентації обліку та перетворення характеру праці обліково-аналітичних працівників з виконавчої на творчу. В зв'язку з цим в практичний діяльності виникають суттєві проблеми, зумовлені відсутністю навичок до прийняття управлінських рішень відповідно до норм професійної етики, що потребує відповідної підготовки фахівців.

Незважаючи на багаторічний термін застосування національних стандартів бухгалтерського обліку, що базуються на міжнародних стандартах та прийняття Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911-р., неоднозначним є ставлення провідних вітчизняних вчених до концептуальних основ міжнародних стандартів. Відповідно при підготовці фахівців з обліку і оподаткування,

особливо на її завершальному етапі, необхідно не лише формувати навички виконання вимог нормативно-законодавчих документів, а й забезпечувати формування у випускників здатності до критичного осмислення облікових теорій та практики, виявлення проблемних моментів організації та методології обліку, оподаткування, аналізу, контролю і аудиту.

Саме це зумовлює тематичну спрямованість, вимоги до змісту та завдання дипломної роботи здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Обліку і оподаткування».

Основні завдання дипломної роботи можна сформулювати наступним чином:

- перевірка теоретичних знань і методологічного апарату, яким володіє здобувач;

- закріплення навичок роботи з нормативно-законодавчими документами, що регулюють питання методології й організації обліку і оподаткування;

- вироблення навичок критичного опрацювання науково-методичної фахової літератури;

- напрацювання навичок критичного осмислення історичних аспектів розвитку методології обліку і оподаткування;

- перевірка вміння правильно вибирати необхідну методику економічного і фінансового аналізу;

- реалізація вмінь проводити фінансовий, економічний аналіз явищ та процесів, що розглядаються, та розробляти конкретні заходи на підставі результатів дослідження;

- формування навичок визначення організаційно-технологічних особливостей функціонування базового підприємства (організації, установи), що мають бути враховані при побудові ефективної системи обліку і оподаткування;

- перевірка вмінь формулювати правильні висновки за результатами проведених досліджень;

- вироблення навичок розробки практичних рекомендацій для конкретних суб'єктів економічних та фінансових відносин;

- розробка навичок оцінки ефективності запропонованих заходів і нововведень;

- формування навичок та перевірка здатності здобувача здійснювати критичний аналіз облікової політики та розробки заходів щодо її оптимізації;

- формування навичок з виконання процедур обліку, аналізу, оподаткування, контролю і аудиту, вироблення вміння та навичок організаторів обліково-аналітичної служби;

- формування навичок розробки регламентів роботи обліково-економічної служби;

- формування навичок оптимізації наукової організації праці обліково-економічного персоналу та її оплати;

- апробація навичок роботи з окремими комп’ютерними програмами;

- формування навичок складання та використання бухгалтерської та податкової звітності;

- формування навичок розробки робочих документів аудиту;

- формування практичних навичок в частині розрахунку основних видів податків, зборів та платежів та визначення податкових ризиків, пов’язаних з оптимізацією оподаткування або ухиленням від сплати податків;

- формування навичок планування діяльності та перспектив розвитку обліково-економічної служби суб’єктів господарювання;

- вироблення вміння відстоювати свою точку зору за допомогою переконливих аргументів при проходженні процедури захисту дипломної роботи.

Для проведення наукового дослідження застосовують багато різноманітних методів, підходів і прийомів, які тісно між собою пов’язані логічно, структурно в процесі дослідження. Тобто вони утворюють систему, в якій існують наступні методи дослідження, що наведені на рис. 2.2.

Філософські методи – це використання у науковому дослідженні

категорій, положень, принципів і законів певної філософської системи. Наприклад, діалектики як теорії пізнання.

Загальнонаукові методи – це такі засоби і прийоми (чи їх сукупність), які з тими чи іншими модифікаціями використовуються в усіх чи майже усіх науках з урахуванням особливостей конкретних об’єктів дослідження (моделювання, аналіз, синтез, дедукція, індукція).

Конкретно-наукові методи – які використовуються в окремих науках чи в генетично пов’язаних або об’єднаних спільністю об’єктів дослідження групах.

У науково-дослідній роботі здобувачів зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" другого (магістерського) рівня вищої освіти використовуються специфічні методи економічних досліджень. До них відносяться: статистико-економічний, монографічний, експериментальний, розрахунково-конструктивний і математичний. Кожному методу властиві свої способи і прийоми.

У всіх наукових дослідженнях з циклу бухгалтерських дисциплін застосовується *статистико-економічний метод*. Він складається з елементів, що використовуються в певній послідовності:

1) статистичне спостереження даних з річних, квартальних і місячних бухгалтерських і статистичних звітів, бухгалтерських документів, в процесі якого виконується копіювання необхідних джерел інформації. Спостереження може бути суцільним, якщо за певний період часу (місяць, квартал, рік) копіюються всі документи з теми дослідження, складені на підприємстві, і вибірковим, анкетним, якщо спостерігається і копіюється лише частина інформації;

2) статистичне зведення, при якому отримані в процесі спостереження дані узагальнюються: складаються різні таблиці, визначаються середні і відносні величини, індекси, здійснюється групування отриманих даних;

3) статистико-економічний аналіз взаємозв'язків між показниками з використанням індексів, групувань, кореляційного аналізу, узагальнення.

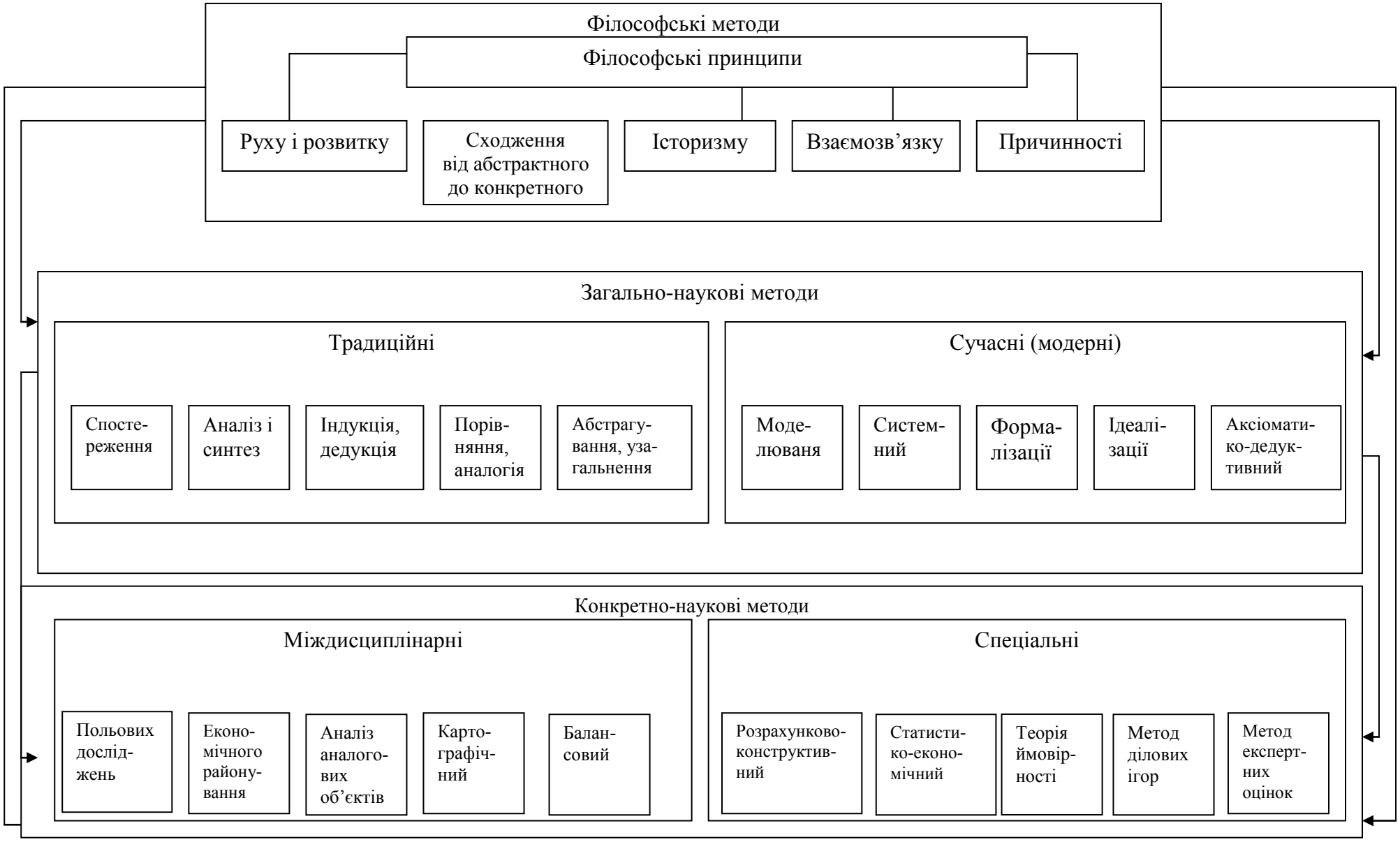

Рис. 2.2. Класифікація методів досліджень (за ідеєю О. Шаблія)

Вибір способів спостереження, зведення даних і прийомів аналізу визначається метою наукового дослідження.

У процесі статистико-економічного аналізу здобувач використовує ланцюгові підстановки, спосіб різниць, індекси (якщо є чіткий детермінований зв'язок між окремими показниками) або проводить кореляційний і регресійний аналіз (якщо чіткий причинно-зумовлений зв'язок не виявлений). Наприклад, при аналізі впливу окремих чинників на фінансові результати діяльності підприємства поширений прийом ланцюгових підстановок, а при аналізі собівартості продукції – кореляційний аналіз.

Велика частина наукових досліджень з бухгалтерського обліку, оподаткування, фінансів, аудиту, аналізу діяльності підприємств проводиться шляхом використання *монографічного методу*, що передбачає поглиблене вивчення найбільш типових або передових підприємств. Складовими елементами цього методу є:

- опис підприємства, його економічна характеристика, стан бухгалтерського обліку і фінансів, порядок проведення аудиту;

- аналіз господарської діяльності, стану бухгалтерського обліку і фінансів з виявленням позитивних рис і недоліків на дільницях обліково-фінансової і господарської діяльності, що досліджуються;

- теоретичні узагальнення – розкриття "секретів" успішної діяльності передових підприємств, виявлення прихованих резервів, можливостей поширення позитивного досвіду на інші підприємства або усунення виявлених недоліків.

Експериментальний метод у дослідженнях з бухгалтерського обліку, аналізу і фінансах підприємств може застосовуватися в тих випадках, коли він виконує науково-дослідну роботу на тих підприємствах, де виконуються дослідження різними науково-дослідними установами з вдосконалення бухгалтерського обліку, його автоматизації, кредитування оборотних коштів, фінансування капітальних вкладень.

Таким чином, застосування експериментального методу має певні

особливості на різних етапах його організації. Зокрема, на першому етапі організації наукового експерименту відповідно до поставленого завдання, участь студентів суттєво обмежена, оскільки ця робота організується і спрямовується працівниками науково-дослідних установ, головних бухгалтерів підприємств. У той же час студент може брати участь в самому експерименті, виконуючи доручену йому роботу відповідно до умов експерименту.

Головна робота здобувачів під час використання експериментального методу проводиться на подальших його етапах. Спостереження, в процесі якого організується кількісний і якісний облік результатів експерименту за минулий період (за півріччя, рік, кілька років), і збір додаткового матеріалу з даного питання; аналіз і узагальнення даних шляхом обробки отриманої інформації (порівняння результатів експерименту зі звичайними господарствами, визначення достовірності висновків і доцільності їх впровадження у всіх господарствах) з застосуванням статистичних і математичних методів; проектування позитивного виведення на майбутнє з використанням розрахунково-конструктивного і математичного методів дослідження. На останньому етапі під час розробки заходів з впровадження в практику отриманих результатів студенти, як правило, участі не беруть.

Конструктивно-розрахунковим методом здобувачі користуються під час розробки проекту вдосконаленої організації обліково-фінансової і контрольно-ревізійної роботи на перспективу. Він зумовлює розробку кількох варіантів рішення економічної задачі, з яких обирають найбільш ефективний. Ефективним вважається варіант, що забезпечує при найменших матеріальних і грошових витратах отримання найкращих виробничо-фінансових результатів господарської діяльності. Конструктивні розрахунки з різних варіантів рішення завдань базуються на аналізі стану економіки і фінансів підприємств в передплановий період, виявленні сприятливих тенденцій і закономірностей їх розвитку, використанні науково

обґрунтованих техніко-економічних нормативів і дотриманні рівних умов для всіх варіантів. Цей метод застосовується для обґрунтування ефективності впровадження результатів наукових досліджень студентів в практику підприємств в основному при виконанні наукових досліджень з аналізу діяльності і фінансів. Крім того, цей метод доцільно використовувати при розробці тем наукового дослідження з вдосконалення фінансового та бізнес-планування на підприємствах.

У процесі наукових досліджень з вдосконалення бухгалтерського обліку основних засобів, заробітної плати, реалізації продукції, джерел фінансування капітальних вкладень та інших об'єктів обліку, студент аналізує переваги і недоліки застосування різних варіантів побудови аналітичного (або синтетичного) обліку в залежності від можливості його вдосконалення, спеціалізації господарств, масштабів виробництва, методів обробки облікової інформації.

Критеріями оптимальності можуть бути мінімум витрат на ведення бухгалтерського обліку, усунення багатоетапного проходження облікової інформації в процесі її обробки, більш раціональна схема облікового процесу, зміна характеру роботи працівників бухгалтерії тощо. Після обґрунтування обраного критерію оптимальності, пропонується найкращий варіант побудови аналітичного (або синтетичного) бухгалтерського обліку відповідних коштів, їх джерел, господарських процесів.

При виконанні науково-дослідних робіт з бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту і аналізу діяльності підприємств, для відбиття встановлених закономірностей може застосовуватися *математичний метод.* Він передбачає використання прийомів математичної статистики для виявлення міри і кількісного вимірювання впливу різних чинників на даний показник, визначення типу мінливості величин, характеру і напрямку зв'язку між явищами, достовірності отримання середніх величин. При аналізі процесу розширеного відтворювання з побудовою математичних моделей, розв'язанні фінансових проблем, пов’язаних з перспективним плануванням,

використовуються прийоми математичного програмування на ПК. Математичне програмування дозволяє знаходити найкращі варіанти використання готівкових фінансових і матеріальних ресурсів кожного підприємства. Робота з математичного програмування складається з формулювання мети і завдання, що мають бути вирішені; визначення чинників, що впливають на це рішення; збору необхідної обліково-фінансової інформації; складання економіко-математичної моделі; розробки таблиці-матриці, яка випливає з математичної моделі і програми обчислень; проведення обчислень; перевірки і коректування рішення задачі. Студент виконує тільки першу, організаційну і направляючу частину роботи, а також використовує результатну інформацію.

Математичний метод широко застосовується в наукових дослідженнях з усіх тем вдосконалення бухгалтерського обліку в умовах його автоматизації. Передусім здобувач формулює задачу. Так, для нарахування на ПК заробітної плати він визначає і аналізує всі чинники, що впливають на її розмір: систему оплати праці, види робіт, роботу за індивідуальним, бригадним або орендним підрядом, тарифні ставки, норми виробітку тощо. Потім збирає необхідну облікову інформацію шляхом копіювання на підприємстві первинних документів, що досліджуються з обліку праці і виконаної роботи, розробляє коди облікової номенклатури.

У ході роботи над дипломною роботою закріплюються навички роботи з літературними джерелами, розвивається аналітичне мислення, виробляються звички дослідницької та наукової роботи. При цьому студент використовує знання, отримані раніше не лише зі спеціальних, а й з теоретичних економічних дисциплін, статистики, математики, тощо.

Виконання завдань дипломної роботи можливе лише за умови поєднання теоретичного і практичного аспектів. З цією метою напрямки та тематика дипломних робіт безпосередньо пов’язані з потребами та проблемами інформаційного забезпечення та контролю базового підприємства, що з’ясовується шляхом одержання заявок від підприємств

(установ) на розробку конкретної проблематики з питань організації обліку, аналізу, контролю і аудиту.

Це не заперечує можливість виконання здобувачами, які мають наукові здібності та позитивно виявили себе в процесі навчання, дипломної роботи за теоретичною тематикою. При цьому обов'язковим є аналіз облікової та аудиторської практики та розробка практичних рекомендацій стосовно її удосконалення.

Виконання дипломної роботи магістра здійснюється поетапно в такій послідовності:

1. Вибір теми і узгодження її з науковим керівником, подання відповідної заяви на ім'я завідувача кафедри й затвердження теми.

2. Теоретичне дослідження за обраною темою, пошук та нагромадження інформації, що стосується об'єкта й предмета дослідження, у традиційних бібліографічних системах і в мережі Інтернет.

3. Систематизація та економічний аналіз результатів теоретичного пошуку, включаючи гіпотези, теорії, сучасні парадигми економічного розвитку, термінологію, кваліфікації, нормативно-правові документи, економічні моделі, концепції та стратегії, статистичні дані та розрахунки, експертні, рейтингові оцінки тощо.

4. Узагальнення результатів власного аналітичного дослідження із застосуванням загальнонаукових, економіко-математичних та економіко-статистичних методів, формулювання науково-обгрунтованих висновків та рекомендацій.

5. Оформлення дипломної роботи магістра відповідно до чинних вимог.

6. Підготовка доповіді та презентаційних матеріалів для захисту.

7. Отримання відгуку наукового керівника на дипломну роботу та довідки про результати перевірки дипломної роботи програмно-технічними засобами щодо оцінки оригінальності змісту роботи.

8. Попередній захист дипломної роботи магістра на випусковій кафедрі та отримання рекомендації до захисту роботи перед ЕК.

9. Отримання рецензії на дипломну роботу магістра та інших необхідних супроводжувальних документів.

10. Захист дипломної роботи магістра.

3. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Робота над виконанням дипломної роботи починається з написання здобувачем заяви на ім`я завідувача кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою про закріплення за ним теми дипломної роботи магістра та призначенням наукового керівника (Додаток А).

Здобувач має право запропонувати тему дипломної роботи магістра за межами рекомендованого переліку, але за обов'язковою узгодженістю з керівником. В цьому випадку тема повинна відповідати науковому спрямуванню кафедри, а також кваліфікаційній характеристиці здобувачів за спеціальністю. Особливо актуальними і цінними є дипломні роботи, які виконуються за замовленням виробництва.

Дана заява подається на розгляд завідувачу кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною, який згідно планового навантаження по кафедрі, здійснює закріплення здобувачів вищої освіти за викладачами кафедри. Теми дипломних робіт затверджуються наказом ректора за поданням випускової кафедри та деканату у встановленні строки і надалі зміні не підлягають.

Керівництво дипломною роботою магістра може здійснювати доктор та кандидат наук.

По кафедрі обліку, оподаткування та УФЕБ діє типовий план-графік виконання дипломних робіт для магістрів, який щорічно затверджується на засіданні кафедри на початку навчального року (Додаток Б). Сформований бланк завдання підписується керівником роботи, здобувачем і завідувачем кафедри та видається кожному здобувачу із суворо регламентованим переліком питань не пізніше, ніж за 2 тижні до початку переддипломної практики. Після закріплення здобувачі-дипломники ознайомлюються з даним план-графіком і починають виконання роботи згідно нього.

Дипломна робота здобувача виконується на базі функціонального підприємства (установи, організації) і на виконання дипломної роботи магістра необхідна наявність замовлення, зразок якого наведено в додатку В, та яке є необхідним документом по процедурі захисту.

Науковий керівник дипломної роботи магістра повинен видати здобувачеві-дипломнику завдання по тему дипломної роботи магістра, зразок цього завдання наведено в додатку Г, яке потім підшивається в роботу.

Виконання дипломної роботи магістра складають у вигляді тексту, ілюстрацій, таблиць або їх сполучень. Обсяг основного тексту (без списку літератури і додатків) становить 55-60 сторінок друкованого тексту.

Роботу оформлюють на аркушах паперу формату А4 (210 х 297 мм). За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297 х 420 мм).

При друкуванні роботи на комп'ютері використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Word розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст слід друкувати, додержуючись таких розмірів берегів: верхній і нижній – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм.

Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п’яти знакам (1,25 мм).

Під час виконання роботи необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення упродовж усієї роботи. Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту повинна максимально наближатись до щільності основного зображення.

Помилки, описки й графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути чорного кольору.

Структурні елементи "РЕФЕРАТ", "ЗМІСТ" не нумерують, а їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту без крапки в кінці, не підкреслюючи. "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ

ДЖЕРЕЛ" – друкують великими літерами з абзацного відступу від початку рядка. Перед поданням додатків треба розташувати окремий лист на якому по середині надрукувати "ДОДАТКИ", цей аркуш нумерується, самі ж додатки нумерації не мають.

Титульний аркуш дипломної роботи повинен бути оформлений за єдиним зразком (Додаток Д). Назва теми на титульному аркуші повинна відповідати її формулюванню у наказі ректора університету та в завданні на дипломну роботу магістра.

Завдання на дипломну роботу є стислим викладенням суті виконаної роботи (Додаток Г). В ньому зазначається перелік задач до виконання в дипломній роботі та термін їх виконання.

Реферат розміщується після завдання на дипломну роботу магістра, з нової сторінки. Він призначений для ознайомлення в лаконічній формі зі змістом роботи (додаток Е). Реферат має включати дані про обсяг роботи, кількість джерел згідно із наведеним списком використаних джерел, кількість додатків, ілюстрацій, таблиць, перелік ключових слів.

Текст реферату має містити короткий виклад суті дипломної роботи магістра, яка розкриває її основну наукову ідею та практичне значення роботи. Необхідно вказати об’єкт та предмет дослідження, мету роботи, методи дослідження, основні характеристики об’єкта дослідження, отримані результати, наукову новизну та практичну значимість роботи.

Окремо, з абзацу, необхідно вказати ключові слова за темою проведеного дослідження українською, російською та англійською мовами.

Обсяг реферату не має перевищувати однієї сторінки.

Зміст дипломної роботи включає назви усіх її складових частин (вступу, розділів, підрозділів) з вказівкою порядкового номера сторінки, на якій наведено вказаний заголовок. При цьому вказується лише перша сторінка, з якої починається розділ. Слово «сторінка» при цьому не пишеться і крапка після її номера не ставиться.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки розділів, як і

підрозділів треба починати з абзацного відступу. Але заголовки розділів треба друкувати великими літерами, а заголовки підрозділів – маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше двох рядків.

Викладати матеріал дипломної роботи треба від першої особи множини (“приймаємо”, “вибираємо”, “визначаємо”) або в невизначеній формі (“приймається”, “вибирається”, “визначається’ і т.д.).

Кожний розділ дипломної роботи необхідно починати з нової сторінки. В кінці кожного розділу повинні бути висновки до відповідної структурної складової роботи.

Скорочення слів у тексті не допускається, окрім загальноприйнятих термінів (ЕОМ, АСУ, ДБН та ін.).

Допускається використовувати скорочення вузькоспеціалізованих термінів в тому випадку, коли їх загальна кількість дорівнює або більша 20 і кожний термін повторюється в тексті не менше 3-5 раз. У цьому випадку при першому згадуванні терміну наводиться його повна назва і в дужках дається скорочений варіант, наприклад, життєвий цикл міського житлового фонду (ЖЦМЖФ), а далі по тексту термін дається у скороченому варіанті, наприклад, “...технологічні основи формування і оптимізації ЖЦМЖФ...".

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після неї знаходиться тільки один рядок тексту.

Нумерація сторінок роботи. Всі сторінки роботи, включаючи додатки, повинні мати суцільну нумерацію. Першою сторінкою вважається сторінка титульного аркуша, друга – завдання на дипломну роботу, далі йдуть реферат, зміст і далі по тексту дипломної роботи. Номери сторінок (починаючи з другої сторінки вступу) проставляють у правому верхньому куті арабськими цифрами. Не допускається заключати номери сторінок в лапки.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах всієї роботи і позначаються арабськими цифрами без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші і додатках не проставляють.

Нумерація розділів, підрозділів. Розділи, підрозділи роботи слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. д.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу.

Якщо розділи підрозділяються на декілька основних частин, то їх нумерація здійснюється також арабськими цифрами і складається з номерів розділу і підрозділу, які розділяються крапкою, наприклад 2.5 (п'ятий підрозділ другого розділу).

Ілюстрації. Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми слід розміщувати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі.

Не варто оформляти посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких тільки повторюється те, що міститься у підпису. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де студентові треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: ”... як це видно з рис. 3.1”, або ”як це показано на рис. 3.1”

Якщо ілюстрації зроблені не автором роботи, необхідно дотримуватись вимог чинного законодавства про авторські права і посилання на відповідні джерела інформації.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Назва ілюстрації розміщується по центру сторінки зразу під зобра-

женням.

Ілюстрацію позначають словом “Рис. ”, яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, “Рис. 3.1. Діаграма залежності…”.

Ілюстрації треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рис. 3.2 – другий рисунок третього розділу.

Однією із зручних і наглядних форм ілюстративного матеріалу є оформлення результатів у вигляді графіків і діаграм. Графічне подання даних дає більший простір для аналітичних досліджень.

Наочність графіка, діаграми, гістограми дозволяє швидко оцінити вагу і співвідношення внесків різних чинників і кінцевий результат.

Для графічного оформлення даних і результатів розрахунків зручно користуватися процесорами електронних таблиць (Quatro Pro, Excel та інші). Вони дозволяють:

- будувати двомірні й тримірні графіки, гістограми і діаграми;

- доповняти графіки й гістограми текстами і позначками;

- проводити функціональний аналіз результатів безпосередньо в полі графіка.

У роботі слід застосовувати лише штрихові ілюстрації.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць. ***Таблиця*** являє собою такий спосіб подання інформації, при якому цифровий або текстовий матеріал групується в рядки і графи, відокремлені одна від одної вертикальними й горизонтальними лініями.

За змістом таблиці поділяють на аналітичні й неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про виведене знання, яке вводиться до тексту словами: “таблиця дає змогу зробити висновок, що...”, “із таблиці видно, що..,” і та ін. Часто такі таблиці сприяють виявленню

і формулюванню певних закономірностей.

До неаналітичних таблиць вміщують здебільшого необроблені статистичні дані, потрібні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Звичайно таблиця складається з таких елементів: порядкового номера і тематичного заголовка, боковика, заголовків вертикальних граф (головки), горизонтальних рядків і вертикальних граф (основної частини, тобто прографки), що наведено на рис. 3.1.

Таблиця _____
(номер)

Назва таблиці

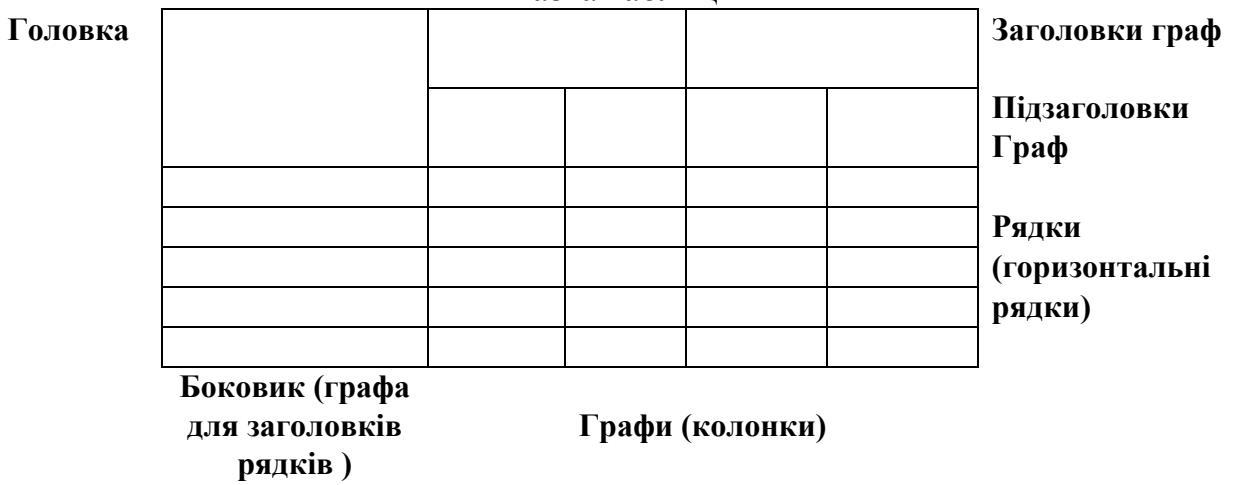

Рис. 3.1. Принципи побудови таблиці

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею і друкують симетрично до тексту. Назву не підкреслюють.

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковику, головці, або в них обох, а не в прографці; логічний предмет таблиці, або присудок (тобто дані, якими характеризується присудок), – у прографці, а не в головці чи боковику. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковику – всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути якомога стислішим.

Треба уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати в тематичному заголовку, виносити до

узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Боковик, як і головка, потребує лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ним.

У графці повторювані елементи, що стосуються всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розмішують так, щоб їх класи збігалися; неоднорідні – посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф пишуть з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком, і з великої, якщо вони є самостійними. Заголовки (як підпорядковані, так і головні) мають бути максимально точними і простими. У них не повинно бути слів або розмірностей, що повторюються. Висота рядків – не менше 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Обережно слід ставитися до вертикальної графи «Примітки». Така графа потрібна лише тоді, коли містить дані, що стосуються більшості рядків таблиці.

Таблицю рекомендується розміщувати після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків необхідно переносити в додатки.

Якщо текст у графі таблиці вживається кілька разів і складається з одного слова, його можна заміняти лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість повторюваних цифр, марок, знаків, математичних символів не треба. Коли цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Усі наведені в таблицях дані мають бути достовірними, однорідними і такими, що можуть зіставлятися, в основу їх групування покладають лише суттєві ознаки.

Наводити в роботі треба тільки ті таблиці, які неможливо передати

звичайним текстом (зіставлення розбіжності, детальні довідкові дані тощо).

На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Таблиці треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Переліки. Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку треба використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Приклад:

"До собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) включаються:

а) виробнича собівартість продукції (робіт, послуг):

1) прямі матеріальні затрати;

2) прямі витрати на оплату праці;

3) інші прямі витрати;

4) загальновиробничі витрати;

б) нерозподілені постійні загально виробничі витрати;

в) наднормативні виробничі витрати".

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Примітки. Примітки вміщують у роботі при необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації.

Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

Одну примітку не нумерують.

Слово "Примітка" друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова "Примітка" ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Приклад:

Примітка._____

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова "Примітки" ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. _____

_____

2. _____

_____

Формули та рівняння. Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки.

Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) треба нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу і числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом "де" без двокрапки.

Приклад:

"Відомо, що

$$Ф_в=Q/S_{сер}\,, \qquad (3.1)$$

де $Ф_в$ – фондовіддача основних фондів, грн./грн.;

Q – обсяг реалізованої продукції підприємства за рік, грн.;

$S_{сер}$ – середньорічна вартість основних фондів підприємства, грн. [23, с.15]".

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули чи рівняння на знакові операції множення, застосовують знак “х”.

Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою.

Посилання. Посилання в тексті роботи на джерела слід позначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, “у роботах [1 – 7]...”.

Допускається наводити посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору треба наводити ***цитати.*** Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і

позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий, знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторі своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на джерело;

д) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім: надмірне цитування створює враження компілятивності праці, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел, що мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні треба точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на яке дано посилання в роботі.

Приклад:

Цитата в тексті: “... в якості основної вимоги виділимо постійність та послідовність облікової політики з року в рік. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, у зв’язку зі змінами в законодавстві, розробкою та застосуванням нових методів ведення обліку або суттєвими змінами в умовах роботи чи у структурі підприємства. ...” [6].

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Губарик О.М. Обліково-аналітичне забезпечення діагностики функціонування підприємства та удосконалення системи економічної безпеки на основі покращення фінансового стану. *Економіка та суспільство.* 2021. № 32. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/767.

При посиланнях на розділи, підрозділи, , ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки вказують їх номери.

При посиланнях треба писати: “... у розділі 4 ...”, ”...див. 2.1 …”, “... на

рис. 1.3 ...”, або “...на рисунку 1.3 ...”, “... у таблиці 3.2 ...”,”... (див. 3.2) ...”, “...за формулою (3.1) ...”,”... у рівняннях (1.23) – (1.-25) ...”,”... у додатку Б...”

Список літератури. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарата, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин дипломної роботи магістра, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Рекомендується до списку використаних джерел включати не менше 50 найменувань. Відомості про джерело наводяться мовою оригіналу.

Відомості про джерела, включені до списку, треба давати відповідно до вимог державного стандарту з обов’язковим наведенням назв праць. В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання з урахуванням правок наведено в додатку К.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування) або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Особливу увагу слід приділити відображенню у бібліографічному списку літератури останніх 3–5 років як показника поінформованості автора про сучасний стан вивчення досліджуваної ним теми.

Для підготовки студентських наукових праць рекомендуємо використовувати алфавітне розташування бібліографічних описів у списку використаної літератури (за алфавітом авторів чи заголовків публікацій, якщо прізвище автора не зазначено).

Офіційні та нормативні матеріали (Конституція України, Закони України, Укази та Розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, акти міністерств і відомств) рекомендуємо подати в хронології.

Роботи одного автора розташовуються за алфавітом заголовків, роботи авторів з однаковим прізвищем – за алфавітом ініціалів.

В бібліографічному списку використовується наскрізна нумерація всіх джерел.

Об’єктами опису є всі види опублікованих та неопублікованих документів на будь-яких носіях – книги, серійні та інші продовжувані ресурси, нормативні і технічні документи, електронні ресурси, складові частини документів.

Додатки. Додатки треба оформлювати у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

У додатках вміщують матеріал, який:

– є необхідним для відображення повноти роботи, але включення його до основного тексту може змінити його впорядкованість і ускладнити сприйняття змісту роботи;

– не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг, форми або способи відтворення.

До додатків можуть бути включені:

– таблиці статистичних даних;

– копії договорів чи інших документів;

– протоколи й акти випробувань, упровадження, розрахунки економічного ефекту;

– інструкції і методики, опис програм, розроблених в процесі виконання роботи;

– додаткові ілюстрації, таблиці тощо.

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи магістра на наступних її сторінках або у вигляді окремої її частини (книги), розміщуючи

їх у порядку появи посилань у тексті дипломної роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований у горі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком великими літерами друкується сово «ДОДАТОК» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер **Г, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ь**. Наприклад, ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 - перший підрозділ третього розділу додатка В.

4. ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

4.1. Реферат

Зважаючи на те, що дипломні роботи магістра носять пошуковий, дослідницький характер, містять результати наукових досліджень, аналітичних оглядів, то доцільно оформляти реферати до захисту тобто написання реферату, це є заключний етап виконання дипломної роботи перед поданням її до захисту. Обсяг реферату дипломної роботи магістра має складати одну сторінку комп'ютерного друку.

Реферат має коротко, але досить ґрунтовно розкривати основний зміст дипломної роботи, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої нема в роботи. Реферат – це своєрідна візитна картка дипломної роботи. Призначення реферату – ознайомлення з методикою дослідження, фактичними результатами й основними результатами дипломної роботи.

Процес складання реферату являє собою згортання (компресію) наукової інформації (основний процес аналітико-синтетичної переробки матеріалу), спрямоване на те, щоби показати найбільш суттєву інформацію і подати її в стислій формі за принципом "мінімум знаків – максимум інформації". Реферат друкують державною мовою.

Структура реферату. Структурно реферат складається із об'єкту дослідження, мети роботи**,** методів дослідження, результати дипломного дослідження, ключові слова українською та англійською мовами.

Суть реферату полягає у точній відповідності змістові дипломної роботи, а його зміст – дає повне уявлення про наукову цінність і практичну значущість дослідження.

Ключові слова. Наприкінці реферату розміщують ключові слова українською та англійською мовами. Ключовим словом називається слово

або стійке словосполучення із тексту роботи, яке з точки зору інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Сукупність ключових слів повинна відображувати поза контекстом основний зміст наукової праці. Загальна кількість ключових слів має бути не меншою трьох і не більшою десяти.

Ключові слова подають у називному відмінку, друкують у рядок, через кому.

Структура реферату дипломної роботи наведена у додатку Л.

4.2. Вступ

Розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У вступі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи у такій послідовності. Вступ не повинен займати понад 10% обсягу основної частини роботи (3-4 сторінки друкованого тексту).

Актуальність теми. Обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання. Як правило, наводиться перелік провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, що досліджували проблему, із зазначенням посилань на їх праці, які досліджувались в процесі виконання роботи.

Головне тут – стисло і чітко показати стан досліджуваної проблеми, тобто визначити місце (“нішу”) дослідження в загальній проблемі для того, щоб зробити виважений крок вперед у науковому пізнанні.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як “Дослідження...”, “Вивчення...”, тому що ці слова

вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Об’єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об’єкта. Предметом дослідження є економічні закономірності функціонування та розвитку об’єкта, різноманітні його якості, властивості тощо.

Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об’єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік методів дослідження, використаних для розв’язання поставлених в роботі завдань. Перераховувати їх треба коротко та конкретно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Наукова новизна одержаних результатів. Подають стислий опис нових наукових положень (рішень), запропонованих особисто студентом. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатися і сприйматися легко й однозначно (без нагромадження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, деталей та уточнень). У жодному випадку не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в роботі зроблено те й те, а сутності і новизни із написаного виявити неможливо. Подання наукових положень у вигляді анотацій є найбільш поширеною помилкою здобувачів при викладенні

загальної характеристики роботи.

При формулюванні наукової новизни доцільно використовувати таку термінологію:

– проведено додаткове обґрунтування правильності тієї чи іншої ідеї;

– оригінально, порівняно з відомими науковими методами, розв'язано поставлене завдання;

– поглиблено, деталізовано, покращено розв'язання завдання, яке раніше вже було вирішене;

– уперше зроблено висновок, розроблено пропозицію;

– розроблено методику, що відрізняється…;

– виведено залежність між…;

– створено концепцію, яка узагальнює… та розвиває…;

– сформульовано принципи;

– досліджено поведінку… та показано, що… .

Практичне значення одержаних результатів дипломного дослідження полягає в розробці конкретних пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення основних положень за темою роботи, які рекомендовані до впровадження в досліджуваному підприємстві та підтверджено відповідним документом про впровадження з вказанням його номеру й дати (витяг з протоколу, довідка).

Особистий внесок. У випадку використання в роботі ідей або розробок, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у вступі та в авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в ці праці або розробки.

Апробація результатів роботи. Вказується, на яких конференціях, симпозіумах, нарадах оприлюднено результати досліджень.

Публікації. Вказують, у скількох статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, авторських свідоцтвах опубліковані результати роботи.

Наприкінці вказується кількість структурних розділів роботи, найменувань літературних джерел, таблиць, рисунків, додатків, сторінок друкованого тексту основного змісту дипломної роботи.

4.3. Підготовка теоретичної частини дипломної роботи

Перший розділ основної частини – теоретичний, в якому необхідно висвітлити теоретичні аспекти роботи. Може містити декілька параграфів.

Він містить теоретичне обґрунтування, сутність, значення, класифікаційні характеристики, історію та сучасні тенденції предмета дослідження, методологічні підходи. У цьому розділі слід викласти суть досліджуваної проблеми та ступінь її сучасної розробки, аналіз та узагальнення існуючих концепцій, визначити дискусійні аспекти, невирішені питання і проблеми теоретичного, методичного та практичного характеру, розглянути еволюцію підходів до їх вирішення, викласти теоретичні основи обраної теми. Обґрунтовується система показників, характеристика та класифікація, порядок оцінки та формування узагальнюючих даних.

Здобувачем викладаються наукові результати стосовно поставленої проблеми, одержані різними авторами, розкриваються здобуті ними наукові факти, які інтерпретуються в аспекті теми магістерської роботи у порівнянні з постановкою власного дослідження. Спочатку аналізуються історичні джерела. Потім роботи зарубіжних та вітчизняних вчених, що займались піднятою проблемою, або визначали певні її аспекти. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різких авторів до розв'язання проблеми, показується, у чому полягає подібність, а у чому – відмінність їх поглядів. Здобувачу необхідно відобразити своє ставлення до думок відповідних авторів, обґрунтувати свою точку зору на проблему з метою більш глибокого та повного аналізу сучасних тенденцій розвитку науки.

Для одержання об’єктивних даних у ході роботи необхідно

використати не один, а декілька методів дослідження у взаємозв’язку. Застосовані методи мають допомогти з’ясувати предмет дослідження відповідно до визначених критеріїв та показників. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, ствердженої власної позиції щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження. Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами і схемами, графіками, діаграмами тощо.

Загальні теоретичні підходи до теми розглядаються з використанням лише літературних джерел з досліджуваної проблеми, в тому числі і іноземних; обов’язкове порівняння різних точок зору, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела. Рекомендується критично оцінювати публікації вітчизняних та зарубіжних авторів. На підставі зіставлення різних точок зору, необхідно окреслити генеральні напрямки удосконалення систем обліку, оподаткування, аналізу та аудиту (контролю) об'єкту диплому.

Результатом теоретичної частини повинна бути певна теоретична модель пошуку механізмів розв’язання проблеми, поставленої у дипломній магістерській роботі. Ця модель повинна мати наскрізний характер, тобто щоб її алгоритм можна було б використовувати для аналізу відповідної інформації в аналітичній частині, пошуків в дослідницькій частині та обґрунтування рекомендацій, пропозицій і висновків у проектній частині.

Особливу увагу слід звернути на вивчення методик аналізу визначених проблем, які будуть використовуватись у наступних розділах роботи. Висновком розділу повинно стати обґрунтування методики проведення дослідження, окреслення його напрямків.

Як правило, за кількістю аспектів проблеми визначається кількість підрозділів і розділів. Кожен підрозділ є завершеною частиною роботи, в якій виділено головну ідею, відображену у сукупності проаналізованих джерел.

Ця ідея формулюється як висновок у підрозділі.

У **підрозділі 1.1** за допомогою історії та сучасних тенденцій, розглядається економічна сутність предмету дослідження, його роль і місце в системі управління підприємством. Надається критичний огляд різних підходів до визначення сутності об’єкту управління. Автор дипломної роботи повинен проаналізувати всі відомі концепції, провести порівняльну роботу, визначити спільні елементи, і показати відмінні моменти. Обґрунтовується власна позиція автора дослідження.

У **підрозділі 1.2** за допомогою прийому наукового дослідження - аналізу, надаються класифікаційні характеристики об’єкту дослідження як складної системи. Характеризується кожний елемент системи. Автор самостійно моделює найбільш раціональну систему класифікації за окремими ознаками. За допомогою методу наукового пізнання – синтезу, будується матриця взаємозв'язку різних класифікаційних ознак. Об’єкт дослідження вивчається як цілісне явище.

Здобувачу також необхідно дослідити міжнародний досвід організації і методики обліку об’єкту дослідження. Особливу увагу слід приділити недолікам притаманним практиці ведення обліку на підприємствах України взагалі, надати характеристику МСФЗ з предмету дослідження. Зробити порівняльний аналіз міжнародних та національних стандартів обліку.

Проводиться макроекономічний аналіз проблеми дослідження. Матеріали розділу бажано проілюструвати цифровими даними у відповідній галузі України (області, району). Необхідну інформацію слід взяти зі статистичних довідників, монографій, журнальних статей, наукових збірників.

У **підрозділі 1.3** роботи проводиться поглиблений економіко-правовий аналіз діючої нормативної бази та огляд спеціальної літератури з обраної теми. У процесі економіко-правового аналізу нормативної бази вивчаються діючі закони, постанови Верховної Ради, укази Президента України, накази Міністерства фінансів та інших органів державного управління.

Результати вивчення нормативних документів узагальнюються у таблиці, яка повинна включати не менше 10 позицій і розміщується у додатках до дипломної роботи магістра.

Розкривається власне розуміння цієї бази, обґрунтовуються необхідність, доцільність окремих документів. За результатами дослідження нормативної бази необхідно визначити наявні недоліки в нормативній базі, а також сформулювати конкретні пропозиції по її удосконаленню.

Таким чином, перший розділ роботи присвячується аналізу теоретичних джерел із проблеми. У ньому описуються встановлені факти, закономірності, які являють собою теоретичну основу дослідження, що дозволяє визначити ступінь дослідженості проблеми та ті сторони, що залишилися поза увагою авторів.

Увага! Під час написання аналізу теоретичних джерел слід уникати таких типових помилок:

1) компіляція (поєднання готових фрагментів чужих досліджень без власної обробки джерел);

2) перерахування літературних джерел і простий переказ їх змісту;

3) відсутність посилань;

4) відсутність авторської позиції;

5) стилістичні помилки;

6) відсутність єдиного стилю, синтаксичної та стилістичної грамотності.

Для дипломної роботи магістра в тексті першого розділу важливим є наведення критичних зауважень, що стосуються викладеної теорії. Матеріал розділу має бути систематизований. Для робіт із методичним спрямуванням обов’язковим елементом стає розгляд основних методичних підходів (не методик) відповідно до теми роботи.

Виклад матеріалу має бути чітким, послідовним і логічним (здебільшого за методом дедукції – від загального до окремого). Теоретичні положення мають ґрунтуватися на вивчених та проаналізованих даних

достатньої кількості наукових джерел та підкріплюватися відповідними посиланнями. При викладенні матеріалу рекомендується використовувати широкий спектр зв'язувальних текстових елементів (наприклад, вставних фраз безособового характеру), таких, як *Останнім часом дослідження з..; Згідно з даними..; Як показують новітні дослідження в галузі..; У контексті сучасної парадигми досліджень..; Сучасна економіка демонструє зростаючий інтерес до..; При вивченні... значну увагу науковці приділяли..; Подальший розвиток досліджень з..; У світлі вищесказаного..; Як уже зазначалося..; На наш погляд..; Отже..; Необхідно зазначити, що..; Відомо (загальновідомо), що..; З огляду на..; Встановлено, що..; Відправною точкою... у визначенні... було..; Поділяючи точку зору... ми вважаємо..; Беручи до уваги..; З іншого боку..; Нарешті..; Передусім..; По-перше..; Аналіз вербального вираження... свідчить про..; Звернення до концепції..; Уявлення про..; Як стверджує..; У більшості праць..; Специфіка... полягає в..; Незважаючи на..; Поштовхом для створення..; При цьому... тощо.*

У разі синонімії наукової термінології, релевантної до досліджуваної теми, в дипломній роботі необхідно подати всі опрацьовані варіанти термінів з посиланням на джерело та обґрунтувати вибір терміна, який використовуватиметься в роботі (синонімія термінології не характерна для наукової роботи).

Загальний обсяг першого розділу (огляду літератури) не повинен перевищувати 25 % обсягу основної частини дипломного дослідження (14-15 сторінок друкованого тексту).

4.4. Підготовка аналітичної та проектно-рекомендаційної частини дипломної роботи з обліку

4.4.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Організаційно-економічну характеристику доцільно розпочати з вказання підприємства, його місця розташування, форми власності, зазначення галузі та виду економічної діяльності. На дату дослідження вказати загальну земельну площу, в тому числі сільськогосподарських угідь та ріллі, кількість працюючих та напрям виробництва.

Програма для проведення аналізу майнового стану господарюючого суб'єкта

Метою даного підпункту є аналітичне дослідження майнового стану господарюючого суб'єкта, визначення показників оцінки їх рівня прогнозування наявності структури майнового стану, узагальнення результатів аналітичних досліджень та їх оформлення.

Аналіз майнового стану господарюючого суб'єкта проводиться для визначення наявності майна, поточних грошових коштів, зобов'язань, капіталу, а також дебіторської та кредиторської заборгованості.

Майновий стан суб'єкта господарювання характеризується складом, розміщенням, структурою та динамікою активів (майна) і пасивів (власного капіталу і зобов'язань).

Аналіз майнового стану господарюючого суб'єкта проводиться в такій послідовності:

- аналіз майна господарюючого суб'єкта;

- аналіз капіталу господарюючого суб'єкта;

- аналіз руху та функціонального стану основних засобів господарюючого суб'єкта.

Аналіз майна господарюючого суб'єкта.

Методичні рекомендації. Для оцінки майна суб'єкта господарювання розглядається наявність та рух майна (надходження і списання). Актив балансу поділяється на 3 розділи: необоротні активи, оборотні активи та необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Необоротні активи – це активи, що обмежені у використанні або які використовуються не постійно, а у випадку значної необхідності для

діяльності підприємства. Серед необоротних активів найбільша частка припадає на основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних або соціально-побутових функцій, операційний цикл або очікуваний строк корисного використання яких більше одного року.

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, які необмежені у використанні, а також інші активи, що призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи одного року з дати на яку складено баланс. До оборотних активів відносяться оборотні виробничі запаси та фонди обігу. До оборотних виробничих запасів відносяться:

- виробничі запаси – це наявність і рух сировини й матеріалів, напівфабрикатів, палива, тари і тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення (добрив органічних і мінеральних, отрутохімікатів для боротьби з шкідниками рослин, медикаментів, насіння, кормів і інших цінностей), які використовуються в сільськогосподарському виробництві;

- поточні біологічні активи – біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі;

- незавершене виробництво – це продукція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва.

До фондів обігу належать:

- готова продукція і товари – продукція та матеріали, яка відповідає умовам договорів із замовниками, технічним умовам і стандартам та призначена для реалізації;

- поточна дебіторська заборгованість – відображається заборгованість покупців або замовників за реалізовану продукцію і товари для перепродажу;

- грошові кошти й поточні фінансові інвестиції – це інвестиції та інші

кошти (не відносяться ті, що на банківських рахунках), що легко реалізуються та призначаються для утримання протягом терміну, що не перевищує один рік;

- інші необоротні активи.

Витрати майбутніх періодів – це витрати, оплачені в звітному періоді, які відносяться до наступного облікового періоду, наприклад, наперед сплачені орендна плата, страхування, рекламні послуги тощо.

У розділі ІІІ «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» відображається вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу, що визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2003 року за №1054/8375 (зі змінами).

Вихідні дані. Інформацією для проведення аналізу майнового стану господарюючого суб'єкту є Баланс (форма № 1), який вноситься в «Лист 1» операційної системи Microsoft Excel. Прапорці, де зазначені надписи, (наприклад, «Лист 1»), можна перейменувати на власний розсуд (в даному випадку рекомендовано назвати «Ф1»), натиснувши на підпис листа двічі лівою клавішею миші або через контекстне меню. На підготовленій сторінці заносимо дані балансів підприємства за п’ять останніх років.

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Використовуючи дані Балансів, який внесений у лист «Ф1» операційної системи Microsoft Excel, проводимо розрахунки в таблиці 4.1 «Оцінка майна та капіталу господарюючого суб'єкта», який вносимо в лист Excel «Таблиця 1».

Для прикладу заповнимо строку 2.2 «Поточна дебіторська заборгованість» таблиці 4.1. У відповідну клітинку в листі Excel «Таблиця 1» ставимо знак «=», потім переходимо до листа «Ф1», активізуємо та додаємо такі дані з Балансу: рядки 1125, 1130, 1135, 1136, 1155 в графі 4 (на кінець звітного періоду) активу Балансу, після цього натискаємо на клавішу «Enter»

і результат цього розрахунку з'явиться у відповідній клітинці (рядок 2.2 «Поточна дебіторська заборгованість») в листі Excel «Таблиця 1».

Таблиця 4.1

Оцінка майна та капіталу господарюючого суб'єкта за 2017-2021 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	Формула розрахунку	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021р. до 2017 р.
	Майно – усього	Ф.№1: 1300						
1	Необоротні активи	Ф.№1: 1095						
1.1	Основні засоби	Ф.№1: 1010						
1.2	Довгострокові біологічні активи	Ф.№1: 1020						
2	Оборотні активи	Ф.№1: 1195						
2.1	Запаси	Ф.№1: 1100						
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	Ф.№1: 1125+1130+1135+ +1136+1155						
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	Ф.№1: 1160+1165						
2.4	Інші оборотні активи	Ф.№1: 1190						
2.5	Витрати майбутніх періодів	Ф.№1: 1170						
3	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	Ф.№1: 1200						
	Капітал- усього	Ф.№1: 1900						
4.	Власний капітал	Ф.№1: 1495						
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	Ф.№1: 1400						
5.	Зобов'язання і забезпечення	Ф.№1:1595+1695+1700						
5.1	Довгострокові зобов'язання	Ф.№1: 1595						
5.2	Поточні зобов'язання	Ф.№1: 1695						
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	Ф.№1: 610+1615+1620+ +1621+1625+1630						
5.4	Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	Ф.№1: 1700						

Для прикладу заповнимо строку 2.2 «Поточна дебіторська заборгованість» таблиці 4.1. У відповідну клітинку в листі Excel «Таблиця 1» ставимо знак «=», потім переходимо до листа «Ф1», активізуємо та додаємо такі дані з Балансу: рядки 1125, 1130, 1135, 1136, 1155 в графі 4 (на кінець звітного періоду) активу Балансу, після цього натискаємо на клавішу «Enter» і результат цього розрахунку з'явиться у відповідній клітинці (рядок 2.2 «Поточна дебіторська заборгованість») в листі Excel «Таблиця 1».

Для того щоб визначити відсоткове співвідношення останнього та першого досліджуваного періоду у відповідній колонці кожного рядка ставиться знак «=», потім активізуємо (наводимо спочатку мишкою на дану

клітинку і після цього натискаємо ліву кнопку миші, щоб в даній клітинці з'явилося рухоме виділення) клітинку із значенням останнього звітного періоду, ставимо знак «ділення», активізуємо клітинку першого звітного року із значенням на кінець звітного періоду, і потім множимо на «100», натискаємо на клавішу «Enter». У відповідній клітинці з'явиться результат.

(В листі «Ф1» заноситься інформація для першого року на початок і кінець звітного періоду, а для наступних – тільки на кінець звітного періоду, оскільки початковими даними будуть дані попереднього періоду).

В результаті аналізу виявляємо наявність усього майна господарюючого суб'єкта та його зміни в часовому діапазоні.

Аналіз капіталу господарюючого суб’єкта.

Методичні рекомендації. Проведення аналізу капіталу господарюючого суб'єкта здійснюється для визначення стану співвідношення власного капіталу із зобов'язаннями, що також впливає на фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Цей аналіз проводиться в такій послідовності, як і аналіз майна господарюючого суб'єкта, але для цього використовуємо другу частину Балансу – пасив.

Пасив складається з 2-х частин: «Власний капітал» і «Зобов'язання» або з 4-х розділів:

- власний капітал;
- довгострокові зобов'язання і забезпечення;
- поточні зобов'язання і забезпечення;
- зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності господарюючого суб'єкта, одним із найістотніших і найважливіших показників.

Зобов’язання – це заборгованість господарюючого суб’єкту, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів в господарюючому суб’єкті, що втілюють у собі

економічні вигоди. До зобов’язань належать:

- забезпечення наступних витрат і платежів – включаються майбутні витрати та платежі (витрати на матеріальне стимулювання, соціальний та виробничий розвиток, безпеку праці, гарантійні зобов’язання та ін.), нараховані за звітний період, сума яких на дату балансу може визначитися виключно шляхом застосування попередніх (прогнозованих) оцінок;
- довгострокове зобов’язання – зобов’язання довше за один операційний цикл або рік;
- поточне зобов’язання – зобов’язання, тривалість якого становить операційний цикл або 1 рік.

«Доходи майбутніх періодів» включають суми доходів, отриманих протягом поточного або попередніх звітних періодів, які будуть визнані в наступних звітних періодах (наприклад, нараховані відсотки за фінансовими інвестиціями, які відносяться як до звітного, так і до майбутнього років).

До складу розділу IV пасиву балансу «Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» відображаються зобов’язання, що визначаються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»).

Комп’ютерна технологія аналітичних досліджень. Оцінку капіталу господарюючого суб’єкта за допомогою ПК проводимо за допомогою листа Excel «Таблиця 1» «Оцінка майна та капіталу господарюючого суб'єкта».

У клітинці рядка 5 «Зобов’язання» листа Excel «Таблиця 1» ставимо знак «=», після чого переходимо до листа «Ф1» активізуємо та сумуємо клітинки рядків 1595, 1695, 1700 графи 4 (на кінець звітного періоду), після чого натискаємо на клавішу «Enter». Для того щоб визначити відсоткове співвідношення останнього та першого досліджуваного періоду у відповідній колонці кожного рядка ставиться знак «=», потім активізуємо (наводимо

спочатку мишкою на дану клітинку і після цього натискаємо ліву кнопку миші, щоб в даній клітинці з'явилося рухоме виділення) клітинку із значенням останнього звітного періоду, ставимо знак «ділення», активізуємо клітинку першого звітного року із значенням на кінець звітного періоду, і потім множимо на «100», натискаємо на клавішу «Enter».

За результатами аналізу складу груп загального капіталу, структури, динаміки та співвідношення власного капіталу та зобов’язань формулюємо висновок та даємо пропозиції про позитивні та негативні тенденції, які можуть створити кризову ситуацію.

Аналіз руху та функціонального стану основних засобів господарюючого суб’єкта

Методичні рекомендації. Аналіз проводиться для визначення наявності, руху та вибуття основних засобів за рік або за певний період з метою встановлення готовності для виконання своїх поставлених цілей, що дає змогу встановити кількість ресурсів та їх дію на виробничий процес підприємства, а також визначити їх стан і дати їм оцінку.

Вихідні дані. Інформацією для проведення руху та функціонального стану основних засобів господарюючого суб’єкта є форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1») та форма № 5 «Примітки до фінансової звітності», яка вноситься на новий лист операційної системи Microsoft Excel. Прапорець, де зазначений надпис перейменуємо на «Ф5».

Комп’ютерна технологія аналітичних досліджень. У операційній системі Microsoft Excel створюємо новий лист «Таблиця 2» для оцінки руху та функціонального стану основних засобів господарюючого суб’єкта.

На основі проведених розрахунків оцінюється майновий стан господарюючого суб'єкта, його структура та проводяться відповідні висновки і пропозиції відносно ефективного використання наявного майна.

Таблиця 4.2

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів господарюючого суб'єкта за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021 р. до 2017 р.
Вихідна інформація, тис. грн								
1	Вартість основних засобів на початок року	Ф.№1: 1011 (гр.3)						
2	Надійшло за рік	Ф.№5: 260 гр.5+ +6 (+,-)						
3	Вибуло за рік	Ф.№5: 260 гр.8+11+12						
4	Вартість основних засобів на кінець року	Ф.№1: 1011 (гр.4)						
5	Нараховано амортизації за рік	Ф.№1: 1012 (гр.4-гр.3) або Ф.№5: 260 гр.10						
6	Знос основних засобів: а) на початок року	Ф.№1: 1012 (гр.3)						
	б) на кінець року	Ф.№1: 1012 (гр.4)						
Показники руху основних засобів								
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	п.4 – п.1						
8	Темп зростання (зниження), %	п.4 / п.1 х 100						
9	Темп приросту (зменшення), %	п.8-100						
10	Коефіцієнт оновлення, %	п.2 / п.4 х 100						
11	Коефіцієнт вибуття, %	п.3 / п.1 х 100						
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	100/ (п.10-п.11)						
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	п.3 / п.2 х 100						
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	п.7 / п.2 х 100						
15	Період обороту, років	((п.1 + п.4)/ 2)/ п.5						
Показники функціонального стану основних засобів								
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	п.6а / п.1 х 100						
	б) на кінець року	п.6б / п.1 х 100						
17	Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	100-16а						
	б) на кінець року	100-16б						

Програма для аналізу фінансових результатів і рентабельності господарюючого суб’єкта

Мета. Використовуючи комп’ютерні технології, провести дослідження фінансового стану та рентабельності з метою пошуку резервів підвищення ефективності виробництва господарюючого суб’єкта.

Фінансова звітність містить інформацію про реалізовану продукцію, витрати на виробництво продукції, стан фінансово-господарських ресурсів та джерела їх утворення, фінансові результати роботи господарства.

Фінансова звітність являє собою систему узагальнюючих показників, які характеризують підсумки фінансово-господарської діяльності за попередній період. На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування і використання фінансових ресурсів, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони господарюючого суб'єкта та резерви поліпшення фінансового стану в майбутньому. Фінансова звітність використовується для оцінки фінансових результатів і рентабельності підприємства за певні періоди (роки).

Для господарюючого суб’єкта аналіз фінансових результатів та рентабельності проводиться в такій послідовності:

- аналіз фінансових результатів господарюючого суб’єкта;
- аналіз рентабельності капіталу господарюючого суб’єкта;
- аналіз і оцінка рівня прибутку господарюючого суб’єкта.

Аналіз фінансових результатів.

Методичні рекомендації. Діяльність господарюючого суб’єкта може бути прибутковою і збитковою, тому загальну оцінку фінансових результатів характеризують системою абсолютних і відносних показників.

Абсолютними показниками є суми прибутку (чи збитку) за структурою його утворення чи розподілу і використання.

Відносні показники – це значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсоток) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу.

Вихідні дані. Інформацією для проведення аналізу фінансових результатів господарства є Звіт про фінансові результати (форма №2), який вноситься в лист Excel «Ф2».

Комп’ютерна технологія аналітичних досліджень. В операційній системі Microsoft Excel створюємо в лист Excel «Таблиця 3» для визначення фінансових результатів діяльності господарюючого суб’єкта (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Фінансові результати діяльності *господарюючого суб'єкта,* тис. грн.

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Ф.№2: 2000						
	Операційні витрати, у тому числі: а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	Ф.№2: 2050						
	б) адміністративні витрати;	Ф.№2: 2130						
	в) витрати на збут;	Ф.№2: 2150						
2	г) інші операційні витрати.	Ф.№2: 2180						
3	Валовий прибуток (збиток)	п1-п2а або Ф.№2: 2090 (2095)						
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	п3/п1 х 100						
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	Ф.№2: 2190 (2195)						
6	Фінансові та інвестиційні доходи	Ф.№2: 2200+2220+2240						
7	Фінансові та інвестиційні витрати	Ф.№2: 2250+2255+2270						
8	Фінансовий результат до оподаткування	Ф.№2: 2290 (2295)						
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	Ф.№2: 2300						
10	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	Ф.№2: 2305						
11	Чистий прибуток (збиток)	Ф.№2: 2350 (2355)						
12	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	п11/п1 х 100						
16	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	п11/п3 х 100						

Для обчислення підсумку клітинок в рядку 1 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» натискаємо відповідну клітинку, вводимо знак «=», переходимо на лист Excel «Ф2», проводимо в активізацію клітинку, де знаходиться рядок 2000 за відповідний період, і натискаємо на клавішу «Enter». Відношення даних 2021 р. до 2017 р. розраховуємо аналогічно до попередніх таблиць.

За даними таблиці 4.3 можна проаналізувати фінансові результати (таблиця 4.4) та виявити позитивні та негативні явища, що впливають на фінансові результати.

Таблиця 4.4

Завдання аналізу фінансових результатів

Завдання аналізу фінансових результатів	Зміст досліджуваних показників
Загальне оцінювання досягнутого рівня	- обсяг і динаміка валового, чистого прибутку (збитку) в цілому і за видами діяльності; - рентабельність авансового капіталу і витрат та її динаміка
Структурні зміни у формуванні фінансових результатів	- зміна частки прибутку (збитку) операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; - зміна частки прибутку (збитку) від участі в капіталі; - вплив податків і зборів на формування чистого прибутку (збитку)
Резерви збільшених фінансових результатів	- обсяг втрат прибутку у зв'язку з неправильним визнанням доходів і витрат; - обсяг недоотриманого прибутку за факторами обсягу, структури, собівартості і цін; - обсяг втрат прибутку від участі в капіталі
Фінансові результати акціонерної діяльності	- зміна чистого прибутку в розрахунку на просту акцію; - дивіденди на просту акцію; - частка прибутку (збитку) від інвестицій в асоційовані господарюючі суб'єкти від спільної діяльності і від інвестицій у дочірні господарства; - зміна чистого прибутку власників простих акцій під впливом дивідендів на привілейовані акції
Відносні характеристики прибутковості (збитковості)	- співвідношення валового (чистого) прибутку до всього авансованого (власного чи залученого) капіталу; - співвідношення чистого прибутку до фінансових інвестицій (у тому числі довгострокових і поточних); - дивіденди на акціонерний капітал; - рентабельність акцій; - інші

Програма оцінки фінансової стійкості господарюючого суб’єкта

Мета. Оцінити фінансову стійкість на основі об’єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів балансу господарюючого суб’єкта і визначити заходи його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності цілям статутної діяльності.

Фінансова стійкість – це незалежність господарюючого суб’єкта (автономність) від зовнішніх джерел. Тобто фінансово стійким можна вважати такий суб’єкт господарювання, який за рахунок власних коштів спроможний забезпечити запаси і витрати, своєчасно розрахуватись із своїми

зобов'язаннями, не допустити простроченої кредиторської заборгованості.

Суть фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів. Фінансова стійкість – це критерій надійності партнера. Її оцінка дозволяє зовнішнім суб’єктам аналізу (насамперед партнерам по договірних відносинах) визначити фінансові можливості підприємства на тривалу перспективу. Фінансова стійкість являє собою комплексне поняття, яке формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності, під впливом різних фінансово-економічних процесів і є головним компонентом загальної економічної стійкості господарюючого суб’єкта.

Аналіз фінансової стійкості проводиться в такій послідовності:

- аналіз фінансової стійкості господарюючого суб’єкта;
- визначення і аналіз типу фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості господарюючого суб’єкта

Методичні рекомендації. Основою для побудови та використання аналізу фінансової стійкості є поглиблення діагностичних можливостей визначення наявності власних обігових коштів, нормальних джерел формування запасів, залежність господарюючого суб'єкта від залучених коштів та співвідношення власного та залученого капіталу та ін.

Фінансову стійкість найчастіше характеризує співвідношення власного і залученого капіталу. Фінансово стійким є той господарюючий суб’єкт, в якого переважають власні кошти, і їх достатньо для покриття коштів, вкладених в активи. Цими коштами підприємство може вчасно розраховуватися зі своїми зобов’язаннями.

У практиці використовують такі показники, що відображають фінансову стійкість господарюючого суб’єкта:

- показники структури капіталу (характеризують співвідношення між статтями та розділами пасиву балансу):

а) коефіцієнт автономії – частка власного капіталу в загальній сумі коштів, інвестованих у діяльність;

б) коефіцієнт концентрації залученого капіталу, характеризує частку зобов'язань у величині пасивів;

в) коефіцієнт фінансування показує, скільки припадає власного капіталу на 1 грн. зобов’язань;

г) коефіцієнт фінансового ризику, скільки залучених коштів господарюючий суб’єкт вклав на 1 грн. власного капіталу в майно;

г) коефіцієнт довгострокового залучення коштів характеризує структуру капіталу;

д) коефіцієнт структури залученого капіталу відображає можливості господарства щодо залучення довгострокових зобов’язань;

- показники стану оборотних активів (визначається співвідношеннями між статтями та розділами активу і пасиву балансу):

а) коефіцієнт маневреності власного капіталу – показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності;

б) коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів відображає частку оборотних активів, які сформовані за рахунок власних коштів;

в) коефіцієнт забезпеченості запасів характеризує рівень достатності власних оборотних коштів для формування запасів;

г) коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів – показує частку грошових коштів у загальній величині власних оборотних коштів.

- показники стану основного капіталу – встановлюється узагальненням статей і розділів активу балансу:

а) коефіцієнт реальної вартості майна показує, яку частку в майні займають основні засоби і оборотні виробничі фонди;

б) коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні розраховується аналогічно до попереднього коефіцієнта;

в) коефіцієнт накопичення амортизації характеризує функціональний стан необоротних активів;

г) коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів показує рівень забезпеченості необоротних активів оборотними коштами.

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. В операційній системі Microsoft Excel створюємо лист Excel «Таблиця 4» для оцінки фінансової стійкості господарюючого суб'єкта (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Оцінка фінансової стійкості господарюючого суб'єкта за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	2017 р.	2018р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1. Показники структури капіталу									
1.1	Коефіцієнт автономії	Ф.№1: 1495 / 1900	>0,5						
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Ф.№1: (1595+1695+ 1700)/1900	<0,5						
1.3	Коефіцієнт фінансування	Ф.№1: 1495/ (1595+1695+1700)	>1						
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	Ф.№1: (1595+1695+ 1700)/1495	<1						
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Ф.№1: 1595/(1495+1595)	Зменшення						
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Ф.№1: 1595/ (1595+1695+1700)	Збільшення						
2. Показники стану оборотних активів									
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Ф.№1: 1495+1595-1095	Збільшення						
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	Ф.№1: (1495+1595-1095) / 1195	>0,1						
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	Ф.№1: (1495+1595-1095) / (1100+1110)	>0,5						
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Ф.№1: 1165/ (1495+1595+1095)	Збільшення						
3. Показники стану основного капіталу									
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Ф.№1: (1010+ 1100+ 110)/1300	Збільшення						
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Ф.№1: 1010/1300	Збільшення						
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Ф.№1: (1012+1002) /(1011+1001)	Збільшення						
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Ф.№1: 1195/1095	Збільшення						

Для визначення коефіцієнта автономії (рядок 1.1) у відповідній клітинці ставимо знак «=», переходимо на лист Excel «Ф1» та активізуємо число в клітинці, що відноситься до рядка 1495 активу балансу графи 4 «На кінець звітного періоду», ставимо знак «ділення», потім знову проводимо активізацію клітинки рядка 1900 пасиву балансу графи 4 «На кінець звітного

періоду», і розрахунок формули підтверджуємо натисканням клавіші «Enter».

Якщо результат коефіцієнта автономії більше нормативного значення 0,5, це свідчить про високий коефіцієнт автономії, тобто є належна кількість капіталу, що інвестована в діяльність підприємства. Власний капітал є одним із загальних показників фінансової стійкості господарства та його незалежності від позичкових коштів. Якщо цей показник менший, то навпаки, це свідчить про нестійкий (або кризовий) фінансовий стан господарюючого суб'єкта.

Програма визначення оцінки ліквідності та платоспроможності господарюючого суб'єкта

Мета. Провести дослідження рівня ліквідності та платоспроможності (наявності грошей у касі та на рахунку в банку) суб'єкта господарювання для визначення здатності погасити свої зобов'язання власними коштами.

Рівень ліквідності свідчить про ступінь ризику вкладення коштів у господарюючий суб'єкт. Аналіз ліквідності дає змогу визначити, наскільки ризиковано вкладати кошти в господарство, а також, чи воно має ліквідні активи для погашення своїх зобов'язань.

Ліквідність характеризується здатністю господарюючого суб'єкта виконувати свої короткотермінові (поточні) зобов'язання за рахунок власних поточних активів. Підприємства може вважатись ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання, а само воно здатне оперативно перетворювати активи на платіжні зобов'язання для оплати короткострокових зобов'язань. Ліквідність – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Ліквідність визначається співвідношенням величини ліквідних засобів, які можуть бути використані для погашення боргів і величини зобов'язань. За своїм змістом ліквідність господарюючого суб'єкта означає ліквідність його балансу.

З категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, під якою розуміють здатність господарства виконувати свої зовнішні

(короткострокові та довгострокові) зобов'язання, використовуючи власні активи. Платоспроможність – це наявність у господарюючого суб’єкта джерел фінансування для своєчасного і постійного погашення своїх зобов’язань.

Для проведення оцінки ліквідності та платоспроможності аналіз здійснюється в такій послідовності:

- аналіз ліквідності господарюючого суб’єкта;
- аналіз платоспроможності господарюючого суб’єкта.

Оцінювання ліквідності господарюючого суб’єкта

Методичні рекомендації. Для визначення аналізу ліквідності балансу існують 2 групи складових аналізу: оборотних активів за рівнем ліквідності та зобов'язань за строковістю сплати. До оборотних активів за рівнем ліквідності належать:

- високоліквідні активи – це поточні фінансові інвестиції та грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті;

- середньоліквідні активи – це товари відвантажені; векселі одержані; дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги в чистій реалізаційній вартості; дебіторська заборгованість за такими розрахунками: з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків, а також інша поточна дебіторська заборгованість та інші активи, що також відносяться до оборотних;

- низьколіквідні активи – це такі матеріальні цінності, як виробничі запаси, тварини на вирощуванні і відгодівлі, незавершене виробництво, готова продукція та товари.

До зобов’язань за строковістю сплати відносяться:

- найбільш строкові (миттєві) зобов’язання – це такі групи: векселі видані; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; а також поточні зобов’язання з таких розрахунків: з одержаних авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками та із внутрішніх розрахунків;

- короткострокові зобов’язання – до них відносяться короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями та інші поточні зобов’язання;

- довгострокові зобов’язання – сукупність зобов’язань, які поділяються на види: довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов’язання (наприклад, інвестиції), відстрочені податкові зобов'язання та інші довгострокові зобов’язання (зобов’язання від інших джерел надання грошей або матеріалів, що перевищує обліковий період).

Ліквідність балансу обумовлюється ступенем покриття платіжних зобов'язань активами господарюючого суб'єкта (платіжними засобами), строк перетворення яких в грошові кошти існує спільно зі строком погашення зобов'язань. Чим менша тривалість періоду, протягом якого цей вид активів трансформується в грошові кошти, тим вищий рівень його ліквідності. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом порівняння платіжних засобів в активі, які згруповані за рівнем ліквідності із платіжними зобов'язаннями в пасиві, які згруповані за строками погашення.

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Для виконання даного завдання використовується Microsoft Excel, де створюємо новий лист Excel «Таблиця 5» для оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта (табл. 4.6).

У клітинці рядка 1 «Високоліквідні активи» ставимо знак «=», переходимо на лист Excel «Ф1», активізуємо рядок 1160 та додаємо рядок 1165, після натискаємо на клавішу «Enter».

На основі групування оборотних активів за ознакою рівня ліквідності та зобов'язань за рівнем строковості сплати коштів у звітному періоді визначаємо надлишок (нестачу) платіжних засобів для покриття зобов'язань.

Аналіз ліквідності балансу передбачає зіставлення величин наведених груп активів і пасивів. *Баланс вважається абсолютно ліквідним,* якщо одночасно виконуються такі умови:

$$\begin{cases} А1 \geq П1; \\ А2 \geq П2; \\ А3 \geq П3 \end{cases}$$

Дотримання нерівностей свідчить про платіжний надлишок коштів, а їх порушення – про нестачу платіжних засобів. У випадках, коли одна або дві умови не виконуються, ліквідність балансу тією чи іншою мірою відрізняється від абсолютної. Якщо ж жодна умова не виконується, то баланс вважається *неліквідним.*

Таблиця 4.6

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта, тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (від-хилення,+;-) 2021р. до 2017р.
1. Оцінка ліквідності									
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	Ф.№1: 1160+1165						
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	Ф.№1:1125+1130+1135 1136+ 1155+1190+1200						
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	Ф.№1: 1100+1110						
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	Ф.№1: 1615+1620+1625+1630						
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	Ф.№1: 1600+1610+ 1660+1690+1700						
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	Ф.№1: 1595						
2. Оцінка платоспроможності									
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	Ф.№1: (1160+1165)/1695						
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	Ф.№1: (1125+...+1165)/1695						
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	Ф №1: 1195/1695						
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	Ф №1: 1300/(1595+1695)						
3. Оцінкаоборотності оборотних активів									
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	Ф.№2: 2000						
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	Ф.№1:(1195(гр.3)+1195((гр.4))/2						
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	п.3.1 / п.3.2						
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	п.3.2 / п.3.1						
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	360 / п.3.3						

Порівняння високоліквідних і середньоліквідних активів (А1+А2) з найбільш строковими і короткостроковими зобов'язаннями (ПІ+П2) дозволяє визначити *поточну ліквідність балансу.* Зіставлення ж низьколіквідних активів (А3) з довгостроковими зобов'язаннями (П3) відображає *перспективну ліквідність* підприємства. Поточна ліквідність свідчить про рівень платоспроможності господарюючого суб'єкта на найближчий період, а перспективна є прогнозом платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів.

Аналіз платоспроможності господарюючого суб'єкта

Методичні рекомендації. Платоспроможність означає наявність у господарюючого суб'єкта грошових коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків з кредиторської заборгованості, що потребує негайного погашення. Відсутність незначних залишків грошей на банківському рахунку ще не означає, що підприємство не платоспроможне, бо кошти на поточний рахунок можуть надійти впродовж кількох днів. Для оцінювання платоспроможності складається платіжний баланс. Відомо, що оцінка рівня платоспроможності дається за даними балансу на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто з урахуванням часу, необхідного для перетворення їх на готівку.

До оцінки платоспроможності відносяться такі коефіцієнти:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності – показує, яку частину поточної заборгованості господарство може покрити за рахунок наявних грошових коштів. Поточні зобов'язання складаються з поточних фінансових інвестицій та грошових коштів і їх еквівалентів у національній та іноземній валюті, та різниці поточних зобов'язань в цілому;

- проміжний коефіцієнт покриття (коефіцієнт термінової ліквідності) – характеризує співвідношення векселів одержаних; дебіторської заборго-ваності за товари, роботи та послуги в чистій реалізаційній вартості; дебіторської заборгованості за такими розрахунками: з бюджетом, за

виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків; іншої поточної дебіторської заборгованості; поточних фінансових інвестицій; грошових коштів в національній та іноземній валюті до різниці поточних зобов'язань в цілому;

- загальний коефіцієнт покриття (коефіцієнт ліквідності загальний) – відношення оборотних активів до різниці поточних зобов'язань в цілому;

- коефіцієнт загальної платоспроможності – відношення всіх активів до довгострокових зобов'язань – усього та різниці поточних зобов'язань в цілому.

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Продовжуємо працювати в операційній системі Microsoft Excel на листі Excel «Таблиця 5» для оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта (табл. 4.6). Розрахунок проводиться аналогічно.

При формулюванні висновків потрібно орієнтуватися на економічний зміст і нормативні значення коефіцієнтів.

Аналіз оборотності оборотних активів

Методичні рекомендації. Кожний господарюючий суб'єкт прагне до якнайшвидшого руху свого капіталу, і спосіб досягнення визначеної мети – це утримання оборотних активів на такому низькому рівні, яким лише можливий без будь-якого серйозного ризику. Стан оборотних активів характеризується наявністю їх на певну дату. Порівняння фактичної наявності оборотних активів нормативом відображає недостатню кількість або надлишок власних оборотних коштів. Розмір необхідного капіталу для фінансування збільшення оборотних активів визначається як різниця між сумою оборотних активів на початок і на кінець звітного періоду. Ця різниця утворюється за рахунок обертання оборотних активів. За станом на кінець звітного періоду потреба в оборотних активах визначається за всіма запасами підприємства (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція та товари), а також за всією сукупністю оборотних активів (весь розділ 2

активу балансу – рядок 1195).

Ділова активність господарюючого суб'єкта визначається насамперед оборотністю оборотних активів. За умови прискорення оборотності підприємство має можливість вивільнити з обороту певну суму оборотних коштів, а при уповільненні оборотності виникає необхідність у їх додатковому залученні для обслуговування тієї самої суми обороту. Величина відносного вивільнення з обороту (-) або додаткового залучення в оборот (+) оборотних активів визначається як добуток одноденного обороту у звітному періоді на різницю тривалості одного обороту у звітному і базовому періодах.

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»), форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (лист Excel «Ф2»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Продовжуємо працювати в операційній системі Microsoft Excel на листі Excel «Таблиця 5» для оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта (табл. 4.6). Розрахунок проводиться аналогічно.

Висновки і пропозиції щодо оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта в минулому та звітному періоді враховуючи величину відносного вивільнення з обороту (-) або додаткового залучення в оборот (+) оборотних активів можна сформулювати як результат зміни їх оборотності у звітному періоді порівняно з минулим періодом за формулою:

$$\Delta ОА = ЧД_1 : 360 * (Т_1 - Т_0), \quad (4.1)$$

де ΔОА – вивільнення (-) або додаткове залучення в оборот (+) оборотних активів як результат зміни їх оборотності в звітному періоді порівняно з минулим періодом, тис. грн.;

$ЧД_1$, – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у звітному році, тис. грн.;

$Т_1$ і $Т_о$ – тривалість одного обороту оборотних активів відповідно у звітному і базовому роках, днів.

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначити вплив

факторів на зміну тривалості одного обороту оборотних активів. Модель факторного аналізу тривалості одного обороту оборотних активів обчислюється за формулою (4.2):

$$Т=360 : К_{об}=360*ОА:ЧД, \quad (4.2)$$

де Т – тривалість одного обороту оборотних активів, днів;

$К_{об}$ – коефіцієнт обертання оборотних активів;

ОА – середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.;

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.

Отже, на зміну тривалості одного обороту оборотних активів впливають два фактори:

1) середньорічна вартість оборотних активів;

2) чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.

За даними таблиці 4.6 проводиться розрахунок умовного показника тривалості одного обороту оборотних активів, днів:

$$Тум=360*ОА:ЧД_{о,} \quad (4.3)$$

Загальна зміна (+,-) тривалості одного обороту оборотних активів, днів:

$$\Delta Т=Т_1-Т_0, \quad (4.4)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) середньорічної вартості оборотних активів:

$$\Delta Т_{ОА}=Т_{ум}-Т_{о}, \quad (4.5)$$

2) чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta Т_{чд}=Т_1-Т_{ум,} \quad (4.6)$$

Перевірка розрахунку: $\Delta Т=\Delta Т_{ОА}+\Delta Т_{чд}$.

Програма для проведення аналізу ділової активності господарюючого суб'єкта

Мета. Дослідити ділову активність господарюючого суб'єкта за

допомогою показників прибутку, витрат та майнового стану.

У межах цього аналізу виконуються просторово-часові співвідношення показників, які характеризують становище підприємства на ринку цінних паперів, дивідендний вихід, дохід на акцію, цінність акції тощо. Цей аналіз виконується головним чином у компаніях, зареєстрованих на біржах цінних паперів, де вони тримають свої акції. Будь-яке підприємство, яке має тимчасово вільні грошові кошти і яке бажає вкласти їх у цінні папери, також орієнтується на ці показники.

Аналіз ділової активності.

Методичні рекомендації. Аналіз ділової активності підприємства полягає в дослідженні рівня і динаміки різноманітних показників обертання: коефіцієнтів обертання і тривалості одного обороту окремих видів активів і пасивів. Коефіцієнти обертання показують кількість оборотів відповідних видів активів і пасивів протягом календарного року. Їх збільшення (відповідно, скорочення тривалості одного обороту) свідчить про прискорення оборотності активів і пасивів, а відтак – зростання ділової активності господарюючого суб'єкта. Аналогічні розрахунки можна проводити за даними квартальної фінансової звітності (для господарюючого суб'єкта із швидким обертанням засобів).

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»), форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (лист Excel «Ф2»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Створюємо новий лист Excel «Таблиця 6» для оцінки ділової активності господарюючого суб'єкта (табл. 4.7). Для обчислення розрахунку показника 5 «Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів» у клітинці за 2011 рік ставимо знак «=»,на листі Excel «Ф1» обираємо рядок 1195 та додаємо дані на початок та кінець періоду і ділимо на 2 (дані виділяємо дужками, ставимо знак « / » (ділення»). Натискаємо клавішу «Enter».

Для визначення показника «Загальний коефіцієнт обертання капіталу» у відповідній клітинці ставимо знак «=» активізуємо спочатку відповідні дані

показника 1 (Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)), ставимо знак «/» (поділити) та активізуємо клітинку показника 3 (середньорічна вартість капіталу) і натискаємо на клавішу «Enter».

Таблиця 4.7

Оцінка ділової активності господарюючого суб'єкту за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (від-хилення,+;-) 2021р. до 2017р.
Вихідна інформація, тис. грн.								
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Ф.№ 2: 2000						
2	Операційні витрати	Ф.№ 2: 2550						
3	Середньорічна вартість капіталу	Ф.№ 1: (1900 гр.3+1900 гр.4)/2						
4	Середньорічна вартість необоротних активів	Ф.№ 1: (1495 гр.3+1495 гр.4)/2						
5	Середньорічна вартість оборотних активів	Ф.№ 1: (1195 гр.3+1195 гр.4)/2						
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	Ф.№ 1: ((1100+11101)гр.3 +(1100+1110гр.4))/2						
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	Ф.№ 1: (1125+...+1155гр.3 +1125+…+1155гр.4)/2						
8	Середньорічна вартість власного капіталу	Ф.№ 1: (1495гр.3+1495гр.4)/2						
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф.№1: (1615+1620+1625+ 1630гр.3+1615+1620+1625 +1630гр.4)/2						
Показники ділової активності								
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	п.1 / п.3						
11	Фондовіддача необоротних активів, грн	п.1 / п.4						
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів	п.1 / п.5						
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	360 / п.12						
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	п.1 / п.6						
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	360 / п.14						
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	п.1 / п.7						
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	360 / п.16						
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	п.1 / п.8						
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	360 / п.18						
20	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	п.2 / п.9						
21	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	360 / п.20						

Програма комплексного (рейтингового) оцінювання фінансового стану господарюючого суб’єкта

Мета. Оцінити фінансовий стан господарюючого суб’єкта за показниками:

- ефективне використання капіталу, забезпеченість власними оборотними коштами;
- ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість;
- рентабельність та прибутковість;
- конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта.

Методичні рекомендації. Основним завданням аналізу є оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на використання прибутку, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, визначення фінансових результатів та рентабельності господарства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною чи незадовільною, а господарюючий суб'єкт – платоспроможним чи неплатоспроможним.

Фінансовий стан – це ступінь забезпеченості господарюючого суб'єкта необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, забезпечення стійкої платоспроможності.

Комплексне (рейтингове) оцінювання фінансового стану проводять банківські установи для визначення доцільності надання кредиту господарюючому суб'єкту та зниження ризику кредитних операцій шляхом перевірки його фінансового стану, кредитоспроможності та виконання своїх зобов'язань для прийняття керівництвом управлінських рішень.

Вихідні дані. Форма № 1 «Баланс» (лист Excel «Ф1»), форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (лист Excel «Ф2»).

Комп'ютерна технологія аналітичних досліджень. Для визначення рейтингової оцінки за допомогою операційної системи Microsoft Excel Створюємо новий лист Excel «Оцінка» для комплексної (рейтингової) оцінки фінансового стану господарюючого суб’єкта (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану господарюючого суб'єкта

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану господарюючого суб'єкту													
№ з/п	Показники	Алгоритм розрахунку	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
			Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	***Показники ліквідності***												
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	Ф №1: 1195/1695											8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Ф.№1: (1125+...+1165)/1695											8
2	***Показники ділової активності***												
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	Ф.№1: (1125+...+1155гр.3+ 1125+…+1155гр.4)/2* 360/ Ф. №2: 2000											9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	Ф. №1:(1100+1110(гр.3)) +(1100+1110(гр.4)) / 2 * 360 / Ф.№2: 1300											9
2.3	Період оборотності активів, днів	Ф. №1: (1300(гр.3)+1300 (гр.4)) / 2 * 360 / Ф.№2: 2000											9
3	***Показники фінансової незалежності***												
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	Ф. №1:(1595+1695+1700) /1900 *100 %											9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	Ф.№1: (1495+1595-1095)/1195 * 100 %											9
4	***Показники рентабельності***												
4.1	Рентабельність продажу, %	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№2: 2000											9
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№1: (1900(гр.3)+1900(гр.4))/2											9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290 або Збиток = 2295 * 100 / Ф№1: (380(гр.3)+380(гр.4))/2											9
5	***Інші показники***												
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	Ф. №1: 1012 / 1011 * 100											7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	Ф.№1: 1690 / 1515 * 100											5
	Інтегрований показник фінансового стану	ІПФС=Σ^{12}_{1}Ri*(Vi/100)											**100**
	Рейтинг фінансового стану												-

За даними фінансової звітності розраховують систему фінансових показників, які за економічним змістом поділяються на 5 груп: показники ліквідності, ділової активності (оборотності), фінансової незалежності, рентабельності та інші показники.

Згідно значень показників фінансового стану господарюючого суб'єкта виставляємо рейтинг від 0 до 10 відповідно до Матриці визначення рейтингів фінансових показників для господарюючих суб'єктів (табл. 4.9).

Таблиця 4.9

Матриця визначення рейтингів фінансових показників для господарюючих суб'єктів

Показник	Рейтинг										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	0-0,1	0,1-0,2	0,2-0,3	0,3-0,4	0,4-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-1,1	1,1-1,3	1,3-1,5	>=1,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0-0,05	0,05-0,1	0,1-0,15	0,15-0,2	0,2-0,3	0,3-0,4	0,4-0,5	0,5-0,6	0,6-0,7	0,7-0,8	>=0,8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів (тривалість одного обороту дебіторської заборгованості)	>240	220-240	200-220	180-200	160-180	140-160	120-140	100-120	80-100	60-80	<=60
Період оборотності запасів, днів	>280	250-280	220-250	190-220	160-190	140-160	120-140	100-120	80-100	60-80	<=60
Період оборотності активів, днів	>1080	960-1080	840-960	720-840	600-720	540-600	480-540	420-480	360-420	300-360	<=300
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	100	95-100	90- 95	85- 90	80- 85	75- 80	70- 75	60- 70	45-60	25- 45	0-25
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	0	0-1	1-2	2-4	4-6	6-8	8-11	11-15	15-20	20- 30	>=30
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	<-10	-10– -6	-6 – -3	-3 – -1	-1 – -0	0 – 1	1-3	3-5	5-7	7-10	>=10
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	<-12	-12– -8	-8 – -5	-5 – -2	-2 – 0	0 – 1	1 – 2	2 – 3	3 – 4	4 – 5	>=5
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	<-8	-8– -6	-6 – -4	-4 – -2	-2 – 0	0 – 2	2 – 4	4 – 6	6 – 8	8 – 10	>=10
Інші показники											
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	95-100	90- 95	85- 90	80- 85	75- 80	70- 75	60- 70	50- 60	40-50	20- 40	0-20
Частка простроченої дебіторської заборгованості, %	>70	60- 70	50- 60	40- 50	30- 40	20- 30	15- 20	10-15	5-10	0-5	=0
Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	>70	60- 70	50- 60	40- 50	30- 40	20- 30	15- 20	10-15	5-10	0-5	=0

У процесі визначення рейтингів фінансових показників можуть мати місце такі особливості:

- якщо значення фінансового показника збігається з межею інтервалу, то при визначенні рейтингу показника береться інтервал з вищим рейтингом;

- якщо і чисельник, і знаменник показників 1 і 2 (табл. 4.8) дорівнюють нулю, то приймається рейтинг 0;

- якщо чисельник показників 1 і 2 (табл. 4.8) більший від нуля, а знаменник дорівнює нулю, то приймається рейтинг 10;

- якщо знаменник показників 3-11 (табл. 4.8) дорівнює нулю, то приймається рейтинг 0;

- якщо знаменник показників 12 і 13 (табл. 4.8) дорівнює нулю, то приймається рейтинг 10;

- якщо при розрахунку чисельника показника 7 (табл. 4.8) маємо від'ємну суму, його значення дорівнює нулю (рейтинг 0).

Розрахунок величини інтегрованого показника фінансового стану господарюючого суб'єкта (ІПФС) обчислюється за формулою:

$$\text{ІП}\Phi C = \sum_{i=1}^{13} Ri \times (Vi : 100), \qquad (4.7)$$

де Ri – рейтинг *i*-того фінансового показника;

Vi – частка *i*-того фінансового показника в інтегрованому показнику, %.

Інтегрований показник фінансового стану може набувати значення від 0 до 10. Аналіз динаміки його величини дозволить сформулювати висновок про позитивні (чи негативні) зміни у фінансовому стані.

Визначити підсумковий рейтингу фінансового стану господарюючого суб'єкту на основі величини інтегрованого показника фінансового стану можна за допомогою шкали (табл. 4.10).

Таблиця 4.10

Шкала визначення рейтингу фінансового стану господарюючого суб’єкта

Величина інтегрованого показника фінансового стану підприємства	0-1	1-2,5	2,5-4,5	4,5-7	7-10
Рейтинг фінансового стану підприєм-ства	Д	Г	В	Б	А

Цією методикою може скористуватися кожний господарюючий суб'єкт.

До методичних рекомендацій додається файл операційної системи Microsoft Excel з введеними таблицями та формулами для розрахунку всіх потрібних показників. Дані таблиці пов'язані між собою посиланнями, до окремих показників є пояснення, які активізуються наведенням на відповідну клітинку.

Всі розрахунки в таблицях проводяться автоматично після введення до вихідних даних Балансу форма №1 (лист Excel «Ф1»), Звіту про фінансові результати форма №2 (лист Excel «Ф2») та Приміток до фінансової звітності форма №5 (лист Excel «Ф5») за п'ять останніх років.

Увага: заповнювати чи змінювати дані клітинок в таблицях до внесення вихідних даних забороняється – це призведе до зміни формул і розрахункових даних.

Здобувачам не забороняється проводити аналіз інших фінансово-економічних показників. Орієнтовна кількість таблиць або графіків для характеристики фінансового стану підприємства – 5-8, які здобувач вищої освіти обирає самостійно за погодженням із науковим керівником з урахуванням теми дослідження та особливостей діяльності суб'єкта господарювання (бюджетних установ та організацій, банківських установ тощо).

Характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Обов'язковим елементом аналітичної частини дипломної роботи є коротка характеристика організації роботи бухгалтерської служби на досліджуваному підприємстві та оцінка базових засад облікової політики

підприємства.

При висвітленні організації бухгалтерського обліку необхідно надати інформацію та охарактеризувати:

- форму організації бухгалтерського обліку;
- чисельність облікового апарату
- системи і форми внутрішньогосподарського обліку, звітності та контролю господарських операцій;
- графіки документообігу;
- особливості облікової політики;
- недоліки в організації обліку та їх вплив на результати роботи підприємства.

При виконанні роботи за даним напрямком використовують наступні інформаційні джерела.

Внутрішні регламенти роботи обліково-економічної служби підприємства:

- наказ про організацію обліку та облікову політику,
- штатний розклад,
- посадові інструкції,
- положення про оплату праці тощо.

При наданні ***характеристики обліково-економічної служби та її місця в структурі управління підприємством*** необхідно встановити її підпорядкованість та з’ясувати, які структурні підрозділи займаються обліково-контрольною та аналітичною діяльністю на підприємстві, як вони взаємодіють між собою. При цьому необхідно звернути особливу увагу на ступінь вирішення проблем взаємозв’язку фінансового, податкового, внутрішньогосподарського обліку та контролю, що є особливо актуальним для сучасної облікової практики.

Слід звернути увагу на місце керівника обліково-контрольної служби в структурі управління підприємством та на взаємозв'язок технологічних підрозділів з обліково-економічною службою.

Дослідження організаційних особливостей побудови обліково-економічної служби підприємства слід розпочинати з ***критичної оцінки внутрішніх регламентів*** зокрема Наказу про організацію обліку та облікову політику, Положення про обліково-економічну службу, посадових інструкцій.

У фаховій літературі зазначають про доцільність розробки в якості додатку до наказу про облікову політику Положення про бухгалтерську службу. Недоліком облікової практики багатьох підприємств є відсутність такого внутрішнього регламенту. Саме тому одним з завдань конструктивної частини дипломної роботи може бути визначено розробку даного регламенту.

Положення про бухгалтерську службу – це внутрішній документ, що регламентує діяльність облікового апарату. Він визначає статус облікової служби її місце, як самостійного підрозділу в системі управління і її внутрішню організацію. В Положенні має бути визначено підпорядкованість бухгалтерської служби та показники оцінки її діяльності і форми стимулювання.

Доцільно в роботі встановити відповідність чисельності облікового персоналу вимогам міжгалузевого нормативу чисельності облікового персоналу (для великих підприємств це можливо зробити за окремим підрозділом обліково-аналітичної служби у відповідності з топологічним об'єктом, що вивчається в дипломній роботі).

Чисельність облікового апарату залежать від обсягу і характеру господарської діяльності підприємства, його організаційної структури, оснащення технічними засобами обліку та ряду інших умов.

Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 26.09.2003 № 269 затверджено Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку, де наведено у нормах часу види виконуваних робіт, передбачені документами (стандартами) з бухгалтерського обліку та звітності. Норми часу встановлено на виконання

робіт одним виконавцем, наведено в годинах та оформлено як нормативні карти.

У нормативах чисельності враховано трудомісткість типового складу виконуваних робіт та чинники, які мають найбільший вплив на її величину. При цьому загальна трудомісткість типового складу робіт, що виконуються працівниками бухгалтерського обліку, розраховується за формулою

$$T_з = \sum_1^n T, \tag{4.8}$$

де, $T_з$ – загальна трудомісткість типового складу робіт за рік;

Т – трудомісткість за типовими видами робіт з бухгалтерського обліку;

n – кількість видів робіт, що виконуються.

У свою чергу трудомісткість за типовими видами робіт (Т) визначається за формулою

$$T = \sum_1^n T_o \cdot V_i, \tag{4.9}$$

де T_o – витрати часу на виконання конкретного типового виду роботи. Витрати часу (норма часу в годинах) наведено в розділі першому Міжгалузевих нормативів чисельності (карти 1-11);

V_i – обсяг конкретного типового виду роботи, виконуваної за рік.

Визначення чисельності працівників бухгалтерського обліку можна визначити за допомогою формули:

$$Ч = \frac{T_з}{Ф} \cdot К \cdot К_{кпз}, \tag{4.10}$$

де Ч – нормативна чисельність працівників, осіб;

$T_з$ – загальна трудомісткість типового складу робіт;

Ф – річний фонд робочого часу одного працівника, год.;

К – коефіцієнт, що враховує заплановані невиходи працівників (відпустки, хвороби, тощо) (як правило, він становить 1,15);

$К_{кпз}$ – коефіцієнт, що враховує питому вагу робіт з бухгалтерського обліку та звітності, що виконується на ПЕОМ, величину яких визначено методом дослідження (табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Поправочні коефіцієнти на рівень автоматизації обліку

Питома вага робіт з бухгалтерського обліку та звітності, що виконуються на ПЕОМ, %	Менше 70	71-80	81-90	91-95	96-100
Поправочний коефіцієнт $К_{кпз}$	1,3	1,2	1,1	1,05	1,0

При визначенні ***форми ведення бухгалтерського обліку*** та оцінці її доцільності слід звернути увагу на те, що сучасні форми ведення бухгалтерського обліку суттєво модифіковані і можуть відрізнятися традиційно визначених у фаховій літературі форм, що зумовлено змінами технології облікового процесу. При неформальному підході до цього питання студенту слід, в першу чергу, з'ясувати суттєві характеристики, що визначають форму ведення обліку, а саме:

- облікові регістри;

- принципи побудови зведеного обліку (наприклад, журнально-ордерна форма будується за кредитовою ознакою);

- технологію обробки облікової інформації та програмні продукти, що використовуються.

При вивченні стану бухгалтерського обліку в умовах ручної обробки інформації пильна увага звертається на автоматизацію обліку, встановлюється, які ділянки обліку на даному підприємстві автоматизовані. Якщо ділянка обліку за темою дипломної роботи автоматизована, дипломник на конкретних матеріалах підприємства детально розкриває порядок ведення обліку в цих умовах, виявляє переваги автоматизації обліку в порівняні з отриманням аналогічної інформації із застосуванням ручної праці працівників обліку. Якщо облік не автоматизований, дипломник з'ясовує можливості комплексної автоматизації обліку на даному підприємстві, і, зокрема, автоматизації обліку з теми його дипломної роботи, встановлює, яка підготовча робота вже проведена або проводиться для створення сприятливих умов переходу на автоматизовану форму облік, вносить пропозиції зі здійснення додаткових заходів з тим, щоб в перспективі вести

облік в умовах автоматизованої обробки інформації.

Якщо здобувач готує дипломну роботу по підприємству, де обробка облікової інформації автоматизована, він спочатку вивчає первинну документацію з теми дослідження з позиції її відповідності вимогам комплексної автоматизації обліку, вносить пропозиції, спрямовані на усунення недоліків в організації первинного обліку, на вдосконалення первинних документів таким чином, щоб вони повною мірою відповідали умовам автоматизації обробки облікової інформації.

Глибоко вивчивши стан обліку при автоматизованій формі, дипломник може внести пропозиції, направлені на поліпшення організації обліку в умовах автоматизованої обробки інформації, на вдосконалення автоматизованої форми обліку.

При вивченні стану обліку в умовах його комплексної автоматизації здобувачу необхідно звернути увагу на ефективність автоматизованої форми обліку не тільки з точки зору економії коштів на утримання апарату бухгалтерії, але і підвищення якості облікової інформації, зміни змісту праці облікових працівників, які значною мірою звільняються від технічної роботи і більше часу приділяють питанням контролю і аналізу ходу виробництва. З відповідних тем дослідження дипломник може показати, як при автоматизованій формі обліку являється можливість організувати облік за підрозділами.

В цілому магістр на основі вивчення стану обліку при автоматизованій формі може переконливо представити переваги цієї прогресивної форми обліку в порівняні з тими формами, які вимагають застосування ручної праці при обробці первинних документів і веденні регістрів бухгалтерського обліку. Специфічні особливості вивчення стану обліку визначаються безпосередньо кожною темою дипломної роботи.

Це дозволить здобувачу грамотно кваліфікувати форму ведення бухгалтерського обліку, що використовується на підприємстві та надати її оцінку.

Також на даному етапі виконання аналітичної частини дипломної

роботи необхідно визначити ***форму організації обліку,*** що застосовується на підприємстві та встановити її відповідність особливостям господарювання. Відповідно до діючого законодавства існує два підходи до організації обліку, зокрема:

1. Ведення бухгалтерського обліку безпосередньо на підприємстві: а) бухгалтером, б) керівником, в) власником, г) структурним підрозділом на чолі з головним бухгалтером.

2. Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюють сторонні юридичні або фізичні особи, що становить зміст аутсорсингової діяльності.

Оцінку форми організації бухгалтерського обліку, що використовує підприємство, доцільно здійснювати з врахуванням певних факторів, зокрема: розміру бізнесу (за обсягами діяльності та кількістю сегментів), типу організаційної структури підприємства, галузевої специфіки, тощо.

Для з'ясування ***моделі організації обліково-аналітичної служби*** підприємства необхідно дослідити внутрішні регламенти підприємства, що регламентують штатний розклад та фактичний розподіл обов'язків працівників обліково-контрольної служби підприємства. Сьогодні на багатьох підприємствах відсутні посадові інструкції, які регламентують розподіл обов’язків. В такому випадку студенту при підготовці аналітичної частини дипломної роботи необхідно дослідити поділ праці шляхом опитування, що можливо зробити встановивши перелік облікових регістрів та форм звітності, які ведуться на підприємстві і їх виконавців.

Структура обліково-економічної служби підприємства формується відповідно до особливостей виробничо-господарської діяльності, складу та змісту облікових робіт, структури робочих планів рахунків. В дипломній роботі необхідно навести схематичну структуру обліково-економічної служби базового підприємства та зробити висновки щодо її доцільності та оптимальності.

В першу чергу необхідно ***встановити принцип поділу праці*** та залежність структури облікової служби від взаємозв’язків підсистем фінансового

та управлінського обліку.

Для великих підприємств з централізованою системою обліку доцільно застосувати предметну структуру облікового апарату, що передбачає відділи обліку виробничих запасів, невиробничих активів, праці та заробітної плати, виробничої діяльності, фінансових розрахунків та реалізації, звітності. В невеликих підприємствах таке структурування має відмінність і можливим є варіант поділу за територіальними виробничими підрозділами або сегментами діяльності.

Окрім розміру підприємства суттєвий вплив на структуру бухгалтерського апарату спричиняє прийнятий порядок розподілу облікових робіт між окремими ділянками господарської діяльності. У зв'язку з цим поширеними є дві системи організації обліку – централізована та децентралізована.

При здійсненні аналізу організаційних аспектів облікової роботи на підприємстві необхідно також визначити особливості організаційної моделі управління облікової служби та навести в дипломній роботі її схематичну будову. Найбільш поширені варіанти моделей організації бухгалтерської служби на вітчизняних підприємствах представлено рисунками 4.1-4.3.

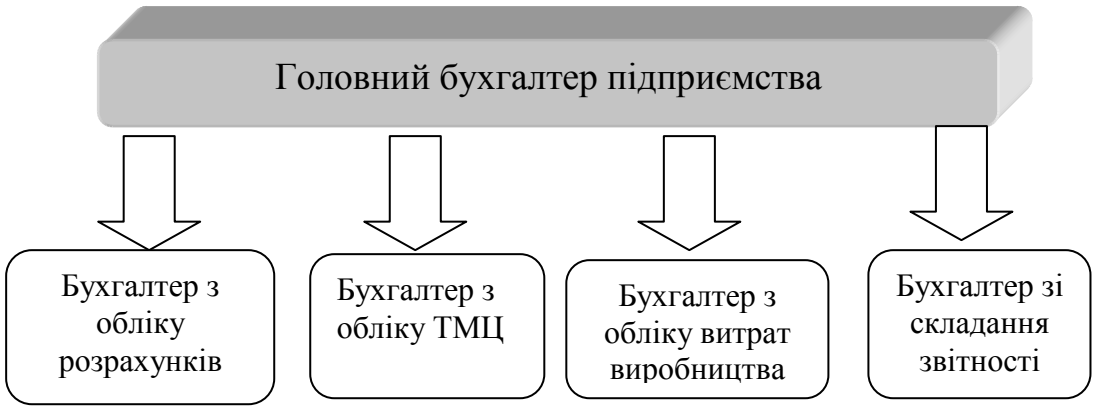

Рис. 4.1. Лінійна організація бухгалтерської служби

Узагальнення організаційних аспектів бухгалтерської служби та їх регулювання здійснюється внутрішніми регламентами підприємства серед

яких особливе значення має Положення про бухгалтерську службу.

В цьому документі визначається роль і місце бухгалтерської служби в організаційній структурі апарату управління, її підлеглість, основні завдання і функції бухгалтерії, її права, обов'язки і відповідальність, внутрішня організаційна структура, показники оцінки роботи і форми стимулювання облікових працівників.

Обґрунтування варіативної частини Положення про бухгалтерську службу та його структури для базового підприємства може бути важливою складовою рекомендаційної частини дипломної роботи, що повинно наводитися в описовій частині роботи. Запропонований варіант документу може бути наведено у додатках до дипломної роботи.

Рис. 4.2. Лінійно-штабна організація бухгалтерської служби

Доцільно також провести аналіз відповідності працівників облікової служби (чи її підрозділу) вимогам кваліфікаційного рівня фахівців з обліку, а також проаналізувати якісний склад за іншими критеріями, а саме: вік,

знання комп'ютерної техніки, підвищення кваліфікації тощо.

Обстеження за даним елементом аналітичної частини дипломної роботи здійснюється здобувачем шляхом опитування, або на підставі аналізу документації відділу кадрів підприємства. При цьому необхідно звернути увагу на відповідність службових осіб вимогам кваліфікаційних характеристик професій; проаналізувати структуру облікового персоналу за віковими групами. Якщо значна частина працівників обліково-економічної служби наближається до пенсійного віку, здобувач повинен розробити рекомендації щодо формування перспективного плану кадрового росту.

Рис. 4.3. Функціональна організація бухгалтерської служби

Якщо в структурі обліково-економічного персоналу значною є питома вага жінок фертильного віку необхідно оцінити поділ праці з точки зору тимчасових внутрішніх замін.

Якісний склад працівників обліково-аналітичної служби підприємства доцільно узагальнити у такій формі (табл. 4.12).

Таблиця 4.12

Якісні характеристики працівників обліково-контрольної служби

Посада	Наявність у працівника вищої освіти	У тому числі за фахом	Рік закінчення ВНЗ	Підвищення кваліфікації	Вік працівника	Література, якою користується	Програмні продукти, якими володіє
1	2	3	4	5	6	7	8

Важливим об’єктом дослідження при здійсненні оцінки організаційних аспектів обліково-контрольної роботи базового підприємства є ***Графік документообігу.*** Він є складовою внутрішніх регламентів з організації обліку на підприємстві, розробляється працівниками бухгалтерського відділу та є додатком до наказу про облікову політику.

Для узагальненої характеристики первинних документів, що необхідні для використання за окремим топологічним об’єктом доцільним є складання Плану-графіка документообороту. Розробка графіку документообороту вимагає розуміння технологічних особливостей та чіткої постановки облікових завдань інформаційного забезпечення управління.

Для реалізації завдань по відпрацюванню даного документу є необхідним створювати творчі групи, до яких доцільно включати представників технологічних служб, економічного відділу та бухгалтерії. При здійснені оцінки організаційного аспекту облікової роботи доцільно встановити наявність (або надати рекомендації щодо необхідності створення) таких творчих груп на досліджуваному підприємстві та визначити їх склад за обраним топологічних об’єктом.

Важливою складовою рекомендаційної частини дипломної роботи результатами дослідження організаційного аспекту може бути розробка (удосконалення) графіку документообороту базового підприємства з обраної теми дослідження, який доцільно складати за наступною формою (табл. 4.13)

Таблиця 4.13

Графік документообігу за напрямом дослідження

№	Створення документа	Перевірка документа	Оброблення документа	Передача в архів
1	2	3	4	5

Важливим моментом в організації роботи бухгалтерського персоналу є забезпечення його взаємодії з персоналом інших управлінських та виробничих підрозділів, тому суттєво підвищується роль внутрішніх регламентів, що регулюють взаємовідносини та зв'язки бухгалтерії та інших підрозділів підприємства. Тому важливим є якісне відпрацювання таких внутрішніх регламентів як посадові інструкції.

У разі наявності на базовому підприємстві посадових інструкцій в дипломній роботі здійснюється їх аналіз та оцінка. У разі їх відсутності доцільно розробити власний варіант за обраним топологічним об'єктом та навести його у додатку до дипломної роботи.

При дослідженні організаційних аспектів необхідно приділити увагу *проблемам планування перспективного розвитку бухгалтерського обліку*, а саме:

1. Запропонувати план підвищення кваліфікації працівників пов'язаних із бухгалтерським обліком, контролем та аналізом; працівників бухгалтерії; працівників не облікових служб, що займаються питаннями бухгалтерського обліку. Як правило такий план складається на 5 років.

2. Визначити потреби в комп’ютеризації облікового процесу, зокрема придбання комп’ютерної техніки і програмного забезпечення та їх ефективності.

3. Визначити потреби в методичному забезпеченні облікової, аналітичної, контрольної роботи та шляхи їх реалізації.

Також необхідно провести аналіз *організації* ***зберігання документів*** *та* ***забезпеченості бланками*** первинних документів, регістрів і надати рекомендації стосовно його оптимізації.

Заключним етапом документообігу виступає формування справ облікової служби для організації поточного та довготривалого зберігання по кожному їх виду. Необхідно дослідити порядок організації поточного та постійного архіву на досліджуваному підприємстві, а саме: дослідити способи зберігання документів, відповідальність за стан зберігання та цілісність документів, порядок поточного зберігання первинних документів та порядок організації постійного архіву.

Необхідно дослідити ***організацію матеріальної відповідальності*** *та її* ***ефективність.*** Так, доцільно звернути увагу на укладання угод про матеріальну відповідальність, та організаційні аспекти інвентаризаційної роботи (наявність затвердженої наказом по підприємству інвентаризаційної комісії, систематичність, періодичність або разовий характер діяльності такої комісії, якість проведення інвентаризації та адекватність відображення в обліку її наслідків).

Якісна підготовка дипломних робіт з обліку та аудиту потребує дослідження та оцінки облікової політики підприємства, що є обов'язковою складовою другого розділу роботи. Аналіз облікової політики, як правило, завершує дослідження стану організації роботи бухгалтерської служби на підприємстві.

Виконання цього етапу аналізу забезпечується наступними інформаційними джерелами.

1 *На рівні держави:*

Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Лист Міністерства фінансів України «Про облікову політику» № 31-34000-10-5/27793 від 21 грудня 2005 р.

2. Внутрішні регламенти облікової політики підприємства (наказ про облікову політику, додатки до наказу).

2. *Регістри аналітичного, синтетичного та зведеного обліку, бухгалтерські довідки,* що відображають практику застосування тих чи інших

способів та прийомів ведення обліку на підприємстві.

Цей елемент аналітичної частини дипломної роботи повинен закінчуватися конструктивними висновками щодо наявності та обґрунтованості внутрішніх регламентів з облікової політики досліджуваного підприємства. У разі відсутності формалізованої облікової політики на досліджуваному підприємстві здобувач має поставити завдання розробки фрагменту внутрішнього регламенту в частині, що відповідає тематиці дипломної роботи, або наказу про облікову політику за умови обрання в якості базового підприємства малого бізнесу.

При цьому слід мати на увазі, що відсутність Наказу про облікову політику на підприємстві не означає відсутність облікової політики як такої. В даному випадку аналіз облікової політики здійснюється виключно за обліковими регістрами з використання власних спостережень, які доцільно оформляти анкетами обстеження.

У разі необхідності удосконалення окремих елементів облікової політики у висновках окреслюється коло проблемних питань, вирішення яких має бути висвітлено в наступних розділах.

Облікова політика є важливим інструментом формування фінансової звітності та обов'язковим елементом фінансового обліку, а тому підготовка дипломної роботи з обліку та аудиту передбачає обов'язкове проведення аналізу облікової політики базового підприємства метою якого є визначення відповідності облікової політики підприємства:

а) діючому законодавству;

б) галузевій специфіці та особливостям діяльності базового підприємства;

в) потребам управління підприємством.

Аналіз та оцінка облікової політики підприємства повинні проводитися за наступними етапами:

Дослідження **Наказу про облікову політику.** Основним документом, який регламентує облікову політику на рівні підприємства є наказ про

облікову політику. Цим наказом затверджуються основні методичні та організаційні аспекти ведення обліку на підприємстві.

При досліджені наказу про облікову політику необхідно з'ясувати перш за все ***мотивацію та розробників*** Наказу про облікову політику. Часто на практиці формуванням Наказу займаються виключно працівники бухгалтерії. Керівники та власники через недостатній рівень економічної освіти або нерозуміння можливостей впливу через облікові інструменти на результати діяльності підприємства не приймають участі у відпрацюванні основних положень Наказу, що негативно впливає на його якість та постановку обліково-аналітичної роботи на підприємстві.

Важливим питанням, яке необхідно з'ясувати на даному етапі, є ***термін та джерела*** за якими розроблявся Наказ про облікову політику. Не поодинокими є випадки коли на підприємствах користуються Наказом, що розроблявся на початку реформування системи бухгалтерського обліку в Україні і тому він не враховує зміни діючого законодавства.

Розробка наказу про облікову політику повинна здійснюватися з врахуванням наступних факторів: нормативно – правова база; юридичний статус підприємства; галузеві особливості; специфіка та завершеність технологічного процесу; розмір підприємства та вид діяльності; наявність структурних підрозділів та сегментів бізнесу; наявність кваліфікованих бухгалтерських кадрів; стратегія фінансово – економічного розвитку; фінансовий стан підприємства тощо.

При аналізі Наказу про облікову політику необхідно ***оцінити врахування вищезазначених факторів*** під час його розробки.

В наказі про облікову політику зазначається обраний підприємством варіант із альтернатив дозволених форм ведення обліку діючим законодавством. Якщо нормативними документами не регламентується порядок ведення обліку чи окрема процедура то підприємство самостійно визначає його базуючись на професійних судженнях та чинних П(С)БО та затверджує це в наказі про облікову політику. Тому аналіз Наказу про облікову політику

повинен передбачати ***оцінку ступеню врахування законодавчої норми та професійних суджень.***

Досліджуючи Наказ про облікову політику підприємства необхідно оцінити його зміст. На практиці частіше всього структура наказу про облікову політику складається з наступних розділів: преамбула, облікова політика, організація бухгалтерського обліку, додатки (перелік статей загальновиробничих, адміністративних, маркетингово-збутових витрат; робочий план рахунків; схема документообороту; перелік первинних документів, що застосовуються на підприємстві; зразок підписів осіб, які мають право підпису первинних документів; склад та форми внутрішньої звітності, тощо). Деякі підприємства відокремлюють окремим документом організаційні аспекти обліку. У такому випадку здобувачу необхідно дати оцінку такого виокремлення, достатності та якості додатків до Наказу.

Аналіз та оцінка організаційних аспектів облікової політики.

Організаційні аспекти облікової політики передбачають, в першу чергу, аналіз загальних питань організації обліку.

Для дослідження наказу про облікову політику доцільно використовувати анкетний метод обстеження, який є обов'язковим до використання у дипломних роботах, що передбачають опрацювання результатів обстеження декількох підприємств. Нижче наведено зразок анкети для обстеження Наказу про облікову політику.

АНКЕТА

обстеження Наказу з облікової політики

1. Чи розроблено на підприємстві Наказ з облікової політики:

1.1. Так

1.2. Ні

1.3. Формально

2. Чи здійснюється уточнення змісту Наказу з облікової політики кожного року:

2.1. Так

2.2. Ні

3. Працівники яких служб приймали участь у розробці Наказу з облікової політики:

3.1. Бухгалтерія підприємства

3.2. Аудиторська фірма

3.3. Інші варіанти

4. Наказ з облікової політики розроблено:

4.1. За аналогією з Наказом іншого підприємства

4.2. За аналогією з Типовим Наказом, що надруковано в фаховій пресі

4.3. Елементи облікової політики обґрунтовано відповідно з особливостями господарювання та потребами управління

Аналіз та оцінка методичних аспектів облікової політики. При дослідженні методичних аспектів облікової політики необхідно визначити який з можливих варіантів, методів, способів ведення обліку використовуються на підприємстві (що задекларовано в наказі, та як цей аспект реалізується в практиці роботи базового підприємства), а також дати його оцінку (наскільки облікова практика відповідає особливостям діяльності підприємства, запитам управлінського персоналу, чи не суперечить нормам діючого законодавства).

Такий підхід дозволить у разі потреби обґрунтувати більш ефективні та правомірні методичні прийоми ведення обліково-аналітичної роботи підприємства та визначити проблематику для відпрацювання в рекомендаційній частині дипломної роботи.

4.4.2. Методичне забезпечення дослідження організаційних аспектів та стану обліку на підприємстві

Цей розділ носить науково-практичний характер. Присвячується проблемам організації та методики обліку досліджуваного об'єкту. У цьому розділі необхідно навести дані з практичної роботи підприємства, на

прикладі якого виконується робота. Особливу увагу слід приділити недолікам, які притаманні практиці ведення обліку на підприємствах України взагалі, і моделі обліку базового підприємства. Обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення методики та організації обліку. Теоретичні положення окремих підрозділів слід підтвердити конкретними даними з практики роботи підприємства.

Підрозділ 2.2. необхідно присвятити розгляду стану первинного обліку на підприємстві. При розгляді методичного забезпечення дослідження організаційних аспектів та стану обліку доцільно розпочати з дослідження стану первинного обліку на підприємстві.

При розгляді первинної документації здобувач встановлює перелік документів, що застосовуються на підприємстві з теми дипломної роботи, чи відповідають вони затвердженим типовим формам. При невідповідності окремих документів типовим формам потрібно встановити причину. Вона може полягти в тому, що підприємство не забезпечене в достатній кількості типовими первинними документами, і працівникам, пов’язаним з обліком, доводиться складати документи довільної форми. Часто причина криється в тому, що показники первинних документів типової форми не дозволяють відображати специфіку господарських операцій на підприємстві, що досліджується. У цьому випадку дипломник може запропонувати вдосконалені чи розробити нові форми первинних документів, що відповідають в повній мірі специфіці господарської діяльності даного підприємства.

Так, при розкритті проблематики первинного спостереження необхідно розробити перелік об’єктів первинного облікового спостереження з обраної теми, здійснити підбір первинних документів, що необхідні для фіксування відповідних облікових номенклатур. При цьому доцільно діючий на підприємстві та запропоновані здобувачем варіанти подати у табличному вигляді (табл. 4.14, 4.15).

Таблиця 4.14

Перелік облікових номенклатур первинного обліку

№	Характеристика даних, необхідних для обліку	Для чого потрібні дані	Вимірники		У яких носіях інформації фіксуються
			натуральні	вартісні	
1	2	3	4	5	6

У разі надання висновку про недоцільність застосування затверджених типових форм для базового підприємства можливою є розробка форм первинних облікових документів за обраним топологічним об'єктом з огляду галузевої специфіки, особливостей господарювання та потреб управління досліджуваного підприємства.

Таблиця 4.15

Перелік форм первинних документів

№	Код форми	Назва документа	Формат	Кількість примірників	Призначення документа
1	2	3	4		5

Охарактеризувати та привести в додатках (у разі потреби) зразки первинних документів, якими оформлюються господарські операції на базовому підприємстві. З урахуванням вимог розвитку фінансового та управлінського обліку, надати пропозиції щодо удосконалення первинної документації.

Далі здобувач переходить до аналізу первинних документів, охарактеризовує їх, встановлює повноту і правильність заповнення показників, що містяться в них, уважно вивчає порядок руху первинних документів від моменту їх складання у відповідних підрозділах до здачі в бухгалтерію. Дипломник встановлює, чи забезпечує первинна документація належний контроль за збереженням власності, за дотриманням трудової дисципліни, продуктивним використанням основних засобів виробництва, дбайливим і економічним витрачанням матеріальних ресурсів. За виявленими порушеннями і недоліками студент вносить пропозиції з їх усунення.

Після уважного ознайомлення з первинним обліком здобувач перехо-

дить до вивчення подальшого руху первинних документів. Він повинен встановити, яким чином при великій кількості однорідних первинних документів вони групуються у відповідних напрямах узагальнення облікової інформації.

Дипломник вивчає, на основі яких первинних документів складаються накопичувальні відомості, звіти про рух матеріальних цінностей, Звіти про витрати та інші накопичувальні і зведені документи. Якщо зведені документи, що застосовуються на підприємстві, мають істотні недоліки, здобувач-дипломник може рекомендувати до використання типові форми або внести удосконалення і розробити нові форми накопичувальних і зведених відомостей.

У **підрозділ 2.3.** необхідно приділити увагу стану ведення синтетичного та аналітичного обліку.

Слід докладно вивчити взаємозв’язок аналітичного та синтетичного обліку. Здобувач уважно вивчає регістри синтетичного та аналітичного обліку, що застосовуються на підприємстві за темою власного дипломного дослідження, встановлює їх перелік, відповідність діючим типовим формам регістрів синтетичного обліку і відомостей, на основі яких документів вони заповнюються, чи всі графи і рядки, передбачені в регістрах, заповнюються. При невідповідності регістрів, що застосовуються на підприємстві з типовими, при виявленні відхилень в їх заповненні з’ясовується причина, яка зумовила ці особливості. Якщо виявлені відхилення позитивно впливають на організацію синтетичного і аналітичного обліку (спрощують облік, скорочують обсяг облікової інформації, посилюють контроль, дозволяють скоротити терміни складання поточної і річної звітності), їх потрібно схвалити. Якщо ж вони не сприяють належній постановці бухгалтерського обліку, їх необхідно піддати критиці і внести пропозиції з усунення існуючих недоліків.

Здобувач вивчає кореспонденцію рахунків за темою дослідження. Він осмислює економічний зміст господарських операцій і кореспонденції рахунків, що складається по них, виявляє господарські операції, за якими

кореспонденція рахунків складається з відхиленням від діючих вказівок з ведення бухгалтерського обліку, висловлює свою думку по цих особливостях. Результати дослідження доцільно представити в таблиці, яку необхідно вивести в додатки.

При виконанні дипломних робіт необхідно проаналізувати існуючий на підприємстві робочий план рахунків, встановити його аналітичні якості, визначити їх відповідність організаційним та технологічним умовам господарювання базового підприємства. За результатами проведеного аналізу та встановленими інформаційними запитами управління розробити рекомендації щодо його оптимізації.

При розробці рекомендацій стосовно вдосконалення робочого плану рахунків базового підприємства слід керуватися:

- типовим планом рахунків;
- інструкцією щодо застосування плану рахунків;
- формами періодичної звітності та річного звіту;
- чинним законодавством, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;
- специфікою базового підприємства та потребами управління.

Наприклад, при вивченні робочого плану рахунків під час написання дипломної роботи на тему «Проблемні аспекти методики обліку і контролю поточних біологічних активів» встановлено відсутність ведення аналітичного та синтетичного обліку поточних біологічних активів рослинництва, облік поточних біологічних активів рослинництва ведуть на рахунку 23 “Виробництво”. Відповідно, з метою дотримання нормативних вимог, студенту необхідно розробити рекомендації щодо введення до робочого плану рахунків відповідних рахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з обліку поточних біологічних активів. Запропонований здобувачем варіант робочого плану рахунків в частині, що відповідає обраному топологічному об’єкту може бути оформлений наступним чином (табл. 4.16).

Таблиця 4.16

Робочий план рахунків

Для _____
назва ділянки

№	Синтетичний рахунок за типовим планом рахунків		Назва субрахунку за порядком			Об’єкт аналітичного обліку	примітки
	Шифр	назва	1-го	2-го	3-го		
1	2	3	4	5	6	7	8

4.4.3. Методичне забезпечення розробки рекомендацій з удосконалення обліку за тематикою дипломної роботи

У цій частині наводяться обґрунтування заходів щодо поліпшення діяльності об’єкта. Система заходів логічно випливає з теоретичної та аналітичної частин і спрямована на подолання суперечностей між реальним і бажаним станами об’єкта з урахуванням індивідуальних завдань, тобто конкретні заходи (пропозиції, рекомендації тощо) здобувача-випускника повинні спрямовуватися на покращення ведення обліку на підприємстві.

Детальні пропозиції щодо вдосконалення ведення обліку мають відповідати напряму дослідження: кожна з розгорнутим обґрунтуванням, у зв’язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено у аналітичній частині, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем та недоліків.

Пропозиції здобувача щодо науково-практичного вирішення досліджуваної теми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

У цій частині наводяться рекомендації щодо покращення ведення обліку на підприємстві з теми, що досліджується.

Результатом виконання цієї частини дипломної роботи можуть бути наступні напрями удосконалення досліджуваної теми:

1. Рекомендації щодо призначення первинних документів, порядку їх складання (методики і техніки) та використання кожного примірника.

2. Компонування альбому первинних документів за топологічним об’єктом, що включає такі елементи: титульний аркуш, перелік документів, зразки документів, короткі вказівки щодо застосування кожного примірника.

3. Розробка схеми руху первинних документів за топологічним об'єктом на етапі первинного обліку. Така схема може бути наведена у формі таблиці (табл. 4.17).

Таблиця 4.17

Таблиця руху (назва документа) на етапі первинного обліку

№	Зміст роботи і складання документа та його руху	Час виконання	Місце виконання	Відповідальна особа	Час роботи з документом від початку роботи

4. Розробка (вдосконалення) графіку надходження до бухгалтерії первинних документів з обраним топологічним об’єктом, який доцільно наводити в таблиці за такою формою (табл. 4.18).

Таблиця 4.18

Графік надходження документів в бухгалтерію

№	Назва документа	Хто подає документ	Термін подання	Порядок подання	Кому подається документ	Термін перевірки документів
1	2	3	4	5	6	7

При складанні такої таблиці у колонці «Порядок подання» слід вказати, за яким порядком подається документ: як регістр, звіт, окремо, тощо.

6. Розробку для підприємства альбому форм облікових регістрів за обраним топологічним об’єктом.

7. Розробку вказівок щодо порядку складання та використання облікових регістрів**;**

8. Розробка рекомендацій стосовно вдосконалення робочого плану рахунків базового підприємства.

Загальний обсяг другого розділу складає 16-20 сторінок друкованого тексту.

5. ПІДГОТОВКА АНАЛІТИЧНОЇ ТА ПРОЕКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ З АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ (КОНТРОЛЮ)

5.1. Методичне забезпечення оцінки сучасного стану та розробки рекомендацій з удосконалення аудиту (контролю) за тематикою дипломної роботи

Важливою складовою проектно-рекомендаційної частини дипломних робіт за спеціальністю «Облік і оподаткування» є дослідження організаційних та методичних аспектів аудиту (контролю) відповідно до тематики та цільової спрямованості дипломної роботи.

При відпрацюванні цього елементу **проектно-рекомендаційної** частини здобувач відповідно до тематики та мети дипломної роботи, в першу чергу, повинен обрати необхідний напрямок дослідження, а саме:

- внутрішньогосподарський контроль;
- аудит;
- судово-бухгалтерська експертиза;
- ревізія;
- податковий контроль.

При дослідженні проблематики внутрішньогосподарського контролю слід пам’ятати, що контрольна складова бухгалтерських процедур в системі внутрішньогосподарського контролю не є безпосередньо функцією управління та обліку, а лише технічним прийомом попереднього усунення можливих помилок, фальсифікації та вуалювання. Перевірка й поточний контроль відповідності обліку і фінансової звітності вимогам чинного законодавства та положенням облікової політики підприємства, належить до функції управління. Таким чином, контроль як функція управління та бухгалтерський контроль не тотожні.

Бухгалтерський контроль безпосередньо пов’язаний із системою внут-

рішнього контролю, яка має свою структуру (рисунок 5.1). Система внутрішнього контролю складається з трьох елементів: контрольної сфери, системи бухгалтерського обліку, процедур контролю. Контрольна сфера – це набір характеристик, які визначають службові взаємовідносини, спрямовані для контролю в підприємстві. У системі внутрішнього контролю важливе місце займає система бухгалтерського обліку, що проілюстровано на рис. 5.1.

Рис. 5.1. Система внутрішнього контролю

На працівників бухгалтерії покладається не тільки відображення фактів у системі бухгалтерського обліку, але й функція контролю за законністю та обґрунтованістю здійснених операцій. Процедури контролю – це спеціальні перевірки, які виконують працівники окремих служб підприємства, спрямовані на попередження, виявлення та виправлення помилок у системі бухгалтерського обліку.

Внутрішній контроль – це управлінський контроль, мета якого – допомогти керівництву в управлінні і виконанні завдань на постійній основі. Тобто це не одноразова дія, а ряд дій та видів діяльності, що провадяться зазначеними органами на постійній основі, тому внутрішній контроль не повинен розглядатись як окрема система в рамках органу управління. Внутрішній контроль також повинен надавати змогу формувати управлінське судження та виявляти ініціативу з метою підвищення ефективності і результативності діяльності, а також зниження витрат.

Дуже важливим при підготовці рекомендацій щодо посилення контрольної функції обліку є розробка в системі внутрішнього бухгалтерського контролю вимог щодо документального оформлення бухгалтерської документації, а також відпрацювання об'єктів і процедур як попереднього,

поточного, так і послідуючого контролю.

Контрольна функція (бухгалтерський контроль) на рівні підприємства реалізується розробкою системи внутрішнього контролю відповідно до об'єктів бухгалтерського обліку, безпосередньо пов'язаних із топологічним об'єктом, що обраний для дослідження в дипломній роботі. Особливо це стосується системи документообороту й процедури відображення господарських операцій на бухгалтерських рахунках.

Так, дослідження вищезазначеної проблематики при написанні дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та контроль формування та використання капіталу в сільському господарстві», дозволяє зазначити наступне. Якщо на рівні чинного законодавства стосовно корпоративних підприємств вже частково відпрацьовано механізм контролю, який пов'язаний з державною реєстрацією статутних документів та інститутом незалежних реєстраторів, то стосовно власників майнових паїв і пайової власності на підприємствах процедуру бухгалтерського контролю остаточно не визначено.

Також проблематичним і майже нереалізованим є бухгалтерський контроль стосовно реалізації права на дохід, що стосується як контролю за дотриманням стандартів, які регулюють формування прибутку, так і процесу його розподілу. Щодо процедури формування фінансового результату етапом попереднього бухгалтерського контролю є обґрунтування елементів облікової політики, які безпосередньо впливають на формування фінансових результатів.

Зважаючи на вищевикладене необхідно розробити внутрішні регламенти організації контролю. В якості таких регламентів можна запропонувати ***методичні вказівки щодо реалізації контрольних функцій господарського обліку*** або їх фрагменти. Вони повинні включати:

- загальні положення;
- форми виявлення контрольних функцій та їх об'єкти;
- методичні засоби контролю за допомогою господарського обліку.

Загальні положення повинні визначати де, коли, в який спосіб здійснюються контрольні функції обліку й від чого залежить їх ефективність.

Контрольні функції господарського обліку обов'язкові для всіх рівнів управління економікою. Найчастіше їх використовують у межах внутрішньогосподарського контролю з охопленням усіх ланок діяльності підприємства.

Виокремлюють три форми контролю за допомогою обліку: попередній, поточний і наступний (послідуючий). Організації контролю має передувати необхідна підготовча робота, яка полягає у наданні контролю системного характеру, вирішенні принципових проблем інформаційного забезпечення та координації дій. Підготовча робота включає в себе наступні важливі моменти:

- вивчення стану обліку та контролю, функціональних обов'язків структурних підрозділів і посадових осіб;

- визначення об'єктів контролю;

- пошук найоптимальнішої системи показників;

- уточнення й розробку посадових інструкцій, функціональних обов'язків структурних підрозділів і конкретних виконавців щодо здійснення контролю із визначенням строків отримання, обробки та передачі інформації;

- визначення джерел інформації, інформаційної бази й упорядкування потоків інформації в межах облікової політики суб'єктів господарювання.

Попередній контроль – це перевірки і спостереження контролюючих органів, бухгалтерії, інших структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб, що здійснюються до моменту завершення операцій. Основними функціями попереднього контролю слід вважати розробку процедури і правил поведінки працівників у процесі реалізації прийнятих рішень.

Щодо такого об'єкта контролю, як відносини власності який необхідно досліджувати при написанні дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та контроль формування та використання фінансових результатів в сільському

господарстві», то попередній контроль має бути зосереджено на етапі розробки та прийняття внутрішніх регламентів, зокрема статуту, положення про формування й розподіл фінансових результатів, положення про облікову політику; участі бухгалтера в укладанні угод оренди, розробки та використання документообороту, максимально спрямованого на реалізацію комунікаційної функції обліку.

Поточний контроль посідає вагоме місце у здійсненні контрольних функцій обліку, оскільки він охоплює різноманітні процеси та явища. За допомогою бухгалтерського обліку в поточному порядку контролюються всі без винятку операції діяльності підприємства. Вони контролюються на стадії підписання й обробки документів із формального боку та по суті, зокрема:

- щодо правильного оформлення документів (з формального боку);
- щодо законності й доцільності самої операції (по суті).

На стадії обробки документів (незалежно від способу) відбувається те саме, тобто всі операції контролюються двічі. Сутність поточного контролю полягає в його постійності, також його можна називати щоденним. Так, для здійснення поточного контролю конкретної ланки цієї роботи необхідно виділити найважливіші напрями облікової роботи й визначити опорні об'єкти. Наприклад, в якості опорних об'єктів при відпрацюванні контрольної складової дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та контроль капіталу» можуть бути визначені розрахунки із засновниками й орендодавцями, формування та розподіл фінансового результату.

Послідуючий контроль здійснюється на всіх рівнях управління економікою. Він необхідний кожному органу державного й господарського управління, бо дає можливість не тільки оцінювати діяльність підприємства, а й виявляти внутрішні резерви. Послідуючий контроль глибше охоплює різні сторони діяльності підприємства. Він найбільш об'єктивно характеризує реалізацію заходів щодо раціонального використання ресурсів, підвищення ефективності виробництва. На відміну від попереднього й поточного контролю послідуючий контроль здійснюють, крім облікових, ще й технічні

служби та громадські організації. Послідуючий контроль працівники обліку провадять за тими самими опорними об'єктами, що й поточний контроль.

При послідуючому контролі використовуються всі складові методу бухгалтерського обліку:

- оцінка й калькуляція – для перевірки обґрунтованості планових (нормативних) і звітних калькуляцій, норм і нормативів матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

- звітність та інвентаризація – для логічного осмислення статей балансу, їх погодженості та відповідності даним синтетичного й аналітичного обліку, матеріалам інвентаризації;

- документація, рахунки, подвійний запис тощо – для проведення експертиз, перевірки достовірності звітності, відновлення занедбаного обліку, викриття зловживань.

Послідуючий контроль охоплює перевірку правильності чи законності проведених господарських операцій, виявляє порушення та зловживання, а також дає можливості розробити заходи щодо усунення недоліків та їх попередження в майбутньому.

За результатами дослідження організаційних та методичних аспектів внутрішньогосподарського контролю в **проектній** частині дипломної роботи можуть бути запропоновані ***напрямки організації контролю за обраним топологічним об'єктом.*** Наприклад, на рисунку 5.2 представлено напрямки організації контролю відображення в обліку відносин власності у сільськогосподарських підприємствах.

Це може бути використано при написанні дипломних робіт за напрямком «Облік та контроль капіталу в сільському господарстві».

Важливим результатом дослідження за даним напрямком проектної частини дипломної роботи може бути ***модель організації облікового контролю.*** На рисунку 5.3 подано модель послідуючого облікового контролю відносин власності в сільськогосподарських підприємствах.

Вона може бути рекомендована при написанні дипломних робіт за

напрямком «Облік та контроль капіталу в сільському господарстві».

Рис. 5.2. Напрямки контролю відносин власності сільськогосподарських підприємствах

Важливим результатом дослідження організації та методики контрольних процедур може бути ***узагальнення типових помилок та порушень,*** що виявлені в обліково-контрольній роботі базового підприємства та в фаховій літературі. В табл. 5.1 подано типові помилки при порушенні вимог діючого законодавства на які слід звернути увагу під час здійснення контрольних перевірок організації та відображенні в обліку відносин власності.

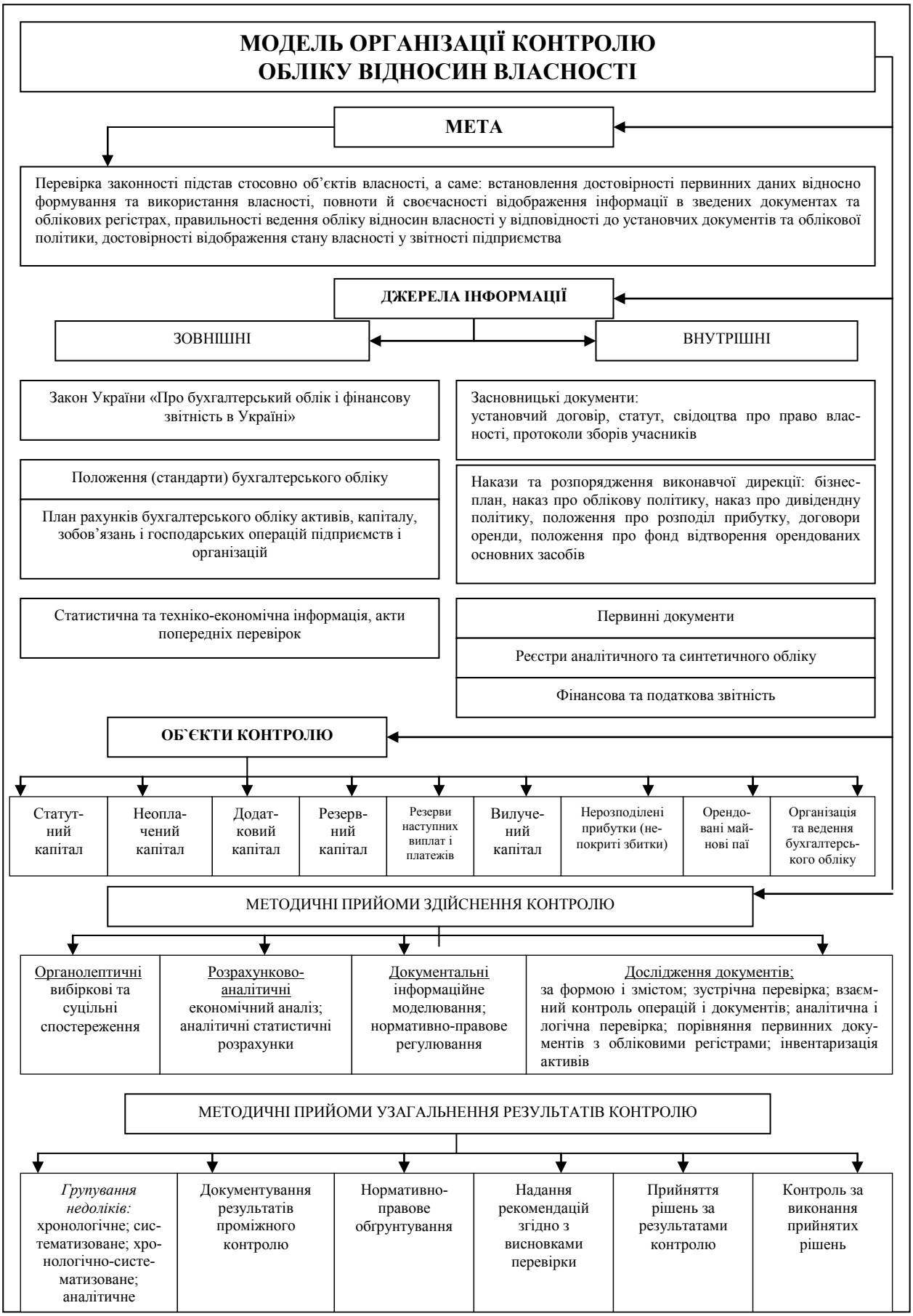

Рис. 5.3. Модель організації контролю обліку відносин власності в сільськогосподарських підприємствах

Відповідно до тематики та цільової спрямованості в окремих дипломних роботах при висвітлені організаційних та методичних аспектів контролю є необхідним акцентувати увагу на **проблематиці аудиту.**

За цим напрямком в проектній частині, перш за все, необхідно дослідити наявність ***аудиторського супроводу господарської діяльності*** базового підприємства та дати його оцінку. Для цього необхідно встановити з якою аудиторською фірмою є угода про обслуговування, термін дії цієї угоди, систематичність надання послуг. Також необхідно оцінити економічну ефективність аудиторських послуг для підприємства.

Таблиця 5.1

Типові порушення ведення операцій з власним капіталом

Помилки	Порушення нормативних актів
Невідповідність зафіксованого в установчих документах розміру статутного капіталу та резервного фонду нормам, затвердженим законодавством	Господарський кодекс України, Закон України «Про господарські товариства»
Відсутні (неоформлені чи фіктивні) документи, що підтверджують внесення часток засновниками (акціонерами) у статутний капітал	Господарський кодекс України, Закон України «Про господарські товариства»
Арифметичні помилки в документах про внесення часток засновників при визначенні їхнього розміру та загальної суми до сплати	Закон України «Про господарські товариства»
Невідповідність кредитового сальдо рахунків 40, 43, заявлених установчими документами	Установчі документи
Необґрунтоване збільшення статутного капіталу за рахунок завищення вартості матеріальних цінностей, нематеріальних цінностей, які внесено до статутного капіталу	Установчі документи
Застосування неадекватних методів оцінки часток, що внесені у статутний капітал у натуральній і нематеріальній формах	Закон України «Про оцінку та оціночну діяльність в Україні»
Невнесення чи не повне внесення часток засновниками (акціонерами) у статутний капітал протягом року	Закон України «Про господарські товариства»
Відсутність окремого обліку статутного або пайового капіталу і фактичної заборгованості засновників за вкладами до нього	Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про кооперацію», П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
Неправильне і несвоєчасне внесення змін до установчих документів	Закон України «Про господарські товариства»
Недотримання вимог чинного законодавства під час формування облікової політики власного капіталу	Положення стандарти бухгалтерського обліку

Продовження табл. 5.1

Помилки	Порушення нормативних актів
При виході засновників із складу власників товариства не було отримано дозвіл на зменшення статутного капіталу від кредиторів	Закон України «Про господарські товариства»
Відсутність оформлення та порушення законодавства щодо розрахунків з учасником при виході із складу засновників	Положення стандарти бухгалтерського обліку, Інструкція про застосування плану рахунків
Відсутність підстав для здійснення облікових записів на рахунках наявності та руху капіталу; відсутність або невідповідність регістрів синтетичного та аналітичного обліку	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
Не проводиться інвентаризація власного капіталу	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Інструкції по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових засобів та документів і розрахунків
Перепони власникам в участі попереднього обговорення укладення, зміни чи доповнення установчих документів	Закон України «Про господарські товариства»
Ненадання або несвоєчасне надання інформації власникам з приводу реалізації повноважень	Цивільний кодекс України, Закон України «Про господарські товариства»

Результативною складовою рекомендаційної частини за даним елементом повинно бути методичне забезпечення аудиторської перевірки та представлені в роботі результати проведеного аудиту за обраною тематикою дипломної роботи.

При відпрацюванні методичного забезпеченні аудиту здобувач розробляє ***план аудиторської перевірки,*** а також ***програму аудиту*** за обраним напрямком. В табл. 5.2, 5.3 подано план та програма аудиторської перевірки власного капіталу, що є об'єктом дослідження при підготовці дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та аудит (контроль) капіталу».

Вагомим результатом за даним елементом дипломної роботи може бути ***кодифікатор типових помилок, та порушень*** при здійсненні та відображенні в обліку господарських операцій пов'язаних з тематикою дипломної роботи, який розробляється на підставі узагальнення облікової практики, фахової преси та науково-методичної літератури.

Таблиця 5.2

План аудиторської перевірки власного капіталу

Етапи	Мета і завдання аудиту власного капіталу	Аудиторські процедури	Виконавець	Терміни
1. Підготовчий	Попереднє знайомство з підприємством-клієнтом, оцінка систем контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, планування аудиту власного капіталу	Опитування і анкетування керівництва підприємства та персоналу, вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, документальна перевірка, спостереження	Аудитор, асистент аудитора	
2. Основний	Контроль наявності власного капіталу. Перевірка руху власного капіталу. Аудит збільшення власного капіталу. Аудит зменшення власного капіталу. Перевірка відповідності, повноти та достовірності обліку власного капіталу	Перевірка формування власного капіталу. Спостереження за проведенням інвентаризації власного капіталу. Вибіркова перевірка її результатів. Перевірка відображення в обліку збільшення та зменшення власного капіталу; правильності бухгалтерського обліку використання власного капіталу. Зіставлення даних інвентаризації, синтетичного та аналітичного обліку	Аудитор, асистент аудитора	
3. Завершальний	Складання розділу аудиторського звіту про власний капітал підприємства-клієнта та надання аудиторського висновку	Систематизація та аналіз отриманої на попередніх етапах інформації, складання звіту та обґрунтування аудиторського висновку	Аудитор	

У випадку використання в якості базового підприємства, де функціонує підрозділ внутрішнього аудиту необхідно приділити увагу дослідженню організаційних аспектів функціонування служби аудиту та розробки рекомендацій з його методичного забезпечення, а також визначити напрямки підвищення ефективності його діяльності.

За окремими напрямками дослідження (відносини власності, податковий контроль, відшкодування матеріальних збитків, порушення договірних відносин) при підготовці проектної частини дипломної роботи доцільно розглянути **судово-бухгалтерську експертизу.** Тут здобувачі, в першу чергу, повинні зробити висновок стосовно її необхідності, вивчити організаційні особливості судово-бухгалтерської експертизи за обраної тематикою та надати методичні рекомендації по її проведенню.

Таблиця 5.3

Програма аудиту власного капіталу

№	Етапи аудиторських процедур за розділами аудиту	Період проведення процедур перевірки	Джерела інформації для отримання аудиторських доказів	Основні процедури аудиту
1	Ознайомлення з бізнесом клієнта		Статут підприємства, Свідоцтво реєстрації в управлінні статистики, юстиції, як платника ПДВ та інших обов'язкових податків та платежів, патенти, дозволи на здійснення певних видів діяльності, ліцензії, Бізнес-плани, Акти податкових перевірок, акти банківських перевірок, акти аудиторських перевірок	1. Визначити форму власності та структуру управління, галузь економіки. 2. Звернути увагу на мету створення підприємства та завдання діяльності. 3. Ознайомитись з основними операціями що відбувались останнім часом по власному капіталу. 4. Вивчити джерела інформації, які виступають основою для прийняття управлінських рішень керівництва. 5. Проаналізувати очікування керівництва стосовно розвитку підприємства, його бухгалтерської системи, аудиторської перевірки і її можливих результатів. 6. Загальне розуміння системи внутрішньогосподарського контролю і оцінка ризику контролю. 7. Ознайомлення з результатами попередніх аудиторських, податкових та інших перевірок. 8. Розробити робочий документ З опису системи бухгалтерського обліку, який в подальшому допоможе в складанні аудиторського висновку.

Продовження табл. 5.3

№	Етапи аудиторських процедур за розділами аудиту	Період проведення процедур перевірки	Джерела інформації для отримання аудиторських доказів	Основні процедури аудиту
2	Ознайомлення з організації бухгалтерського та податкового обліку власного капіталу		Наказ про облікову політику підприємства. Облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу	1. Визначити за якою формою ведеться бухгалтерський облік на підприємстві. 2. Ознайомитися з обліковою політикою підприємства. 3. Ознайомитися з обліковими регістрами синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу. 4. З'ясувати яким чином та за яким принципом відображаються господарські операції на машинних носіях (оцінка системи автоматизованого управління). 5. Вивчити структуру та графік документообігу по операціям з власним капіталом.
3	Перевірка наявності власного капіталу		Статут, Установчий договір, накази, облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу, акти інвентаризації	1. Здійснити перевірку достовірності відображення показників щодо власного капіталу в обліку та звітності, встановлення законності й правильності їх формування. 2. Вибіркова перевірка результатів інвентаризації власного капіталу
4	Перевірка руху власного капіталу		Накази, первинні документи, довідки та розрахунки бухгалтерії, виписки банку, платіжні доручення, рішення установчих зборів	1. Встановлення обґрунтованості операцій з використання прибутків. 2. Встановлення доцільності операцій з розподілом прибутків і збитків.
5	Аудит зменшення статутного капіталу		Облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу, первинні документи, що підтверджують достовірність бухгалтерських записів (накладні, довідки та розрахунки бухгалтерії, виписки банку, платіжні доручення, рішення установчих зборів, ВКО)	1. Перевірка фінансової стабільності власного капіталу. 2. Перевірка фінансової стійкості власного капіталу 3. Перевірка відповідності величини статутного капіталу розміру визначеному установчими документами.

Продовження табл. 5.3.

№	Етапи аудиторських процедур за розділами аудиту	Період проведення процедур перевірки	Джерела інформації для отримання аудиторських доказів	Основні процедури аудиту
6	Аудит збільшення статутного капіталу		Накази, облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу, первинні документи, що підтверджують достовірність бухгалтерських записів (накладні, накази, довідки та розрахунки бухгалтерії, виписки банку, платіжні доручення, рішення установчих зборів, ПКО)	1. Встановлення повноти формування статутного капіталу. 2.Встановлення відповідності фактичних внесків учасників умовам установчих договорів. 3. Дотримання строків внесення часток до статутного капіталу.
7	Перевірка відповідності, повноти та достовірності обліку власного капіталу		Облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу первинні документи, що підтверджують достовірність бухгалтерських записів (накладні, довідки та розрахунки бухгалтерії, виписки банку, платіжні доручення, рішення установчих зборів тощо). Бухгалтерська звітність (Баланс, Звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал)	1. Дотримання вимог П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» при організації обліку та звітності операцій з власним капіталом. 2. Дотримання облікової методики власного капіталу. 3. Перевірка достовірності облікових даних при складанні звітності про власний капітал.
8	Перевірка податкового обліку власного капітал		Декларація з податку на прибуток	1. Перевірити порядок розподілу власного капіталу. 2. Перевірити порядок віднесення розміру власного капіталу. 3. Порядок в податковому обліку при русі власного капіталу. 4. Вірність визначення розмірів прибутку (убутку). 5. Перевірити правильність заповнення податкової звітності стосовно власного капіталу.
9	Складання підсумкової документації за наслідками аудиту			1. Складання і оформлення аудиторського звіту. 2. Розробка пропозицій щодо усунення недоліків, виявлених в результаті аудиту. 3. Складання аудиторського висновку. 4. Ознайомлення клієнта з результатами перевірки.

При розробці такого методичного забезпечення може бути використаний наведений нижче порівняльний аналіз методів фінансового контролю (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

Порівняльний аналіз методів фінансового контролю

Критерії розбіжності	Методи контролю	
	Судово-бухгалтерська експертиза	Аудиторська перевірка
Цілі контролю	Вирішення питань, які поставлені перед експертом-бухгалтером слідчим чи судом	З'ясування думки з приводу достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності
Вид діяльності	Процесуальна діяльність	Підприємницька діяльність
Основа взаємовідносин з контролюючими	Примусове здійснення відповідно до рішення правоохоронних або судових органів	Добровільне здійснення на підставі договору, укладеного з клієнтом, або за рішенням правоохоронних або судових органів
Управлінські зв'язки	Вертикальні зв'язки, призначення та звіт перед правоохоронними або судовими органами	Горизонтальні зв'язки, рівність у взаємовідносинах з клієнтом, звіт перед ним або перед право охоронними чи судовими органами
Порядок оплати послуг	Платить державний орган	Сплачує клієнт або державний орган з подальшим стягуванням з клієнта
Практичні завдання	Підтвердження (непідтвердження) факту здійснених економічних правопорушень, збір та надання доказів	Поліпшення фінансового стану клієнта, залучення інвесторів, кредиторів, надання допомоги та консультування клієнта
Відповідальність	Перед правоохоронними органами	Перед клієнтом і правоохоронними органами
Порядок отримання інформації	Дослідження матеріалів справи, наданих правоохоронними та судовими органами	Ознайомлення з бухгалтерськими документами, які надані клієнтом
Нормативна регламентація	Процесуальне законодавство, Закон України «Про судову експертизу»	Закон України «Про аудиторську діяльність», стандарти аудиту
Місце проведення	В розташуванні правоохоронних органів або в експертному закладі	За місцем знаходження клієнта, якого перевіряють
Оформлення результатів	Висновок бухгалтерської експертизи: процесуальний документ, який має значення для правоохоронних і судових органів	Аудиторський висновок: документ, який має юридичне значення для всіх юридичних і фізичних осіб, органів державного управління, органів місцевого самоуправління, податкових і судових органів. Підсумкова частина аудиторського висновку, яка містить запис про підтвердження достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності, може бути опублікована

Продовження табл. 5.4

Критерії розбіжності	Методи контролю	
	Судово-бухгалтерська експертиза	Аудиторська перевірка
Підстава для призначення	Обставини справи, для оцінки яких необхідний висновок експерта-бухгалтера	Договір про надання аудиторських послуг або обставини справи, які потребують висновку спеціаліста
Фактори, які визначають обсяг роботи	Питання слідчого або суду	Умови договору на надання аудиторських послуг, питання слідчого чи суду
Методи дослідження	Не використовуються методи фактичної перевірки, лише застосовуються експертні методи або методи документальної перевірки в обмеженому обсязі	Використовуються методи документальної Перевірки та частина методів фактичної перевірки
Об'єкти дослідження	Тільки матеріали справи. Експерт не має права самостійно звертатись до документів, які знаходяться в підприємстві	Бухгалтерські документи, регістри, матеріали інвентаризацій та періодичної звітності, дані оперативного обліку

Проблемам **організації ревізійної роботи** доцільно приділити увагу при виборі в якості базового підприємства для написання дипломної роботи підприємств державних форм власності.

При цьому необхідно дослідити: організацію внутрішньої ревізійної роботи на підприємствах з точки зору відповідності чинному законодавству та ефективності; профілактику правопорушень, результати ревізійної роботи внутрішніх служб підприємства.

В дипломних роботах, предметом дослідження яких є розрахунки з бюджетом за податками і платежами обов'язковим елементом проектно-рекомендаційної частини повинно бути дослідження **організаційних та методичних особливостей податкового контролю.**

Опрацювання цих питань повинно розпочинатися **з *обґрунтування вибору видів податкового контролю* відповідно** до специфіки та особливостей діяльності базового підприємства, тематики та цільової спрямованості дипломної роботи. Класифікація видів податкового контролю представлена в табл. 5.5.

Таблиця 5.5

Класифікація видів податкового контролю

Критерії групування податкового контролю	Види податкового контролю
Суб'єкти, що здійснюють контрольну діяльність	Контроль, що здійснюється податковими органами; контроль, що здійснюється митними органами; контроль, що здійснюється органами державних позабюджетних фондів; контроль фінансових органів; податковий контроль інших контролюючих органів
Обсяг контрольованої діяльності	Комплексний; тематичний
Характер контрольних заходів	Плановий контроль: позаплановий (раптовий) контроль
Методи і прийоми, що використовуються	Суцільний контроль; вибірковий контроль
Джерела отримання інформації	Документальний; фактичний; зустрічний
Стадії здійснення контрольних заходів	Попередній; поточний; наступний
Місця проведення контрольних заходів	Камеральний (кабінетний) податковий контроль; виїзний податковий контроль
Підстави для проведення контрольних заходів	Обов`язковий; ініціативний
Мета контрольних заходів	Інформаційно-упереджувальна; контроль за дотриманням чинного законодавства
Спосіб регулювання	Державний податковий контроль недержавний податковий контроль (контроль, що здійснюється аудиторськими фірмами, контроль, що проводиться внутрішніми службами підприємства)
Термін проведення	Оперативний контроль

Далі необхідно визначити доцільні форми проведення державного податкового контролю та здійснити ***вибір оптимальних об'єктів та методів*** його здійснення. При виборі методів податкового контролю студенту допоможе інформація подана на рис. 5.4.

Важливе питання, що потребує з'ясування при відпрацюванні методичного забезпечення податкового контролю є ***визначення джерел інформації.*** Джерелами інформації для документальної перевірки можуть слугувати:

- первинні бухгалтерські документи, що включають технічні носії інформації;

- регістри бухгалтерського обліку (журнали-ордери, відомості, накопичувальні роздробні таблиці, машинограми);

- регістри податкового обліку (за умови їх відокремленого ведення);

- дані оперативно-технічного обліку;
- звітність (фінансова, податкова, статистична, оперативно-технічна);
- плани, кошториси, нормативи;
- проектно-конструкторська та технологічна документація;
- інша документація.

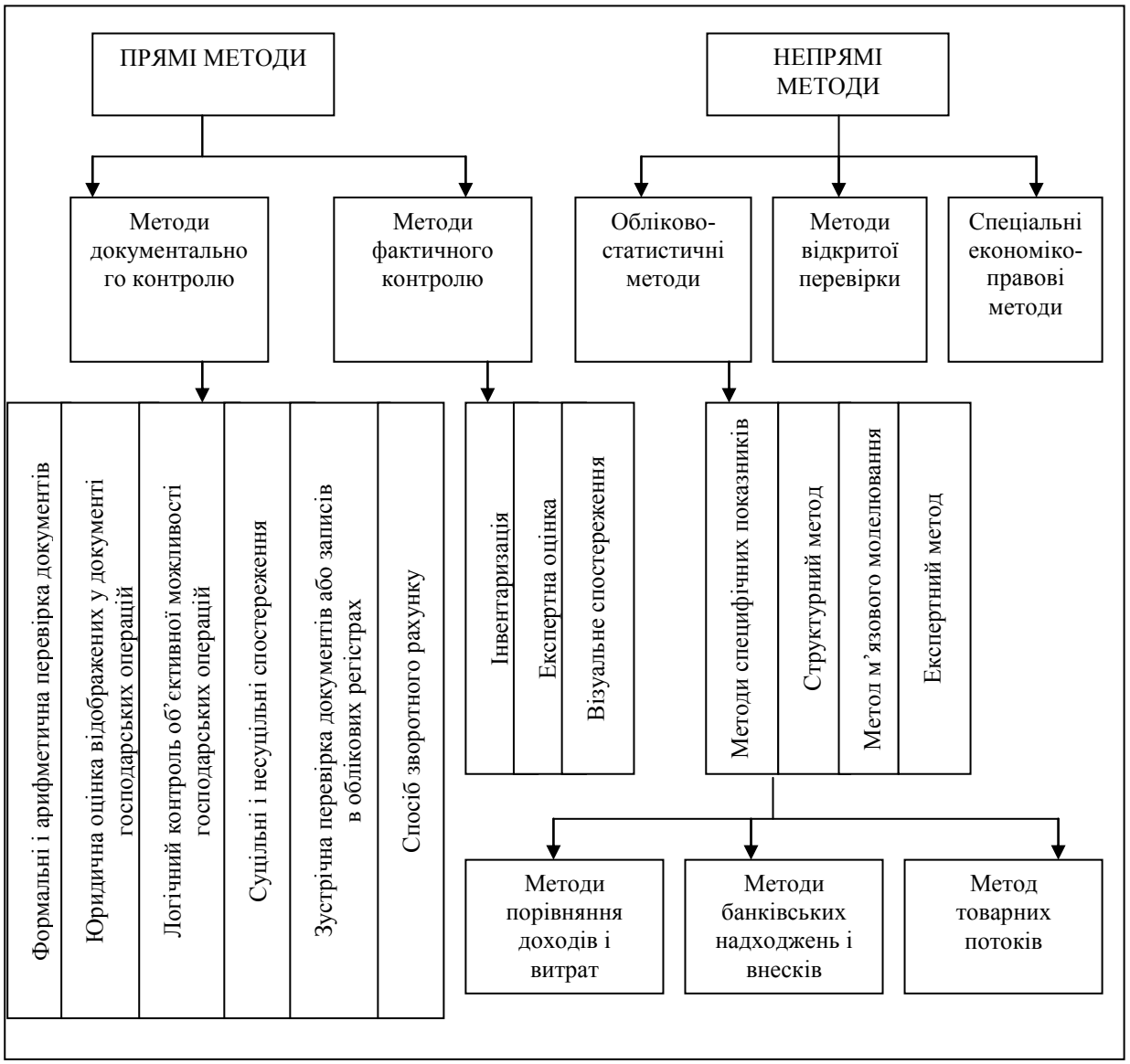

Рис. 5.4. Методи податкового контролю

Відпрацьовані об'єкти та джерела податкової перевірки здобувачі узагальнюють. На рис. 5.4 подано *схематичне узагальнення податкової перевірки.*

За цим зразком відповідно до тематики та цільової спрямованості дипломної роботи здобувач конкретизує об'єкти, інформаційні джерела та

завдання податкової перевірки, а також складає **модель податкової перевірки базового підприємства.**

Відповідно до діючого законодавства податковий контроль проводиться у формі:

- податкових перевірок;

- отримання пояснень платників податків і інших зобов'язаних осіб;

- перевірки даних обліку і звітності;

- огляду приміщень і територій, що використовуються для одержання доходу.

Особливу увагу при підготовці даного елементу проектної частини дипломної роботи слід приділити такій важливій формі податкового контролю як *податкова перевірка.* При цьому перш за все необхідно здійснити обґрунтований вибір виду податкової перевірки. При виборі виду податкових перевірок, які будуть доцільними за обраною тематикою дипломної роботи здобувачам необхідно враховувати необхідність їх планування (планові та позапланові перевірки), частоту проведення, форму проведення перевірки (камеральні, виїзні), спосіб контролю, яким здійснюється перевірка (суцільні, вибіркові), методи встановлення достовірності (формальні та арифметичні перевірки, зустрічні перевірки).

Також необхідно визначити об'єкти податкової перевірки (грошові документи, бухгалтерські регістри, фінансова звітність, податкові декларації, плани, кошториси, договори, накази, ділове листування і інші документи, пов'язані з нарахуванням і сплатою платежів до бюджету та позабюджетних фондів; завдання та джерела).

За умови необхідності *камеральної перевірки* слід пам'ятати, що основними завданнями тут є:

- візуальна перевірка правильності оформлення бухгалтерських звітів;

- перевірка правильності складання розрахунків за податками;

- логічний контроль і взаємна ув'язка показників, розрахунків, що містяться в звітності та податкових деклараціях;

- попередня оцінка достовірності бухгалтерської звітності і податкових розрахунків.

Важливою складовою прямих методів контролю є документальний контроль, тому особливе місце у проектній частині дипломних робот при дослідженні організаційних та методичних аспектів контрольної роботи повинна займати *документальна перевірка.*

Укрупнений перелік питань, що підлягають перевірці включає: правильність і повноту віддзеркалення в бухгалтерському обліку та звітності виручки від реалізації, доходів та витрат; правильність нарахування, повноту і своєчасність сплати до бюджету ПДВ, акцизних зборів, платежів до позабюджетних фондів, місцевих податків і зборів; наявність і правомірність користування пільгами за всіма податками.

Невід'ємною частиною процесу підготовки документальної перевірки є *передперевірочний аналіз,* методика проведення якого може бути розроблена в проектно-рекомендаційній частині дипломної роботи. З цією метою необхідно вивчити дані бухгалтерської звітності і податкових декларацій базового підприємства за останній звітний період, провести поглиблений аналіз динаміки показників діяльності підприємства за декілька звітних періодів. За результатами передперевірочного аналізу може бути розроблена ***конкретна концепція перевірки.***

Дана концепція уточнюється з врахуванням таких факторів, як вид підприємства, характер його діяльності, дані матеріалів раніше проведених перевірок, тощо. На основі уточненої концепції здобувач розробляє ***програму проведення документальної перевірки.***

Якщо базове підприємство належить до категорії невеликих підприємств і обсяг облікової документації у нього незначний можливим є проведення документальної перевірки фінансово-господарської діяльності безпосередньо в податковій інспекції.

Якщо проблематика дипломної роботи лише частково стосується податкових розрахунків доцільно рекомендувати *вибіркові перевірки*, при яких

перевіряється лише частина первинних документів, а також тематичні перевірки, що охоплюють питання правильності нарахування окремих податків та обов'язкових платежів.

У разі використання *комплексної документальної податкової перевірки,* що пов'язана з необхідністю всебічного вивчення величезного потоку економічної інформації, слід пам'ятати, що перевірка більшості масових господарських і фінансових операцій не може бути суцільною. Тому необхідно чітко розмежувати сфери й умови застосування суцільного та вибіркового дослідження з огляду тематики дипломної роботи та мети, яка ставиться при проведенні контрольних процедур.

Невід'ємним елементом будь якої перевірки є детальне вивчення законності, достовірності, доцільності окремих операцій та процесів за даними первинних документів, облікових регістрів та звітності.

Результатом написання цього елементу проектно-рекомендаційної частини дипломної роботи може бути *обґрунтований добір та групування документів та облікових записів, що підлягають перевірці.* При відборі документів для перевірки здійснюють попереднє сортування первинних документів на однорідні групи залежно від змісту господарських операцій, що в них відображені. У подальшому документи кожної групи сортуються за ознаками від яких залежать показники, що досліджуються. Як правило використовуються два варіанти несуцільного спостереження масових господарських операцій:

- підбір частини документів за всі місяці періоду, що підлягає перевірці;

- підбір усіх документів даного виду за декілька місяців періоду, що підлягає перевірці.

Якісно обґрунтований добір документів та облікових записів підвищує ймовірність розкриття порушень та недоліків, скорочує терміни податкових перевірок, знижує трудомісткість їх проведення. Проте якщо за результатами несуцільної перевірки виявлено серйозні порушення, то необхідно рекомендувати суцільний спосіб перевірки.

При відпрацюванні контрольного елементу проектно-рекомендаційної частини дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та аудит (контроль) розрахунків за товарними операціями» доцільно розглядати такий вид документальних перевірок як *зустрічна перевірка.* При цьому особливу увагу необхідно приділити методиці звірки податкових накладних, реєстрів отриманих та виданих податкових накладних базового підприємства та його контрагентів.

При підготовці дипломних робіт за напрямком «Облік, аналіз та аудит (контроль) матеріальних запасів: фінансовий, податковий та управлінський аспект» контрольний елемент проектної частини може включати такий методичний прийом контролю як *спосіб зворотнього рахунку*, який є особливо ефективним при перевірці достовірності даних про приріст (убуток) балансової вартості запасів, покупних товарів, матеріалів, сировини, комплектуючих і напівфабрикатів на складах, у незавершеному виробництві і залишках готової продукції. Він полягає в попередній експертній оцінці матеріальних витрат з метою подальшого визначення (зворотним рахунком) величини необґрунтованого списання запасів.

Експертна оцінка фахівців дозволяє визначити дійсні витрати сировини і матеріалів на виробництво продукції. Способом зворотнього рахунку можливо визначити вартість матеріалів надміру включених до вкладу виробничих витрат. Для цього обчислюють добуток фактично випущеної продукції певного виду за попередній період та різниці між фактичним списанням матеріалів на одиницю продукції та реальними нормами матеріальних витрат відповідно до висновку експертів. Така контрольна процедура дозволяє виявити заниження сум податкових зобов'язань, що приховуються за допомогою необґрунтованих записів на рахунках бухгалтерського обліку.

В результаті опрацювання фахової літератури та знайомства з обліково-контрольною практикою базового підприємства здобувач повинен зробити ***висновки про можливі порушення*** виявлені за результатами документальних перевірок типовими з яких є:

- неправильна кореспонденція рахунків;

- невідповідність записів в облікових регістрах первинним документам;

- відсутність бухгалтерських записів за окремими первинними документами;

- облікові записи (особливо сторнувальні та виправні), не підтверджені відповідними документами; наявність записів за підробленими документами;

- необґрунтоване згортання сальдо активно-пасивних рахунків;

- невідповідність звітних показників записам у Головній книзі та інших облікових регістрах.

В проектно-рекомендаційній частині роботи за даним напрямком здобувач повинен конкретизувати вищезазначений перелік типових порушень відповідно до тематики дипломної роботи та особливостей господарювання базового підприємства. Важливо, щоб виявлення таких порушень супроводжувалося розкриттям причинних зв'язків між недоліками в постановці обліку та податковими наслідками. Такий комплексний підхід дає змогу встановити способи здійснення і приховування порушень шляхом необґрунтованих бухгалтерських записів, а також визначити величину заподіяного матеріального збитку. Таким чином, важливим результатом контрольного елементу проектно-рекомендаційної частини дипломної роботи за спеціальністю «Облік і аудит» повинен бути ***перелік типових порушень та їх податкових наслідків.***

При необхідності оцінки достовірності відображення фактів господарського життя у документах та звітності здобувачу необхідно обґрунтувати використання відповідних методичних прийомів, а саме:

- формальної та арифметичної перевірки, коли перевіряючі не тільки впевнюються в правильності заповнення всіх реквізитів документів, але і визначають правильність підрахунків в них;

- зустрічних перевірок, коли облікові дані підприємства звіряються з відповідними даними підприємств-контрагентів.

Відпрацьоване таким чином методичне забезпечення податкових перевірок повинно бути підставою для ***проведення студентом відповідних***

перевірок, результати яких доцільно наводити у проектно-рекомендаційній частині дипломної роботи. При цьому доречно розглянути податкові наслідки перевірок (фінансові та адміністративні санкції), а також облікове відображення штрафних санкцій.

5.2. Методичне забезпечення оцінки сучасного стану та аналіз за тематикою досліджень

Важливим елементом, що потребує з'ясування при підготовці конструктивної частини дипломної роботи є **дослідження сучасного стану аналітичної роботи базового підприємства за обраною тематикою.**

При написанні дипломних робіт з обліку і оподаткування необхідно встановити дієвість аналітичних процедур, що застосовуються на базовому підприємстві; відпрацьованість організаційних аспектів аналітичної роботи, її ефективність, а також надати рекомендації стосовно її вдосконалення.

Облікова інформація в системі управління реалізується завдяки двом видам зв'язків: прямим та зворотнім. Прямий зв'язок має чітку направленість від органа управління до об'єктів, а реакція об'єкта управління на вплив органа управління є зворотнім зв'язком. На підставі використання фактичних бухгалтерських даних при проведенні аналізу реалізується зворотній зв'язок. Тобто при здійсненні аналітичних процедур відбувається регулювання діяльності суб'єкта господарювання.

Аналіз має зворотній зв'язок з обліком, інформація для проведення аналітичних процедур базується на даних фінансового обліку. З метою оперативності проведення аналітичних процедур активно використовується також планова інформація (у результаті приймаються управлінські дії оперативного регулювання, що може привести до коригування планів).

В господарській практиці часто на підставі проведення аналітичних процедур шляхом узагальнення облікової інформації необхідно визначити чи було досягнуто мету, що поставлена плануванням. При отриманні негатив-

ного висновку необхідно з'ясувати що вплинуло на такий стан речей: недоліки планування, неефективність поточного контролю чи помилка при визначені цілі. По закінченні звітного періоду узагальнену інформацію отримують із фінансових звітів, але з метою підвищення ефективності аналітичних процедур є необхідним додатково формувати інформацію.

Під забезпеченням аналізу необхідно розуміти такі види, кількість та якість ресурсів, які є необхідними та достатніми для досягнення мети функціонування підприємства: організаційне, інформаційне, методичне, технічне, матеріальне та кадрове забезпечення. Важлива роль у забезпеченні належить інформації: вона зв’язує окремі елементи управління (у тому числі й аналіз фінансового стану) в єдину динамічну систему. Взаємозв’язок між інформаційним та методичним забезпеченням відбувається завдяки меті проведення аналізу: надання інформації системі управління про фінансовий стан підприємства та можливості його оптимізації.

Сукупність інформаційного забезпечення системи аналізу представлено: інформаційною системою, комунікативним середовищем та інформаційними технологіями. Взаємозв’язок між окремими функціональними підсистемами управління, простежується завдяки інформаційним потокам і свідчить, що на підставі вихідної інформації аналізу фінансового стану відбувається регулювання подальшої діяльності управлінського персоналу підприємства.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу фінансового стану можуть бути:

- баланс підприємства (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- звіт про рух грошових коштів (форма №3);
- фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва (стандарт бухгалтерського обліку №25);
- фінансова звітність, встановлена законодавством для окремих категорій підприємств (приватні, сільськогосподарські підприємства, підприємства з іноземними інвестиціями, бюджетні, неприбуткові підприємства та організації тощо);

- заходи підприємства для підвищення рівня платоспроможності та фінансової стійкості;
- прогноз доходів підприємства на термін дії розстрочення (відстрочення);

У разі потреби можуть бути використані додатково:

- звіт про власний капітал (форма №4);
- примітки до річної фінансової звітності (форма №5);
- звіт про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос) (форма №11-ОЗ);
- обстеження технологічних інновацій промислового підприємства (форма №1-інновація);
- звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість (форма №1-Б);
- інша інформація, необхідна для якісного аналізу та виявлення резервів виробництва.

Відпрацювання методичного забезпечення аналітичної роботи повинно розпочинатися з ***конкретизації мети та предмету аналізу*** відповідно до мети та завдань, що поставлені в дипломній роботі.

Напрямок дослідження економічного аналізу визначається метою та предметом. *Метою економічного аналізу* є вивчення результатів діяльності підприємства, визначення впливу факторів на показники його роботи для виявлення в подальшому недоліків і резервів, а також розробка заходів, спрямованих на збільшення обсягів виробництва та реалізації, підвищення ефективності їх діяльності. *Предметом економічного аналізу* є фінансово-господарська діяльність підприємств, яка спрямована на раціональне використання наявних власних і залучених фінансових ресурсів з максимальним ефектом та на управління всіма господарськими процесами.

Зміст даного елементу **проектної** частини безпосередньо зумовлюється поставленими завданнями та цільовим спрямуванням дипломної роботи.

Завданням першого порядку є спрямованість аналітичних процедур на забезпечення ефективності господарської діяльності. Його реалізація передбачає диференціацію на завдання другого порядку, які формуються в залежності від виду та об'єкту аналізу.

Наступний етап дослідження передбачає ***з'ясування факторів, що впливають на результативний показник та визначають кінцеві цілі аналітичних процедур.***

Наприклад, для дипломних робіт, що виконуються за напрямком «Облік та аналіз витрат та собівартості» кінцеві цілі аналітичних процедур за топологічним об'єктом затрати виробництва та собівартість можна представити так:

1. З'ясування внутрішніх технологічних факторів.

2. Контроль внутрішньої діяльності підрозділів з метою підвищення продуктивності праці.

3. Обґрунтування цінової політики.

Важливим результатом аналітичної складової ***проектної*** *частини розділу* може бути ***побудова організаційної моделі аналізу.*** При розробці організаційної моделі аналізу необхідно, в першу чергу, визначити аналітичні процедури спрямовані на реалізацію задач відповідно до терміну проведення аналізу, зокрема:

- поточні (оперативний аналіз);
- попередні (стратегічний аналіз);
- послідуючі (ретроспективний аналіз).

Побудова організаційної моделі аналізу передбачає визначення та обґрунтування термінів проведення аналітичних процедур та їх виконавців.

На рис. 5.5 подано організаційну модель оперативного аналізу виробничих витрат.

З врахуванням конкретних особливостей діяльності та галузевої специфіки доцільним є конкретизація моделі.

Важливою передумовою організації оперативного аналізу **є *визначення вимог та забезпечення їх реалізації щодо інформаційних джерел.***

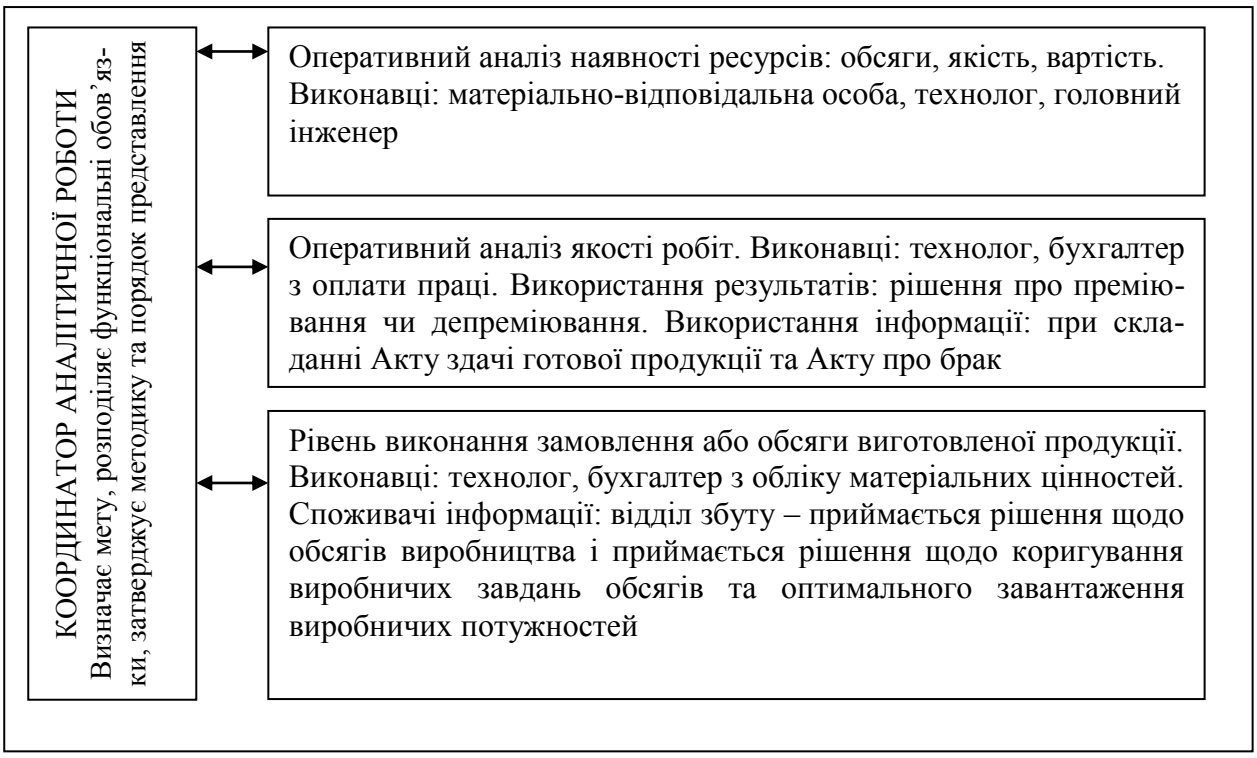

Рис. 5.5. Організаційна модель оперативного аналізу виробничих витрат

Організація оперативного аналізу безпосередньо пов'язана з організацією оперативно-технічного обліку. Склад та зміст інформаційних джерел визначається метою та характером проведення аналітичних процедур, їх регулярністю (щодня чи за результатами місяця).

Інформаційні джерела оперативного аналізу є дуже різноманітними. Важливими серед них є усна інформація, що отримується в результаті спостереження за процесом виробництва (про порушення у підготовці процесу виробництва, технології, організації систематичного контролю, обліку, тощо). Тому при відпрацюванні даного елементу конструктивної частини дипломної роботи *необхідно дослідити організацію взаємозв'язку між економічними та технічними службами.* Отримана в результаті оперативного аналізу інформація, дозволяє менеджерам різного рівня робити висновки про стан виробничої та технічної дисципліни на виробництві (та його окремих ділянках), про умови роботи та приймати оперативні рішення щодо поліпшення справи.

Організація оперативного економічного аналізу безпосередньо пов'язана з реалізацією контрольної функції. Функція контролю тісно

взаємодіє майже з усіма іншими функціями управління, але її реалізація саме при здійсненні оперативного аналізу є найбільш важливою. Так, важливим елементом оперативного аналізу є контроль за використанням ресурсів у процесі виробництва, що безпосередньо пов'язано з формуванням собівартості товарної продукції. Необхідно зазначити, що ані рівень технічних знань керівництва, ані координація діяльності різних підрозділів, не забезпечують необхідного якісного контролю без систематичної щоденної інформації про результати роботи підприємства, причини недоробок та втрат і виявлені резерви.

Ефективність оперативного аналізу в управлінні підприємством залежить не тільки від правильно розробленої методики, але й від його раціональної організації. Організація аналітичного процесу схематично представлена на рис. 5.6.

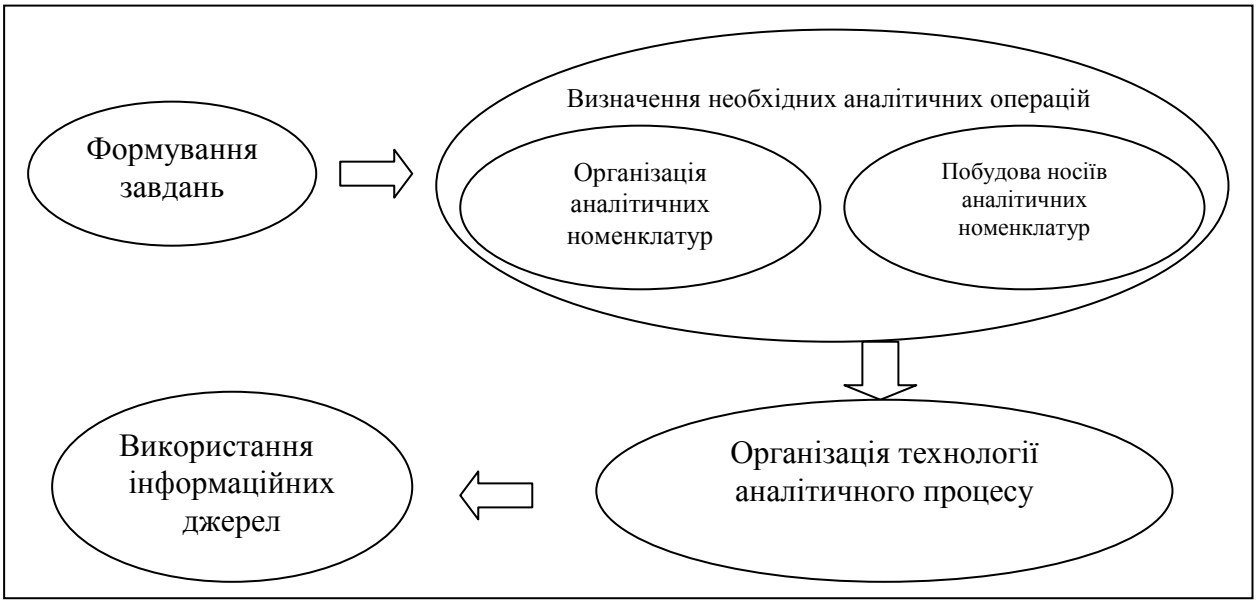

Рис. 5.6. Схема організації аналітичного процесу

Необхідність реалізації контрольної функції управління, потреби раціоналізації виробничого процесу є передумовами формування завдань оперативного аналізу.

Також важливою умовою організації раціональної аналітичної роботи на підприємстві є його адресність (відповідність умовам та вимогам кон-

кретного підприємства). Базовим завданням оперативного аналізу у цьому зв'язку є своєчасне виявлення внутрішньовиробничих резервів, що пов'язані з використанням матеріальних, трудових та грошових ресурсів на підприємстві (у виробництвах, цехах, дільницях, робочих місцях).

Відповідно при розробці організаційної аналітичної моделі є необхідність максимально врахувати технологічні та економічні особливості діяльності підприємства. Виявлення внутрішньовиробничих резервів при розробці моделі аналізу забезпечується деталізацію цієї базової задачі, що потребує розробки показників різного рівня та ***виокремлення аналітичних номенклатур.***

Формування аналітичних номенклатур обумовлюється поставленими завданнями і тому вони є індивідуальними для кожного конкретного підприємства. Джерелом інформації для аналітичних номенклатур виступають технічні документи, техніко-довідкова література та бухгалтерські документи, що містять планові, нормативні або фактичні дані.

Завданням *рекомендаційної частини розділу* є розроблення конкретних рекомендацій, пропозицій щодо удосконалення предмета дослідження, його інформаційного, методичного та організаційного забезпечення, обґрунтування моделей управління фінансово-економічними параметрами та індикаторами розвитку і діяльності підприємств на базі основних теоретичних положень, методичних підходів та інструментарію, що викладені у теоретичному розділі, а також із врахуванням результатів аналізу, проведеного у попередніх підрозділах дослідження.

Цей підрозділ повинен містити детальні пропозиції щодо вдосконалення об’єкта дослідження відповідно до напряму дослідження. Кожна пропозиція повинна мати розгорнуте обґрунтування, виноситися у зв’язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено у попередніх підрозділах, відштовхуючись від виявлених відхилень, загроз, проблем та недоліків. Запропоновані заходи та інновації мають містити розрахунково-кількісне

обґрунтування та організаційний механізм (план організаційно-економічних заходів) впровадження в практику діяльності об’єкта дослідження.

Пропозиції здобувача щодо науково-практичного вирішення досліджуваної теми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

У рекомендаційній частині дипломної роботи за даним напрямком також доцільно здійснювати адресну розробку для типових підприємств галузі, до якої належить базове підприємство, ***галузевої організаційної моделі аналізу за окремими об'єктами*** відповідно до тематики дипломної роботи.

Для прикладу приведемо методологію проведення ***аналізу фінансової стійкості підприємств.***

Фінансову стійкість підприємства визначає наявність власного капіталу для ефективного ведення діяльності. Наявність власного оборотного капіталу (*Кво*) визначають як різницю власного капіталу підприємства (*Кв*, сума за розділом І пасиву балансу, форма 1) та суми необоротних активів (*НА*, сума за розділом І активу балансу, форма 1):

$$Кво = Кв – НА. \quad (5.1)$$

Нестача або зменшення суми власних оборотних засобів, а також невиправдане збільшення маси необоротних активів призводять до зменшення власного капіталу і, як наслідок, – до збільшення величини залученого капіталу та посилення фінансової залежності підприємства.

Наявність власного оборотного і довгостроково залученого капіталу, який називається перманентним (*Кпм*), визначається як сума власного оборотного капіталу (*Кво*) та довгостроково залученого капіталу (рядок 480 балансу *Кзд*):

$$Кпм = Кво + Кзд. \quad (5.2)$$

При цьому має значення відсоткове відношення обох складових. Чим більше власний оборотний капітал і менше довгостроково залучений, тим стабільнішим є підприємство.

Загальна величина капіталу для формування запасів і затрат (*Ксум*):

$$Ксум = Кпм + Кзн, \quad \text{або} \quad Ксум = Кво + Кзд + Кзн, \qquad (5.3)$$

де *Кзн* — короткостроково залучений капітал.

Значення величин довгостроково та короткостроково залученого капіталу має надати підприємство-заявник.

Абсолютна і нормальна стійкість фінансового стану характеризується прибутковістю господарювання та відсутністю порушень фінансової дисципліни. При цьому в разі абсолютної стійкості *Кво, Кзд* та *Кзн* повинні мати значення не менше нуля, у разі нормальної – лише *Кво* може бути менше нуля.

Нестійкий фінансовий стан, як правило, пов'язаний з порушенням платіжної дисципліни та зниженням рентабельності. У разі нестійкого фінансового стану *Кво* і *Кзд* мають значення менше нуля і лише *Кзн* – не менше нуля.

Кризовий фінансовий стан свідчить про потенційну можливість банкрутства. При цьому значення всіх зазначених показників менші нуля.

У разі коли за розрахунками підприємство має нестійкий або кризовий фінансовий стан, необхідно проаналізувати заходи для підвищення фінансової стійкості, яких передбачено вжити підприємством протягом дії розстрочення (відстрочення). Для аналізу фінансової стійкості використовуються такі форми:

Таблиця 5.6

Оцінка капіталу, тис. грн.

Показник	Джерело інформації	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	Зміни	
				тис. грн.	%
Власний капітал – всього	Ряд. 380 (ф. 1)				
Статутний фонд	Ряд. 300 (ф. 1)				
Відношення податкової заборгованості до власного капіталу, %	Дані з особового рахунка платника податків та дані підприємства х 100 Ряд. 1			х	х
Залучені кошти – всього	Ряд. (5 + 6 + 7)				
Кредити банків	Ряд. 440 + 500 (ф. 1)				
Позикові кошти	Ряд. 450 + 470 (ф. 1)				
Відстрочені податкові зобов'язання	Ряд. 460 (ф. 1)				
Відношення залучених коштів до власного капіталу, %	Ряд. 4 : ряд. 1 х 100			х	х
Розрахунки з кредиторами	Ряд. 510 + 520 + 530 + 540 + +550 + 560+ 570+580 (ф. 1)				
у т. ч.: з бюджетом	Ряд. 550 + 560 + 570 (ф. 1)				
з оплати праці	Ряд. 580 (ф. 1)				
Інші короткострокові пасиви	Ряд. 590 + 600 + 610 (ф. 1)				

Таблиця 5.7

Зміни майнового стану підприємства, тис. грн.

Показник	Джерело інформації (за новими стандартами)	на початок звітного періоду		на кінець звітного періоду	
		тис. грн.	% у загальній сумі майна	тис. грн.	% у загальній сумі майна
Всього майна	Ряд. 280 (ф. 1)		100		100
у т.ч. іммобілізовані активи	Ряд. 080 (ф. 1)				
Мобільні активи:					
запаси та затрати	Ряд. 100 + 110 + 120 + +130 + 140 (ф. 1)				
дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти та інші активи	Ряд. 150 + 160 + 170 + +180 + 190 + 200 + 210 + + 220 + 230 + 240 + 250+ + 270 (ф. 1)				

Моделювання є важливим засобом розв’язання багатьох економічних завдань і, зокрема, проведення аналітичного дослідження. Модель – це умовний об’єкт дослідження, тобто матеріальне чи образне відображення реального об’єкта, процесу його функціонування в конкретному середовищі. При цьому слід враховувати той факт, що вихідні результати моделі до певної міри спрощено відображають сутність глибинних процесів економічного розвитку внаслідок застосування специфічних принципів, притаманних характеру моделювання. Отже, метод моделювання – це конструювання моделі на основі попереднього вивчення об’єкта, визначення його найбільш суттєвих характеристик, експериментальний і теоретичний аналіз створеної моделі, а також необхідне коригування на підставі одержаної інформації.

Загальний порядок (послідовність) розробки моделі включає виконання таких робіт:

1) визначення змісту господарського завдання;

2) збирання і систематизація необхідної інформації;

3) побудова імітаційної моделі;

4) перевірка функціонування моделі;

5) уточнення моделі;

6) використання моделі для розв’язання завдання.

У процесі розробки моделі можливі певні зміни відповідно до конкретних обставин, сезонних і циклічних коливань тощо. Характер досліджень, що виконуються за допомогою моделювання, є суто ймовірнісним.

Приклад: аналіз фінансового стану підприємства показав, що головними проблемами є зниження платоспроможності, погіршення ділової активності та високий ступінь залежності підприємства від позикового капіталу. Тобто для поліпшення фінансового стану необхідно зменшити таку залежність шляхом збільшення частки запасів та грошових коштів і зменшення долі дебіторської заборгованості.

Доцільно провести економіко-математичну модель оптимізації складу оборотних активів (дана модель не враховує спеціалізацію підприємства).

Нехай X1 – величина запасів,

X2 – дебіторська заборгованість,

X3 – грошові кошти та їх еквіваленти.

Наступним етапом є визначення обмежень. Для цього скористаємося наступними формулами з врахуванням їх оптимальних значень:

1. Коефіцієнт мобільності ≥ 0,5

$$Кмоб = \frac{ОбА}{НА}, \tag{5.4}$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності = 0,7 – 2,0

$$Кш.л = \frac{ГК + ФВ + ДЗ}{ПЗ}, \tag{5.5}$$

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності = 0,2 – 0,35

$$Ка.л = \frac{ГК}{ПЗ}, \tag{5.6}$$

4. Коефіцієнт загальної ліквідності = 1 – 2,5

$$Кз.л. = \frac{ОбА}{ПЗ}, \tag{5.7}$$

Наступним етапом є визначення цільової функції, яку можна записати як максимально припустимі оборотні активи:

F(x1, X2, x3) =X1 + X2 + X3 → max.

В результаті розв’язання економіко-математичної моделі оборотні активи досягнуть оптимального розміру. А саме, запаси становитимуть _____ тис. грн., дебіторська заборгованість зросте (зменшиться) до _____ тис. грн., обсяг грошових коштів повинен становити _____ тис. грн. Частка запасів зменшиться на _____ %., доля дебіторської заборгованості зросте (зменшиться) на _____ %, а грошові кошти складуть _____ % в загальному обсязі оборотних активів.

Напрямки вдосконалення фінансової стійкості (приклад):

Дослідивши показники фінансової стійкості підприємства, можемо виділити основні напрями її вдосконалення:

1) покращення управління власними оборотними коштами, які є найбільш істотним фактором підвищення фінансової стійкості підприємства. Стратегічними цілями такого управління мають бути: оптимізація обсягів, забезпечення ліквідності балансу, прискорення оборотності, забезпечення інфляційної захищеності, зниження вартості формування.

2) розробка ефективної політики управління грошовими потоками, яка певною мірою залежить від організації оперативного фінансового планування.

4) створення системи контролінгу на підприємстві, що включає: визначення об’єкта контролінгу; формування системи пріоритетів показників, що контролюються; розробку системи кількісних стандартів контролю; побудову системи моніторингу фінансових показників; формування системи алгоритмів дій щодо усунення відхилень.

Стратегія управління фінансовою стійкістю повинна відповідати вимогам антикризового управління підприємством і передбачати раціоналізацію обороту обігових коштів та оптимізацію структури джерел їхнього фінансування.

Висновок: в підрозділах 5.1 і 5.2 розкривається сутність організаційно-інформаційної моделі аналізу та аудиту (контролю), її склад і зміст, пропонуються методики аналізу та аудиту (контролю) з обраної теми. При цьому основна увага повинна бути сконцентрована на впровадженні передових

ефективних форм та методів аналізу та організації аудиту (контролю), використанню сучасних комп'ютерних програмних продуктів. Розкривається зміст запропонованих методик, що спрямовані на удосконалення управління об'єктом в цілому та обґрунтування рекомендацій щодо поліпшення окремих аспектів господарської діяльності і системи управління нею.

Реальне практичне значення пропозицій і рекомендацій доцільно підтвердити економіко-математичними розрахунками та визначенням розміру очікуваного економічного ефекту, який буде отриманий в результаті впровадження методик і проектів у практику.

Обґрунтовується методика здійснення економічного та факторного аналізу об'єкта дослідження у фінансово-господарській діяльності базового підприємства. Для проведення економічного аналізу використовують показники діяльності не менше, ніж за 5 останніх років.

Важливими елементами розділу є: розрахунок впливу на зміну показників ефективності окремих факторів, виявлення резервів, обґрунтування варіантів управлінських рішень, моделювання прогнозування наступних змін у майбутньому. З цією метою необхідно за допомогою відповідних методів обробити інформацію базового підприємства, згрупувати її за суттєвими ознаками, виявити певні напрями змін та можливого розвитку економічного явища.

Слід розробити основні концепції здійснення зовнішнього або внутрішнього аудиту (контролю), розглянути організацію та методику перевірки.

Також необхідно охарактеризувати контроль та аналіз як функції управління. Дослідити їх окремі види. Визначити прийоми, об'єкти та джерела контролю та аналізу.

У даних підрозділах необхідно охарактеризувати аудит (контроль) об'єкта дослідження згідно з поставленою метою, завданнями, джерелами аудиту (контролю), обґрунтованою методикою, описаною у теоретичному розділі магістерської роботи.

Виконання перевірки повинно супроводжуватись складанням робочих

документів, збором аудиторських свідчень, доказів, які в подальшому використовуються для формування досьє аудитора. В процесі виконання аудиту необхідно використовувати ЕОМ для складання таблиць, формулювання пояснень, вибірки, актів звірки.

У додатках до магістерської роботи потрібно надати аудиторський висновок щодо об’єкта дослідження.

Підрозділ 5.2 присвячується аналізу показників, що характеризують стан розвитку об’єкта дослідження магістерської роботи. Необхідно здійснити оцінку досліджуваних показників звітного періоду та проаналізувати їх динаміку за п’ять звітних періодів, розкрити причини відхилень та сформулювати відповідні висновки. Результати аналізу оформити у вигляді графіків та діаграм.

У кінці кожного підрозділу формулюється узагальнюючі висновки про перспективу діяльності підприємства тощо.

Загальний обсяг третього розділу дипломної роботи здобувача (15-16 сторінок друкованого тексту). Обсяг викладення матеріалу з кожного підрозділу має бути приблизно однаковим (7-8 сторінок).

6. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Висновки і пропозиції є завершальною частиною дипломної роботи. В них мають бути концептуально відображені основні результати виконаної роботи, зазначається ступінь досягнення поставленої мети дослідження і висвітлюються отримані результати відповідно до кожної з поставлених задач. При цьому здобувач викладає результати дослідження та пропозиції щодо вдосконалення методики ведення обліку і оподаткування за обраним об’єктом, покращення економічної роботи на підприємстві та підвищення її ефективності, вдосконалення організації та методики ведення обліку, оподаткування, аналізу та аудиту за обраним об’єктом на досліджуваному підприємстві.

Висновки мають бути доказовими, а пропозиції обґрунтованими, тобто базуватися на матеріалі, який має високу ступінь вірогідності.

Висновки не повинні займати понад 4-5 сторінок друкованого тексту. Вони повинні безпосередньо кореспондувати із змістом роботи, бути структуровані, конструктивно викладені. Висновки формулюються здобувачем на підставі змісту основних розділів роботи в їх логічній послідовності. Оформляються вони у вигляді окремих пунктів, пронумерованих арабськими цифрами. Кожен пункт пишеться в межах одного абзацу і викладається конкретно, чітко, логічно, аргументовано з використанням за можливості цифрового матеріалу.

Після зроблених висновків здобувач повинен надати конкретні пропозиції, рекомендації підприємству про шляхи і конкретні заходи для покращення постановки обліку, аналізу та аудиту для поліпшення економічних показників діяльності.

При обґрунтуванні пропозицій з подальшого підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва особливу увагу слід звернути на те, що зараз вирішального значення набуває його всебічна інтенсифікація. Остання передбачає впровадження сучасних технологій, а тому про-

позиції повинні бути спрямовані на посилення цих процесів стосовно до умов регіону і господарства.

Необхідно поєднувати пропозиції щодо підвищення економічної ефективності господарювання з подальшим вдосконаленням бухгалтерського обліку. Слід мати на увазі, що в кінцевому підсумку успішне впровадження заходів, що передбачаються, можливе при умові забезпечення моральної та матеріальної зацікавленості працівників, дотримання чіткого контролю за виробництвом.

Всі запропоновані заходи повинні бути економічно обґрунтовані відповідними розрахунками і тісно узгоджуватися з пропозиціями щодо вдосконалення обліку і оподаткування. При цьому пропозиції з удосконалення слід підпорядковувати його максимальній раціоналізації, можливості впровадження прогресивних форм організації та ведення обліку і контролю, зокрема автоматизації. Особливу увагу слід звертати на конкретність і реальність пропозицій, можливість їх впровадження у виробництво.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованою роботою. Особливу увагу слід приділити відображенню у бібліографічному списку літератури останніх 3–5 років як показника поінформованості автора про сучасний стан вивчення досліджуваної ним теми.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Для підготовки наукових праць здобувачів рекомендуємо використовувати алфавітне розташування бібліографічних описів у списку використаної літератури (за алфавітом авторів чи заголовків публікацій, якщо прізвище автора не зазначено).

8. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ АВТОРЕФЕРАТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

Призначення автореферату – ознайомлення з основними ідеями та висновками дипломної роботи, внеском здобувача освітнього ступеня «Магістр» у розробку та вирішення наукової проблеми (завдання), з результатами досліджень та структурою дипломного дослідження. Автореферат має ґрунтовно розкривати зміст дипломної роботи, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої немає в дипломній роботі.

Структурно автореферат складається із:

– загальної характеристики роботи;

– основного змісту роботи;

– висновків;

– списку опублікованих праць за темою дипломної роботи;

– анотацій.

Загальна характеристика роботи повинна містити елементи вступу дипломної роботи, а також інформацію щодо структури дипломної роботи (наявність вступу, певної кількості розділів, додатків), повного обсягу дипломної роботи в сторінках, а також обсягу, що займають ілюстрації, таблиці, додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних джерел (із зазначенням кількості найменувань)).

Основний зміст автореферату повинен містити стисло викладений зміст дипломної роботи за розділами. Основний зміст повинен відображати: огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень; виклад загальної методики й основних методів досліджень; експериментальну частину і методику досліджень; відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень. В огляді літератури дипломник окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв’язанні проблеми. У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напряму досліджень, наводять методи вирішення завдань і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення дипломного дослідження. У наступних розділах з вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розроблення проблеми. Дипломник повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць,

обґрунтування потреби додаткових досліджень. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Висновки повинні збігатись із загальними висновками дипломної роботи. Висновки складає стисла інформація про підсумки виконаної роботи. Вони починаються з формулювання наукової проблеми, за вирішення якої магістр претендує на присудження освітнього ступеня. Сформульоване наукове завдання або проблема вельми тісно пов’язується з назвою дипломної роботи, метою й основними науковими положеннями, що захищаються в дипломній роботі. Це ніби наукова “формула”, згусток отриманої наукової новизни. Зазвичай формулювання починається так: “У дипломній роботі наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що виявляються в...”. Далі треба вказати, якою саме є наукова проблема, як вона вирішена і для чого в кінцевому розумінні (прикладному плані) вона призначена.

Після формулювання вирішеної наукової проблеми у висновках викладають головні наукові та практичні результати роботи. Вони тісно пов’язані з науковими і прикладними положеннями, викладеними в загальній характеристиці роботи. Кожен науковий і прикладний висновок роботи треба формулювати чітко і конкретно (однозначно). Формулювання віддзеркалює суть і новизну зробленого. Але тут не можна доходити до рівня анотації. Наукові висновки подають звичайно ширше, ніж формулювання наукових положень, які захищають. Прикладні (практичні) висновки повинні містити принцип або основу використання того чи іншого результату.

У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в дипломній роботі, які повинні містити формулювання розв’язаної наукової проблеми, її значення для науки і практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в дипломній роботі наукової проблеми, їх практичний аналіз,

порівняння з відомими розв’язаннями. У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Список опублікованих праць за темою дипломної роботи подається відповідно до вимог державного стандарту з обов’язковим наведенням прізвищ усіх співавторів. Праці розташовуються у такому порядку: наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дипломної роботи; опубліковані праці апробаційного характеру; опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дипломної роботи.

Анотація українською та англійською мовами повинна містити інформацію про зміст та результати дипломної роботи. Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів. При підготовці анотації вказуються: прізвище та ініціали здобувача; назва дипломної роботи; вид дипломної роботи (на правах рукопису) і освітній ступінь, на який претендує здобувач; спеціальність (шифр і назва); найменування установи, де відбудеться захист; місто, рік; зміст анотації.

Наприклад: Марченко В.В. Вдосконалення організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. – На правах рукопису. Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2021. – 12 с.

Наприкінці кожної анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукової праці. Кількість ключових слів становить від п’яти до п’ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок, через кому.

Анотація англійською мовою повинна бути розгорнутою інформацією, обсягом 2 сторінки машинописного тексту (до п’яти тисяч друкованих знаків), про зміст і результати дипломної роботи, а дві інші – обсягом до 0,5 сторінки машинописного тексту (до 1200 друкованих знаків) – ідентичного змісту інформація про основні ідеї та висновки дипломної роботи.

Автореферат оформляється відповідно до державних стандартів України. Структурні частини автореферату не нумеруються, їх назви друкують великими літерами. Сторінки автореферату нумеруються, починаючи з першої сторінки, де міститься загальна характеристика роботи. Номери сторінок проставляються арабськими цифрами у центрі верхнього поля. На сторінці 3 обкладинки автореферату повинні бути вказані вихідні відомості відповідно до державних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Автореферат дипломної роботи видається друкарським способом у вигляді брошури. Текст друкується на обох сторінках аркуша формату А 5 (148х210 мм).

Основні технічні вимоги оформлення автореферату

Обсяг	За обсягом автореферат не може бути меншим ніж 0,7 авторського аркуша та не перевищувати 0,9 авторського аркуша. До обсягу автореферату не входять обкладинка автореферату, список опублікованих автором праць, анотації. Обсяг 0,4–0,7 авторського аркуша для дипломної роботи відповідає 12–16 сторінкам формату А4.
Інтервал	Одинарний міжрядковий інтервал.
Шрифт	Автореферат друкується з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 пт.
Поля	Верхнє, нижнє, ліве і праве – 20 мм.

9. НАУКОВА СТАТТЯ (ТЕЗИ ВИСТУПУ) ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЕКОНОМІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ПІДГОТОВКА ТА ОФОРМЛЕННЯ ДО ПУБЛІКАЦІЇ

Науково-дослідна робота здобувачів є однією з найважливіших форм навчального процесу. Наукові лабораторії і гуртки, студентські наукові товариства і конференції, – все це дозволяє здобувачу почати повноцінну наукову роботу, знайти однодумців по ній, з якими можна порадитися і поділитися плодами своїх досліджень. Дослідницькою роботою займаються всі здобувачі вузів. Написання рефератів, курсових, дипломних робіт неможливе без проведення певних, навіть найпростіших досліджень. Але ґрунтовна наукова робота, займатися якою студента не зобов'язує навчальний план, захоплює лише частину. Здобувач, який займається науковою роботою, відповідає лише за себе; лише від нього залежить тема дослідження, терміни виконання, а також, що досить важливо, чи буде робота використана взагалі. Витрачаючи свій вільний час, здобувач розвиває такі важливі для майбутнього дослідника якості, як творче мислення, відповідальність та вміння відстоювати власну точку зору.

Результати науково-дослідної роботи студента можуть бути оформлені не лише у вигляді дипломної роботи. Вони узагальнюються також у тезах доповідей та статтях, монографіях.

Кожне наукове дослідження повинно бути спрямоване на публікацію його результатів. З однієї сторони публікація статті в журналі або тез виступу на конференції у наукових збірниках є визнанням вагомості виконаних розробок, їх своєрідною апробацією, тобто, схваленням, визнанням редакцією відповідного видання, рецензентами, що розглядали можливість опублікування. З іншої ж це дозволяє засвідчити авторство наукових економічних досліджень, особливо важливе з урахуванням перспективи їх продовження та визначення у формі дисертації. Допуск до захисту дипломної роботи неможливий без публікації основних результатів

дослідження в наукових виданнях статей чи участі в науково-практичних конференціях, що засвідчують тези виступів – виклад основоположних тверджень, принципів, положень автора у матеріалах, виданих за результатами їх проведення.

При цьому варто мати на увазі, що журнали, у яких можна опублікувати статті, виходять періодично, як правило, щомісяця, а наукові (науково-практичні) конференції проводяться за планами, які формуються Міністерством освіти і науки України, Національною академією наук України за пропозиціями галузевих наукових і навчальних закладів. Тому участь у таких конференціях не можна спланувати заздалегідь, оскільки повідомлення про їх проведення надсилаються в наукові і навчальні заклади, зазвичай, лише за декілька місяців (інколи й тижнів) до початку їх проведення.

Водночас провідні наукові й навчальні заклади майже щороку проводять власні конференції, в тому числі окремі лише з участю молодих учених – аспірантів чи навіть студентів, видаючи збірними тез виступів учасників. Так, на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету, факультету обліку і фінансів щорічно проводить міжнародну науково-практичну конференцію та кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою проводить всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію за участю здобувачів. Тому варто постійно цікавитись часом проведення конференцій (інформацію можна отримати на кафедрі, в Раді молодих вчених, яка функціонує в університеті) і обов’язково брати в них участь на початку як слухач, а надалі виступати з доповідями на секційних чи то пленарних засіданнях.

Для майбутнього фахівця, науковця дуже важливим є володіння методологією підготовки наукової публікації. Написання реферату, наукової статті, тез доповідей на конференції повинно відповідати вимогам до оформлення і відповідно сприйматись читачами і слухачами. Це висуває певні вимоги до логіки побудови їх, форми, стилю і мови.

Наукова стаття – є одним із видів публікацій, в якій подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців.

Написання наукової статті вимагає передусім чіткого уявлення про рівень розробки досліджуваної теми в науці. Ось тому потрібно ознайомитись із основною літературою, що стосується обраної теми (монографії, статті). Пошукові цієї літератури допоможуть систематичний та алфавітний збірники, а також різноманітні бібліографічні покажчики. Літературу доцільно записувати на окремі картки чи в зошиті, зазначаючи всі дані про працю – прізвище та ініціали автора, назву монографії, статті чи збірника статей, тез, місце, рік видання, назву видавництва, кількість сторінок, маленький зміст або цитати.

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам’ятки автору. Оптимальний обсяг наукової статті 6-12 сторінок (0,5–0,7 авт. арк.).

Рукопис статті повинен мати повну назву роботи прізвище та ініціали автора, анотацію (на окремій сторінці), список використаної літератури.

Стаття має просту структуру:

- вступ (постановка наукової проблеми, актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, що постають перед Україною, значення для розвитку певної галузі науки і практики – 1 абзац або 5-10 рядків);

- основні дослідження і публікації з проблеми, за останній час, на яких спирається автор, проблеми виділення невирішених питань, яким присвячена стаття (0,5 – 2 сторінки машинописного тексту);

- формулювання мети статті (постановка завдання) – висловлюється головна ідея даної публікації, яка суттєво-відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або поглиблює вже відомі підходи; звертається увага на введення до наукового обігу нових фактів, висновків, рекомендацій,

закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо вивчених.

Мета статті випливає з постановки наукової проблеми та огляду основних публікацій з тем (1 абзац, або 5-10 рядків);

- виклад змісту власного дослідження – основна частина статті. В ній висвітлюються основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти, програма експерименту.

Аналіз отриманих результатів, особистий внесок автора в реалізацію основних висновків тощо (5-6 сторінок). Висновок, в якому формулюється основний умовивід автора, зміст висновків і рекомендацій, їх значення для теорії і практики, суспільна значущість та перспективи (1/3 сторінки).

Відповідно до постанови Президії ВАК України від 15.01.2003 р. № 705/1 наукові статті зараховуються як фахові при наявності таких необхідних елементів: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

При написанні наукової статті слід дотримуватись певних правил:

- у правому верхньому куті розміщується прізвище та ініціали автора; за необхідністю вказуються відомості, що доповнюють дані про автора;

- назва статті стисло відбиває її головну ідею, думку (краще до п'яти слів);

- ініціали ставлять перед прізвищем;

- слід уникати стилю наукового звіту;

- недоцільно ставити риторичні запитання; більше користуватись розповідними реченнями;

- не перевантажувати текст цифрами при переліках тих чи інших

думок, положень, вимог;

- прийнятним у тексті є використання словосполучень переліку: “спочатку”, “зрозуміло що”, “на початку”, “спершу”, “потім”, “дійсно”, “далі”, “нарешті”, “по-перше”, “по-друге”, “можливо”, “задумкою”, “заданими”, “між іншим”, “в зв’язку з тим”, “на відміну”, “поряд з цим”, тощо.

- цитати в статті використовуються дуже рідко (можна в дужках зробити посилання на ученого, який вперше дослідив проблему);

- усі посилання на авторитети подаються на початку статті, основний обсяг присвячується викладу власних думок автора;

- стаття має завершуватись конкретними висновками і рекомендаціями та додається список використаних джерел.

Рукопис статті підписується автором і подається (на електронних носіях) до редакції у двох примірниках. В окремих випадках в науковій статті до фахових видань дається анотація (резюме) українською, російською і англійською мовами.

Вони є свідченням апробації науково-дослідної роботи. Слід сказати, що апробація наукової роботи на наукових конференціях, семінарах, є обов'язковою при написанні дипломної роботи.

Тези (від thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Тези доповіді – це опубліковані на початку наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді.

Обсяг тез може бути в межах 2-3 сторінки машинописного тексту через 1,5–2 інтервали.

Алгоритм тези можна подати так: теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспектива. Тези доповіді, будь-якої наукової публікації оформляють згідно до вимог:

- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали та доповнюють відомостями про нього;

- назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення (2–5 слів);

- послідовність викладу змісту може бути наступна: актуальність, проблеми; стан розробки проблеми в науці і практиці; основна ідея, положення, висновки дослідження; основні результати та їх практичне значення. В тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна теза має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

Публікація будь-яких матеріалів є індивідуальною справою дослідника. Стиль і методика їх підготовки залежить від творчості та задуму автора, власного розуміння проблеми. При цьому можуть використовуватись різні методичні прийоми викладу наукового матеріалу, зокрема:

1) послідовний;

2) цілісний (з наступною обробкою кожної частини, розділу);

3) вибірковий (розділи пишуться окремо).

Послідовний виклад матеріалу логічно зумовлює схему підготовки публікації: ідея (задум), план, відбір матеріалу; групування, його систематизація, редагування.

Тут дотримуються послідовності викладу матеріалу, виключено повтор; але звичайно, є зайві витрати часу на послідовне опрацювання інформації;

Цілісний спосіб – це написання всієї праці в чорновому варіанті, а потім обробка її в частинах і деталях, внесення доповнень, виправлень. Тут економиться час, але є небезпека порушення послідовності викладу матеріалу.

Вибірковий виклад матеріалу часто використовуються дослідниками так, як їм зручно. При цьому важливим є доведення кожного розділу до кінцевого результату, щоб при об'єднанні розділів в цілому матеріал був

готовий до видання.

У процесі написання наукової праці умовно виділяють декілька етапів: формування задуму і складання попереднього плану; відбір і підготовка матеріалів, групування їх та опрацювання рукопису.

На першому етапі задуму формулюється мета даної роботи, на яке коло читачів вона розрахована, які матеріали в ній подавати; передбачається повнота і ґрунтовність викладу; теоретичне та практичне спрямування; які ілюстративні матеріали необхідні для розкриття її змісту. Визначається попередня назва праці, яку потім можна корегувати.

Бажано зразу ж скласти план роботи або план-проспект, який вимагають видавництва.

План-проспект відбиває задум праці і відтворює структуру майбутньої публікації.

Відбір і підготовка матеріалів пов'язані з ретельним добром вихідного матеріалу в будь-якій послідовності, окремими частинами, тобто все те, що знадобиться на наступних етапах роботи над рукописом.

Наступний етап передбачає групування матеріалів за попереднім планом-проспектом і паралельно визначається рубрикація праці, тобто поділ її на логічно підпорядковані елементи-частини, розділи, підрозділи, пункти, інакше створення чорнового макета праці.

При опрацюванні рукопису уточнюються його зміст, оцінюються висновки, логічність і послідовність викладу матеріалу, відповідність назв роботи та її розділів змісту, викладеному в них, перевіряється аргументованість основних положень, новизна теоретична і практична значущість роботи.

Досить важливим в підготовці білового рукопису є оформлення його та літературна правка.

Після написання тексту автор практично і принципово його оцінює: кожний висновок, формули, таблиці, окремі речення перечитуються, перевіряються висновки, аргументи, факти, теоретична і практична значущість ма-

теріалу публікації;

Аналізується правильність оформлення рукопису: літературні джерела.

Для захисту дипломної роботи мінімальний обсяг опублікованих наукових праць за темою дослідження складає: для денної форми навчання – 1 стаття у колективній монографії, фаховому виданні або включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз та 2 тези конференцій, для заочної форми – 1 теза конференції.

10. ПЕРЕВІРКА НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Дніпровський державний аграрно-економічний університет значну увагу приділяє дотриманню принципів академічної доброчесності в освітньо-науковому процесі. Їх впровадження означає, що в процесі навчання та дослідницької роботи здобувачі освіти, викладачі та науковці мають дотримуватись, передусім, принципів чесної, відповідальної праці та навчання.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дипломні роботи повинні відповідати «Положенню про запобігання і виявлення академічного плагіату в Дніпровському державному аграрно-економічному університеті» від 24.12.2021р. (https://drive.google.com/file/d/1vkkCk-2DaJgkv-WzPj95xaV9JbgxhIMS/view), яке спрямоване на формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів

плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах ДДАЕУ.

Перевірка на плагіат здійснюється в Системі StrikePlagiarism.com (ознайомитися з презентацією даного продукту можна за посиланням https://drive.google.com/file/d/1n_e80PYc50XH-3RXX2UfygmHIqftRIqt/view). Система здійснює технічну перевірку та виявляє текстові збіги, що допомагає зробити висновок щодо наявності плагіату. У разі виявлення академічного плагіату у роботах працівників та здобувачів вищої освіти Університету автори несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства, у тому числі, передбачених Законом України про освіту.

При використанні сервісу StrikePlagiarism.com рекомендовано дотримуватися таких вимог:

– значення показника подібності КП1 має бути не більше 30%;

– значення показника подібності КП2 не повинно перевищувати 5-7%;

– значення показника цитування КЦ – не вище 30%. Значення показників після перевірки роботи свідчать про:

КП1 до 30%, КП2 до 5%, КЦ до 30% - рівень подібності є низький, оригінальність твору є високою і він може підлягати подальшому розгляду та захисту;

КП1 30-35,99%, КП2 5-8,99 %, КЦ 30% - рівень подібності незначний, робота надається для розгляду та прийняття рішення комісії з академічної доброчесності;

КП1 36-50%, КП2 9-12%, КЦ 30% - присутнє використання тексту інших авторів, рівень подібності суттєвий (оригінальність твору незначна), робота може бути направлена комісією на доопрацювання, після чого має бути виконана повторна перевірка;

КП1 більше 50%, КП2 більше 12-17% - значні показники подібності вказують на низьку оригінальність твору; комісією приймається рішення щодо відхилення роботи і недопуску до подальшого захисту або інше

обґрунтоване рішення.

У разі, якщо текст великий за обсягом, а система здатна перевірити тільки обмежений обсяг, необхідно розбити текст на окремі фрагменти, та виконати перевірку тексту по фрагментах за таким алгоритмом:

1. Скопіювати фрагмент тексту.
2. Перейти до системи з перевірки текстів на унікальність.
3. У разі необхідності виконати реєстрацію для безкоштовної перевірки.
4. Вставити скопійований фрагмент тексту у спеціальне поле.
5. Дочекатися звіту з результатами перевірки тексту на унікальність.

У випадку, якщо унікальність перевіреного тексту нижча за 70%, необхідно виконати додаткову роботу над текстом:

– зменшити обсяг запозиченого тексту,
– застосувати перефраз - формулювання своїми словами,
– правильно оформити цитування відповідно до вимог.

Після рерайтингу рекомендовано повторити алгоритм перевірки тексту на унікальність і зафіксувати результати.

Перевірка дипломних робіт, які рекомендуються до попереднього захисту на кафедрі здійснюється за допомогою ліцензійного сервісу StrikePlagiarism, з дотриманням рекомендованих критеріїв оцінювання. Завданням антиплагіатної інтернет-системи є визначення ступеня подібності тексту кваліфікаційної чи наукової роботи до текстів документів, що містяться в базах даних та в Інтернеті. Сервіс забезпечує технічну перевірку та виявляє текстові збіги, що допомагає зробити висновок щодо наявності плагіату.

За результатами перевірки керівник роботи складає звіт за затвердженою формою, де надається висновок про наявність чи про відсутність академічного плагіату та про показник її оригінальності.

За підготовку файлу роботи, що підлягає перевірці, відповідає її автор. Формат файлу повинен бути прийнятним для перевірки на плагіат

(підтримуються формати файлів .doc, .docx (Microsoft Word), які не містять елементів захисту).

Під час підготовки файлу роботи забороняється використовувати будь-які методи маніпуляцій з текстом, зокрема забороняється:

- заміна текстових символів на візуально ідентичні зображення;
- заміна окремих букв одного алфавіту на аналогічні за написанням букви іншого алфавіту (наприклад, заміна кириличних букв на відповідні латинські і навпаки);
- вставка додаткових текстових символів, які візуально не є видимими.

У випадку виявлення факту спроби обману під час перевірки на наявність академічного плагіату в поданих роботах приймається негативний висновок зі складанням відповідного протоколу і така робота не приймається до захисту (не рекомендується до публікування).

При проведенні попередньої перевірки (в процесі підготовки дипломної роботи) можуть бути використані доступні безкоштовні інтернет-сервіси (Antiplagiarism.net та інші доступні сервіси) з відповідними критеріями визначення оригінальності тексту.

Встановлені такі показники оригінальності тексту:

При використанні сервісу AntiPlagiarism.net та інших доступних онлайн-ресурсів:

– 70 % унікальності та більше – оригінальність твору є високою і він може підлягати подальшому розгляду;

– 50 % та більше – оригінальність твору є задовільною та він може підлягати подальшому розгляду після доопрацювання і повторної перевірки або без доопрацювання і повторної перевірки на підставі вмотивованого рішення відповідального суб'єкта;

– до 50 % – твір не є оригінальним і його подальший розгляд не здійснюється.

Дотримання оригінальності понад 70 % передбачає частину цитат у

роботі не більше 30 %.

При використанні програми перевірки на плагіат Antiplagiarism.Net (стара назва – Etxt Антиплагиат) з режимом ігнорування цитат звітний показник ігнорування цитат не повинен перевищувати 30 %.

11. ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Загальний порядок захисту дипломних робіт визначений положенням про екзаменаційні комісії (далі – ЕК), затвердженим Міністерством освіти і науки України.

Процедура захисту дипломних робіт регламентована *Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Дніпровському державному аграрно-економічному університеті* і включає:

- оголошення секретарем ЕК прізвища, імені та по батькові здобувача, теми його дипломної роботи – до 1 хвилини;
- оголошення здобутків здобувача (навчальних, наукових, переможець конкурсів студентських наукових робіт, призер всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни або спеціальності, творчих, рекомендацій випускової кафедри) – до 1-ї хвилини;
- усну доповідь здобувача у довільній формі (до 12 хвилин) з використанням електронної презентації, яка відображає структурний зміст роботи, відповідає виступу і презентує основні практичні й наукові результати роботи. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: обов’язковий графічний матеріал, визначений завданням на дипломну роботу, слайди, відеоролики тощо;
- демонстрацію експерименту (за необхідності) безпосередньо на засіданні ЕК або напередодні захисту в лабораторії, де знаходиться експериментальний зразок, у присутності членів ЕК, яким головою комісії доручено ознайомлення з експериментальною частиною роботи;
- відповіді на запитання членів ЕК (до 10 – 12 хвилин);

– виступ керівника зі стислою характеристикою роботи випускника в процесі виконання дипломної роботи, оцінкою самостійності виконання роботи та її практичної цінності або (за відсутності керівника з поважної причини) оголошення секретарем ЕК відгуку керівника (до 2-х хвилин);

– оголошення секретарем ЕК рецензії на роботу (до 2-х хвилин);

– відповіді здобувача на зауваження рецензента (до 2 хвилин);

– оголошення голови ЕК про закінчення захисту.

Не пізніше, ніж за 15 днів до дати захисту, дипломна робота у закінченому вигляді, після попереднього захисту на кафедрі, зброшурована, з підписом здобувача вищої освіти,подається науковому керівнику.

Керівник підписує дипломну роботу, робить відмітку про виконання завдання до дипломної роботи, складає та підписує відзив про дипломну роботу.

В переплетеному вигляді дипломна робота подається завідувачу кафедри. Завідувач кафедри після ознайомлення з дипломною роботою на підставі виписки з засідання кафедри про попередній захист та рекомендацій керівника дипломної роботи приймає рішення про допуск здобувача до захисту, роблячи при цьому відповідний підпис на титульному аркуші дипломної роботи.

Згідно з «Положенням про Державні екзамени у вищих навчальних закладах» разом із дипломною роботою здобувач подає до ЕК такі документи:

- відгук наукового керівника дипломної роботи про роботу здобувача вищої освіти під час виконання дипломної роботи (додаток З);

- зовнішню рецензію на дипломну роботу, яку надає кандидат економічних наук чи доктор економічних наук (додаток И);

- витяг з засідання кафедри (на основі попереднього розгляду і обговорення роботи на засіданні кафедри) про відповідність дипломної роботи встановленим вимогам і допуск здобувача до захисту роботи перед ЕК;

- відгук керівника підприємства, на базі якого виконувалась робота (додаток К);

- копія (копії) опублікованих статей та тез;

- заява щодо самостійності виконання кваліфікаційної (наукової) роботи (додаток Л);

- звіт про наявність чи про відсутність академічного плагіату та про показник її оригінальності (додаток М);

- подання голові екзаменаційної комісії (додаток Н).

До дипломної роботи може додаватися довідка про впровадження (або бажання і доцільність останнього) у виробництво, засвідчені підписом керівника і печаткою організації, на матеріалах якої виконана робота. У довідці повинні бути вказані конкретні пропозиції випускника, які впроваджені у виробництво (або буде впроваджено) і одержаний (або очікуваний) економічний (соціальний, екологічний і т.п.) ефект.

Зазначені документи не підшиваються до дипломної роботи, а згортаються навпіл та складаються у спеціально наклеєну кишеньку на форзаці палітурки.

Для остаточної перевірки дипломна робота з відповідними документами подається до Відділу внутрішнього аудиту і контролю якості освітньої діяльності відповідно до графіку. Результат перевірки - звіти подібності - передаються на випускові кафедри (для комісії з академічної доброчесності), Експертній комісії (для наукових робіт) та науковому керівникові.

Отримані результати у звітах щодо перевірки тексту на унікальність носять рекомендаційний характер і є допоміжним матеріалом для прийняття рішення експертної комісії (комісії з академічної доброчесності) на рівні випускових кафедр і структурного підрозділу (залежно від виду академічного тексту, що проходить перевірку). Остаточне рішення про прийняття чи відхилення поданого тексту може прийняти лише комісія з академічної доброчесності. Прийняте рішення обов’язково має бути аргументованим і

зафіксовано в протоколі (висновку).

Комісія утворюється на кожний навчальний рік відповідним розпорядженням декана факультету обліку і фінансів. Комісія формується у складі 3-х осіб, до її складу обов’язково включають Гаранта відповідної Освітньої програми. Очолює комісію завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою. Засідання комісії проводяться напередодні попереднього захисту дипломних робіт.

Попередній захист дипломних робіт проводиться на кафедрі, де в присутності викладачів кафедри студенти захищають свої дипломні роботи. Результати перевірки робіт вносяться до протоколу засідання кафедри, де наводяться підсумки попереднього захисту дипломних робіт.

Водночас із оформленням дипломної роботи здобувачі вищої освіти готують презентацію до захисту роботи перед екзаменаційною комісією: складають тези доповіді, де викладають основний зміст роботи, графіки, діаграми, таблиці з результатами основних досліджень у вигляді комп'ютерних презентацій. Обсяг ілюстративного матеріалу має бути до 10 аркушів формату А4 на паперових носіях (титульний лист; матеріали ілюстративної частини; довідки про участь в конференціях; акти впровадження).

Дипломну роботу слід представити в деканат за 10 днів до захисту.

Відгук керівника обов’язково додається до дипломної роботи, готується і підписується науковим керівником. Суть відгуку полягає у всебічній характеристиці здобувача. Метою відгуку є документальне засвідчення наявних у випускника якостей, які повинна врахувати екзаменаційна комісія, як при визначенні оцінки дипломної роботи, так і при визначення доцільності рекомендації випускника для продовження навчання в аспірантурі. В зв’язку з цим, відгук готується не на дипломну роботу, а на її автора.

Відгук на автора дипломної роботи магістра, як правило, має включати такі аспекти:

- рівень творчого підходу дипломника до питань, що досліджуються, відчуття їх актуальності і значущості, готовність і вміння запропонувати свою тематику досліджень (назва теми. експерименти. моделі вирішення тощо). що характеризує кругозір та інтелектуальний потенціал автора роботи;

- уміння забезпечити дослідження дипломної роботи магістра теоретичними обґрунтуваннями (знання історії економічної думки, положень основних теорій, уміння визначати концепції і тенденції фінансово-економічних процесів; знання основних положень чинного законодавства та нормативних документів тощо);

- уміння забезпечити дослідження дипломної роботи інформаційними матеріалами (знання офіційно існуючих статистичних джерел, відкритих документальних джерел обліку і звітності, знання документів первинного обліку тощо);

- уміння інтерпретувати отриманий в процесі дослідження матеріал; підтверджувати свою позицію доказами, аргументувати висновки, визначати тенденції розвитку процесів, діючих чинників та величини їх впливу на формування ситуації;

- уміння формувати перспективу розвитку та управління факторами його забезпечення, оцінювати соціально-економічні наслідки.

Крім того, науковий керівник дипломної роботи має визначати у своєму відгуку здібності, проявлені автором при виконанні роботи, зокрема його сумлінність, дисциплінованість, ініціативність, відповідальність, комунікабельність, охайність, старанність тощо.

У відгуку необхідно вказати: чи відповідає виконана робота поставленим завданням, загальним вимогам до оформлення дипломних робіт; чи може вона бути допущена до захисту; чи заслуговує автор дипломної роботи присвоєння кваліфікації «магістра», пропозицію керівника дипломної роботи стосовно можливості рекомендації випускника до подальшого навчання в аспірантурі, а також впровадження результатів

дослідження у виробництво. У відгуку не повинно бути шаблонності, штампів, формалізму. Відгук готується в довільній формі, підписується науковим керівником і додається до роботи. За обсягом, відзив, як правило, обмежується одним аркушем тексту, який подається в друкованій формі.

Метою рецензування дипломних робіт здобувачів вищої освіти є одержання незалежної оцінки виконаних робіт, які відображають результат підготовки спеціалістів. Контингент рецензентів формується в цілому з числа провідних науковців даної спеціальності закладів вищої освіти. Рецензентами повинні бути особи, які працюють в іншому вищому навчальному закладі, є докторами або кандидатами економічних наук.

Рецензенти повинні провести кваліфікований аналіз суті та основних положень виконаної роботи, оцінити актуальність вибраної теми, самостійність підходів до її розкриття, наявність власної точки зору, вміння користуватись методами наукового дослідження, ступінь обґрунтованості висновків та рекомендацій, достовірність отриманих результатів, їх практичну цінність. Рецензент також вказує на недоліки допущені при написання та оформленні роботи, рекомендований рівень оцінювання та надає загальний висновок стосовно державної атестації здобувача.

У рецензії необхідно вказати посаду і місце роботи рецензента, власне ім’я, прізвище, вчений ступінь, вчене звання (якщо є), номер диплома, його серію, підпис рецензента, дату рецензування. Підпис має бути ствердженим печаткою організації, в якій він працює.

Отримавши рецензію, здобувач знайомиться з її змістом з тим, щоб він міг заздалегідь підготувати кваліфіковану відповідь по суті зроблених рецензентами зауважень та повідомити про це екзаменаційну комісію під час захисту відповідаючи на зауваження рецензента.

Рецензія на дипломну роботу здобувача вищої освіти приймається до відома екзаменаційною комісією.

Захист дипломної роботи є відкритим і студент має право запросити на нього своїх рідних та близьких. Захист відбувається на засіданні ЕК і

регламентується «*Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Дніпровському державному аграрно-економічному університеті*», може проводитись як у вищому навчальному закладі, так і на підприємствах, в установах та організаціях, якщо там є до наукової роботи практичний інтерес.

Для повідомлення змісту дипломної роботи випускнику дається до 10 – 12 хвилин**. Доповідь** за змістом має бути короткою, але лаконічною та чіткою, містити мотиви вибору напряму дослідження, основні положення та результати наукового дослідження (висновки та пропозиції). На початку виступу рекомендується коротко обґрунтувати вибір теми дослідження (зупинитися на ступені її висвітлення у науковій літературі, у нормативних актах, проблемах, що виникають на практиці), сформулювати мету та об’єкт дослідження.

Після цього доцільно перейти до викладення основного змісту роботи за такою схемою: сучасний стан (недоліки, які виявлені у ході дослідження та аналізу), заходи, що пропонуються для усунення недоліків, вірогідна ефективність пропозицій. Висновки та пропозиції за результатами дослідження можуть мати методичний чи організаційний характер.

Важливим елементом процедури захисту дипломних робіт є демонстраційний матеріал, який включає схеми, таблиці, графіки, документи тощо та виконаний у вигляді презентації із застосуванням ПЕОМ та інших технічних засобів. Демонстраційний матеріал подається з автоматизовано опрацьованими збільшеними таблицями чи рисунками з відображеними найсуттєвішими аспектами дослідження. Демонстраційний матеріал нумерується у порядку його використання під час доповіді.

Після закінчення доповіді випускнику задають питання в усній формі члени ЕК і бажаючі з присутніх у залі. Відповідаючи на запитання випускник може користуватися своєю дипломною роботою, називати цифрові дані з неї, цитувати окремі місця, посилатися на відповідні розрахунки, таблиці, додатки тощо. Відповіді на питання повинні бути чіткими, конкретним,

переконливим, теоретично обґрунтованими, а при необхідності – підкріплені цифровими даними. Кількість питань, що задаються випускнику під час захисту, не регламентується.

Після відповіді на запитання керівник оголошує відзив, а рецензент – рецензію. При їх відсутності відзив і рецензію зачитує секретар ЕК. Після цього надається слово членам ЕК і присутнім для зауважень по роботі, її оцінки, схвалення (за бажанням). На закінчення надається слово випускнику для відповіді на зауваження керівника, рецензента, членів ЕК і присутніх. У своєму підсумковому слові він може погодитися з вказаним и зауваженнями, пояснити причину допущених недоробок, помилок, а може аргументовано спростувати їх, відстоюючи свою точку зору і свої висновки.

Захист дипломної роботи фіксується у протоколі ЕК.

Здобувачі, які не виконали дипломну роботу у встановлений термін, або одержали під час захисту незадовільні оцінки, відраховуються з університету. Отримуючи академічну довідку. Після захисту дипломна робота передається для зберігання до архіву.

Критерії оцінювання дипломної роботи. Підсумкову, диференційовану оцінку дипломної роботи чотирьохбальною шкалою визначає Екзаменаційна комісія. При оцінці дипломної роботи враховується зміст роботи, якість захисту роботи здобувачем, оцінки керівника та рецензента та результати впровадження основних положень роботи. Рішення ЕК про оцінку дипломної роботи, присвоєння кваліфікації і видачу диплома приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням простою більшістю голосів. При рівному числі голосів оцінка голови ЕК є вирішальною. Рішення ЕК оголошується в той же день після оформлення і підписанням протоколів роботи ЕК та залікових книжок здобувачів.

У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників.

Оцінка змістовних аспектів дипломної роботи включає:

- актуальність теми дослідження;

- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;

- відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;

- широта й адекватність методологічного та діагностичного апарату;

- наявність альтернативних підходів до вирішення зазначених проблем;

- рівень обґрунтування запропонованих рішень;

- ступінь самостійності проведення дослідження;

- розвиненість мови викладання роботи та її загальне оформлення.

Оцінка якості захисту дипломної роботи включає:

- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;

- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;

- загальний рівень підготовки здобувача;

- володіння культурою презентації

Оцінювання результатів захисту дипломних робіт ЕК здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань:

за національною (4-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно;

за 100-бальною шкалою:

– 90–100 балів *(A)* – ***відмінно*** – відмінне виконання з незначними помилками;

– 82–89 балів *(B)* – ***добре*** – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

– 74–81 бали *(C)* – ***добре*** – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

– 64–73 бали *(D)* – ***задовільно*** – чітко, але зі значними недоліками;

– 60–63 бали *(E)* – ***задовільно*** – виконання відповідає мінімальним критеріям;

– менше 60 балів *(FX)* – ***незадовільно***.

Основні умови одержання оцінки наступні:

«відмінно» – дипломна робота є бездоганною: має практичне значення, доповідь логічна і коротка, проголошена вільно, зі знанням справи, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів ЕК правильні і стислі;

«добре» – тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо використані інформаційні матеріали базового підприємства, мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуках, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів ЕК в основному правильні, оформлення роботи в межах вимог;

«задовільно» – тема дипломної роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичні частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що містяться в конструктивній частині, обґрунтовані непереконливо, рецензія і відгуки містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом та переобтяжена загальновідомою інформацією, не всі відповіді на запитання членів ЕК правильні або повні; є зауваження щодо оформлення роботи;

«незадовільно» – нечітко сформульована мета дипломної роботи; розділи погано пов’язані між собою; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності і глибині; пропоновані заходи випадкові, з аналізу не випливають висновки, економічне обґрунтування неповне; оформлення роботи далеке від зразкового; роздатковий матеріал до захисту відсутній; відповіді на запитання членів ЕК неточні або неповні.

Дипломна робота до захисту не допускається якщо: подана науковому керівникові на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням строків, встановлених регламентом; написана на тему, яка своєчасно не була затверджена наказом по університету; виконана не самостійно; структура не відповідає темі, затвердженій наказом; відсутнє економічне обґрунтування пропонованих заходів; недбало оформлена.

Випускникам, які успішно захистили дипломну роботу, рішенням ЕК присвоюється кваліфікація відповідно до одержаної спеціальності.

Після закінчення роботи ЕК її голова складає письмовий звіт і подає його ректору вищого навчального закладу.

12. ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ТЕМ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Спеціалізація «Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємницькою діяльністю»

1. Організація та методика внутрішньовиробничого обліку і контролю на підприємстві: сучасний стан та перспективи обліку.
2. Організація і методика формування облікової політики підприємств малого бізнесу.
3. Організаційні та методичні аспекти обліку та аудиту інвестиційної діяльності: сучасний стан та напрями удосконалення.
4. Стан та удосконалення організації фінансового обліку та облікової політика на підприємстві.
5. Інтегрована система фінансового та податкового обліку: сутність і характеристика.
6. Формування облікової політики підприємства (установи, організації) та її вплив на показники фінансової та податкової звітності.
7. Облікове забезпечення та аудит формування податкової звітності з податку на прибуток.
8. Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість.
9. Удосконалення обліку інвестиційної діяльності підприємства.
10. Особливості організації обліку, формування звітності та аналізу діяльності малих і середніх підприємств.
11. Ризики аудиторської діяльності: методика виявлення й оцінювання.
12. Аудиторська діагностика безперервності діяльності підприємств.
13. Концепція внутрішньогосподарського контролю діяльності підприємств: методика, організація, розвиток.
14. Методика та організація професійного аудиту в Україні: стан та перспективи розвитку.

15. Організація та методика формування консолідованої фінансової звітності, аналіз та аудит її показників.

16. Організація і технологія аудиторської діяльності: стратегія якості та відповідальності.

17. Організація фінансового обліку з використанням автоматизованих бухгалтерських систем.

18. Розвиток судово-бухгалтерської експертизи в Україні.

19. Форми бухгалтерського обліку та їх розвиток в умовах сучасних інформаційних технологій.

20. Фінансовий облік в інформаційному забезпеченні системи звітності.

21. Проблемні аспекти формування аудиту та аналізу фінансової звітності: організація та методика.

22. Проблеми гармонізації національного обліку з міжнародними системами.

23. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами.

24. Управлінський облік виробничих витрат: аспекти оцінки й оптимізації асортиментної політики.

25. Проблеми організації та методика обліку, контролю та аналіз витрат підприємства (за видами економічної діяльності).

26. Удосконалення обліку і аналіз витрат для прийняття управлінських рішень.

27. Удосконалення обліку і аналіз адміністративних витрат підприємства.

28. Удосконалення обліку і аналіз загальновиробничих витрат підприємства.

29. Проблемні аспекти організації обліку і внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів (за видами економічної діяльності).

30. Моделі обліку запасів підприємства (установи, організації) та їх

аудит.

31. Організація та методика обліку, аналізу і контролю надходження та використання спецкоштів в бюджетних установах: сучасний стан та напрями удосконалення.

32. Формування системи обліку та аудиту виробничих запасів і оцінка ефективності їх використання.

33. Організаційні та методичні аспекти вдосконалення обліку в бюджетній сфері.

34. Проблемні аспекти організації та методики обліку, аналізу і контролю процесу фінансування бюджетних установ.

35. Інформаційне забезпечення операційно-касового обслуговування клієнтів банківських установ: сучасний стан та напрями удосконалення.

36. Облік і аудит операцій з цінними паперами та їх удосконалення.

37. Система обліку та аналізу використання цінних паперів та їх удосконалення.

38. Стан та удосконалення організації управлінського обліку реалізації продукції.

39. Управлінський облік формування прибутку підприємства та його удосконалення.

40. Інформаційне забезпечення управління процесом постачання на підприємстві.

41. Інформаційне забезпечення управління процесом реалізації на підприємстві.

42. Оптимізація організації і методика обліку, аудиту та аналіз збутової та маркетингового діяльності на підприємстві.

43. Організація і методика обліку, аудиту та аналіз операцій з експорту товарів, робіт, послуг: сучасний стан та напрями удосконалення.

44. Організація і методика обліку, аудиту та аналіз операцій з імпорту товарів, робіт, послуг: сучасний стан та напрями удосконалення.

45. Формування та функціонування системи обліково-аналітичного

забезпечення дебіторської заборгованості в умовах антикризового регулювання стану підприємства.

46. Оптимізація обліку і аудиту розрахунків з дебіторами та управління дебіторською заборгованістю.

47. Оцінка в бухгалтерському обліку та її вплив на показники фінансової звітності.

48. Облік і аналіз витрат за центрами відповідальності на підприємстві: стан та напрями удосконалення.

49. Стан та удосконалення організації обліку витрат і доходів за центрами відповідальності.

50. Організація обліку та аналіз (аудит) власного капіталу: теорія і практика.

51. Організаційна модель обліку власного капіталу та аналіз в його структурі.

52. Організаційні та методичні аспекти формування прибутку і його використання.

53. Організація обліку і контролю необоротних активів: стан та напрями удосконалення.

54. Особливості обліку і аудиту операцій з оперативного та фінансового лізингу (оренди) основних засобів і нематеріальних активів.

55. Проблемні аспекти організації і методики обліку і аудиту основних засобів та аналіз ефективності їх використання.

56. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аналізу і аудиту витрат на поліпшення основних засобів.

57. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аудиту, та аналізу амортизації необоротних активів.

58. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аналізу і аудиту операційної оренди основних засобів.

59. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аудиту та аналіз ефективності використання капітальних інвестицій.

60. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аналізу і контролю лізингових операцій: фінансових та податковий аспекти.

61. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аудиту та аналіз операцій з давальницькою сировиною.

62. Облік, контроль та аналіз в управлінні грошовими потоками підприємства.

63. Організація і методика обліку, аналізу та аудит валютних операцій їх оптимізація.

64. Організація і методика обліку, контролю та аналізу фінансових інвестицій підприємства: сучасний стан та напрями удосконалення.

65. Оптимізація обліку, контролю та аналіз розрахунків з бюджетом за податками і платежами підприємств малого бізнесу.

66. Проблемні аспекти організації і методики обліку, аналіз та аудит розрахунків з персоналом підприємства.

67. Проблемні аспекти організації і методики обліку витрат пов’язаних з оплатою праці, їх аудит та аналіз.

68. Оптимізація організації обліку, контролю та аналіз розрахунків підприємства по соціальному страхуванню.

69. Особливості обліку, аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів підприємства (за видами економічної діяльності).

70. Обґрунтування впливу облікової політики підприємства на фінансовий результат його діяльності.

71. Формування інформаційної бази з обліку фінансових результатів та їх аудит.

72. Організаційна модель обліку та аналізу розрахунків з різними кредиторами.

Спеціалізація «Облік, аудит та оподаткування в аграрній сфері»

1. Облікова політика сільськогосподарських підприємств: теорія і практика.
2. Основи організації бухгалтерського (фінансового) обліку на сільськогосподарському підприємстві.
3. Побудова системи облікової інформації в сільськогосподарських підприємствах в умовах комп'ютеризації.
4. Організація податкового обліку на сільськогосподарських підприємствах України.
5. Особливості організації обліку і аудиту на підприємствах малого бізнесу (у конкретній галузі агропромислового виробництва – за вибором студента).
6. Стратегічний аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств.
7. Бухгалтерський облік в аспекті стратегічного управління сільськогосподарським підприємством.
8. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств.
9. Організація обліку і контролю у фермерських господарствах.
10. Організація та ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах.
11. Методика та організація стратегічного обліку і аналізу на сільськогосподарських підприємствах.
12. Організація внутрішньогосподарського контролю в аграрних підприємствах.
13. Внутрішньогосподарський контроль в аграрних підприємствах.
14. Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами.
15. Аудит агропромислових підприємств: методика та організація.
16. Аналіз ефективності інвестиційних проектів в аграрних

підприємствах на основі оперативної облікової інформації.

17. Облік, аналіз та контроль виробничої собівартості продукції (за видами економічної діяльності): сучасний стан, проблеми на напрями вдосконалення.

18. Аналітичні процедури, моделювання та прийняття рішень в аудиті (на прикладі підприємств АПК України).

19. Аудит як механізм оптимізації аграрного виробництва.

20. Аудит та оцінка конкурентоспроможності аграрних підприємств.

21. Удосконалення обліку і аналіз витрат та калькулювання собівартості продукції на аграрному підприємстві.

22. Формування технології обліку і контролю витрат в системі управління діяльністю аграрного підприємства.

23. Облікове забезпечення управління витратами в сільськогосподарських підприємствах.

24. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на виробництво сільськогосподарської продукції.

25. Проблеми організації та методика обліку, контролю та аналіз витрат аграрного підприємства: управлінський аспект.

26. Проблемні аспекти обліку, аналіз та аудит загальновиробничих витрат аграрного підприємства.

27. Проблемні аспекти обліку, аудиту і аналіз розрахунків підприємства з покупцями і замовниками в сільськогосподарських підприємствах.

28. Проблемні аспекти обліку, контролю і аналіз поточних зобов’язань сільськогосподарського підприємства.

29. Удосконалення обліково–аналітичного забезпечення управління формуванням та використанням біологічних активів.

30. Проблемні аспекти організації і методики обліку і контролю поточних біологічних активів.

31. Облік процесів матеріального забезпечення в системі управління аграрним підприємством.

32. Управління матеріальними запасами на сільськогосподарському підприємстві: удосконалення облікових аспектів.

33. Поліпшення функцій обліку і контролю в системі матеріального забезпечення в аграрних формуваннях.

34. Проблемні аспекти організації і методики обліку та аналіз процесу придбання (заготівлі) запасів на сільськогосподарських підприємствах.

35. Організаційно-методичні аспекти обліку необоротних активів та фінансового забезпечення їх відтворення в сільськогосподарських підприємствах.

36. Роль обліку та аналізу (аудиту) основних засобів у підвищенні ефективності використання матеріально-технічної бази аграрного підприємства.

37. Формування системи обліку і аудиту основних засобів та аналіз ефективності їх використання на сільськогосподарському підприємстві.

38. Проблемні аспекти організації і методики обліку, контролю і аналізу наявності та руху основних засобів в сільськогосподарських підприємствах.

39. Напрями удосконалення організації обліку та аналіз роботи транспортних засобів аграрних підприємств.

40. Організаційно-методичні аспекти обліку податкових платежів аграрного підприємства для цілей прийняття управлінських рішень.

41. Податкові розрахунки і звітність аграрного підприємства у системі бухгалтерського обліку: удосконалення організації та методики.

42. Проблемні аспекти обліку, контролю і аналіз розрахунків з кредиторами на аграрному підприємстві.

43. Удосконалення обліку і аудиту кредиторської заборгованості в умовах функціонування інформаційних систем аграрного підприємства.

44. Організація обліку виробництва і реалізації продукції в сільськогосподарських підприємствах: удосконалення методики і практики.

45. Удосконалення обліку і контролю та аналіз діяльності допоміжних виробництв на аграрному підприємстві.

46. Формування та розподіл доходів підприємства з сезонним характером виробництва: удосконалення обліково-аналітичних аспектів.

47. Удосконалення обліку і контролю та аналіз діяльності обслуговуючих виробництв.

48. Удосконалення організації обліку і контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях.

49. Удосконалення обліку, аналіз і аудит праці та її оплати в сільськогосподарському підприємстві.

50. Особливості обліку та аудиту використання трудових ресурсів та фонду оплати праці в аграрному підприємстві.

13. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

ТЕМА 1. «ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ЛІЗИНГУ В УМОВАХ НЕОБХІДНОСТІ ОНОВЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ»

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ РОЗШИРЕНОГО ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ ЛІЗИНГУ В НЬОМУ

1.1.Суть процесу відтворення та його особливості в аграрній сфері економіки

1.2. Історія розвитку лізингових відносин. Термінологія та класифікація лізингу

1.3. Законодавче регулювання лізингових відносин

1.4. Особливості договору фінансового лізингу

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ

2.1. Фінансово-економічна характеристика господарства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства

2.2. Первинний облік орендних операцій

2.3. Синтетичний та аналітичний облік орендних операцій у орендаря

2.4. Шляхи удосконалення обліку орендних відносин на сільськогосподарських підприємствах

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Економічний аналіз лізингу та купівлі за повну вартість

3.2. Порівняльний аналіз лізингу і традиційного кредитування

3.3. Порівняльний аналіз лізингу та традиційного споживання послуг підрядників

3.4. Обґрунтування розміру авансового платежу та строків виплати лізингових платежів

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Перехід до ринкової системи господарських відносин звалив на наших, необізнаних щодо ідеї, що здатна бути плідною і на вітчизняному ґрунті за вдумливого безлічі форм підприємництва людей масу нових термінів, понять, підходів до ведення справ, давно вже канонізованих в практиці західного бізнесу. В результаті цього — нерідке нерозуміння, безглузде переінакшування чи, навпаки, дублювання чужого досвіду. Відсутність реальних знань в результаті веде до дискредитації, зваженого підходу.

Сказане цілком можна віднести до такого поняття як “лізинг”, інтерес до якого вперше проявився на внутрішньому ринку лише в часи захоплення орендним рухом. В 90-х роках на світ з’явилися десятки фірм, які написали в своїй назві слово “лізингова”, проте не мали ніякого відношення до лізингової практики. З іншого боку, зарубіжні лізингові компанії зробили ряд спроб проникнення на внутрішній ринок країн СНД і далеко не всі ці спроби виявилися вдалими.

Глибокі зміни економічних умов господарювання, становлення ринкової економіки в Україні, розвиток підприємництва вимагають пошуку і запровадження нових перспективних, інноваційних підходів до фінансування інвестиційного процесу. В умовах інфляції проблемними стають традиційні форми кредитування і методи оновлення матеріальної бази суб'єктів господарювання різних форм власності. Створення матеріальної бази підприємств часто супроводжується проблемою забезпечення кредитами. Необхідність виходу економіки України з кризового стану вимагає пошуку та застосування нетрадиційних форм і засобів оновлення основних фондів. Особливо це стосується агропромислової сфери, де знос основних фондів сягає 60-80%.

Забезпеченість підприємств обладнанням, технікою, устаткуванням, що відповідає останньому слову науково-технічного прогресу необхідна для виготовлення конкурентної продукції, що буде користуватися попитом не лише на Україні, а й за її межами.

В умовах становлення ринкових відносин в Україні і гострої необхідності реконструкції застарілої матеріально-технічної бази виробництва особливе значення у практичній роботі та перебудові економіки країни набуває лізинг як форма підприємницької діяльності, яка більш повно відповідає вимогам науково-технічного прогресу і гармонійного поєднання приватних, групових і суспільних інтересів.

Актуальність розвитку лізингу в Україні, включаючи формування лізингового ринку, обумовлена передусім несприятливим станом парку устаткування: значна питома вага морально і фізично застарілого, низька ефективність його використання тощо.

Лізинг машин і обладнання – одна з найбільш економічно вигідних форм вкладання капіталу. Про це свідчить той факт, що в даний час світовий обіг коштів по лізингових операціях досяг декількох сотень мільярдів доларів. Ефективний вплив лізингу на процес відтворення основних фондів і нормалізацію фінансово-економічного стану сільськогосподарських товаровиробників пояснюється потенційними можливостями, закладеними в лізин-

говій формі підприємницької діяльності, а саме в праві користування майном.

Основна ідея лізингу і зводиться до того, що для отримання прибутку не обов'язково мати техніку у власності – достатньо лише мати право господарського користування майном. Лізинг є однією з найцікавіших форм інвестування, що здатні значно пожвавити процес оновлення виробництва і посприяти входженню економіки України до структури світового ринку.

Проблема розвитку й удосконалення лізингових відносин в агропромисловому комплексі України надзвичайно актуальна, оскільки нині підлягає заміні 2/3 сільськогосподарської техніки, яка фактично відпрацювала свій ресурс. Це призводить до значного старіння загального парку машин, збільшення навантаження на одиницю застарілої техніки, подовження строків проведення польових робіт, тривалих простоїв машин з технічних причин. Загальні втрати сільського господарства, пов'язані з нестачею та низьким технічним станом машин, становлять за недобором врожаю понад 30%, за перевитратами палива – до 15%.

Стале зниження рівня готовності сільськогосподарської техніки до виконання робіт свідчить про відсутність у аграріїв коштів на сервісне обслуговування наявної у них техніки.

Наведені негативні чинники доповнює і специфіка сільського господарства, де мають місце втрати і збитки, які не відшкодовуються рівнем цін на продукцію, оскільки оборот капіталу здійснюється повільно, і повернення в короткий строк наданих позичок зазвичай неможливе. Банки вкладають кошти переважно в галузі із швидким оборотом коштів і практично припинили кредитування сільського господарства.

За таких умов суб'єкти господарювання агропромислового комплексу за рахунок власних джерел коштів і традиційних кредитів банку не можуть оновлювати основні фонди. Проте без реальних інвестицій у новітні технології вітчизняні підприємства не зможуть вийти з економічної кризи. Однією з реальних і ефективних форм подолання проблеми відсутності інвестицій-

них коштів є лізинг.

Переваги лізингу в порівнянні з іншими засобами інвестування складаються в тому, що підприємствам даються не кошти, контроль за обгрунтованою витратою яких не завжди можливий, а безпосередньо засоби виробництва, необхідні для відновлення і розширення виробничого апарату.

Зацікавленість у лізингу виявляють представники малого бізнесу, що, не маючи достатніх засобів і не прибігаючи до притягнення кредитів, можуть в цьому випадку використовувати у виробництві нове прогресивне устаткування і технології.

У розвитку лізингу зацікавлені не тільки лізингоотримувачі, як споживачі устаткування, але і виробники, оскільки за рахунок лізингу розширюється ринок збуту виробленого ними устаткування.

Для інвесторів лізинг забезпечує, необхідний прибуток на вкладений капітал при більш низькому ризику (у порівнянні зі звичайним кредитуванням) за рахунок діючого захисту від неплатоспроможності клієнта.

Лізинг має високий потенціал активізації економічного співробітництва з закордонними країнами, в зв'язку з чим міжнародний лізинг одержує все більше поширення.

З вищезазначеного виходить, що обрана тема дослідження на сучасному етапі є дуже актуальною і потребує достатнього та ґрунтовного вивчення.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є встановлення рівня облікового забезпечення лізингових операцій, порівняльний аналіз лізингу з традиційним банківським кредитуванням, купівлею за повну вартість та іншими способами оновлення основних засобів та розробка конкретних пропозицій по його запровадженню в конкретних умовах господарювання.

Відповідно до мети дослідження визначено таке коло розв'язуваних задач:

- висвітлення проблем розширеного відтворення основних фондів сільськогосподарських підприємств України;

- аналіз нормативної бази щодо лізингу на Україні, виявлення її плюсів

та мінусів;

- аналіз лізингу як форми господарських відносин;

- аналіз лізингових операції як способу інвестування в сільськогосподарське виробництво;

- вивчення економічної доцільності операцій фінансового лізингу на сучасному етапі розвитку країни;

- вивчення стану обліку орендних операцій;

- розробка шляхів удосконалення обліку і контролю лізингових операцій;

- дослідження українського ринку лізингових послуг, шляхи і форми його розвитку в багатоукладній економіці;

- дослідження проблеми державного регулювання, оподатковування, і фінансування лізингу.

Об'єктом дослідження виступають облікові процеси фінансово-господарської діяльності аграрного підприємства пов’язані з використанням основних фондів та їх орендою.

Предметом дослідження є лізингові операції на сільськогосподарському підприємстві, на прикладі фермерського господарства „Чевенгур” Мелітопольського району, Запорізької області.

Методичні прийоми дослідження.Для розвязання поставлених задач в роботі були використані наступні методи: описовий, аналітичний, статистичні розрахунки, економічний аналіз.У роботі також використано: історичний та логічний методи – для дослідження еволюції постановки проблеми й наступності її вирішення; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення й формування висновків.

Інформаційні джерела, що використовувались в ході дослідження включають законодавчу, нормативно-правову та фактографічну базу, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в наступному:

- **вперше**, в умовах конкретного підприємства обґрунтовано переваги

лізингу в порівнянні з традиційним кредитуванням, купівлею за повну вартість та традиційним споживанням послуг підрядників;

- **удосконалено**:

методичне обґрунтування первинного і аналітичного обліку орендованого майна;

заходи по активізації інноваційної діяльності, що створюють умови для оперативного оновлення основних виробничих фондів без повної оплати їх вартості

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ Дніпровського державного аграрно-економічного університету: "Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства" (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ РОЗШИРЕНОГО ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ, ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЛІЗИНГУ

В першому розділі необхідно:

- розкрити сутність дефініцій простого та розширеного відтворення на макро- та мікро- (в умовах індивідуального відтворення підприємства)

рівнях;

- ознайомитись з історичними аспектами розвитку лізингу, при цьому врахувати світовий досвід;

- здійснити критичний аналіз вітчизняного становлення лізингових відносин;

- дослідити законодавчу нормативно-правову базу, яка регламентує основні засади відносин лізингу (Цивільний кодекс, Господарський кодекс, Закон України «Про фінансовий лізинг», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про банки і банківську діяльність» та нормативні акти Національного банку України, Податковий кодекс України), П(с)БО № 7 «Основні засоби» та № 14 «Оренда»;

- вивчити особливості оформлення договору лізингу.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ

В другому розділі навести:

- фінансово -економічну характеристику досліджуваного підприємства з зазначенням схем організації управління, витягами зі статутних документів, аналізом фінансового стану, платоспроможності, ліквідності та результатів діяльності за п’ятирічний звітний період; представити коротку характеристику рівня та особливостей організації роботи бухгалтерської служби підприємства та ключових засад облікової політики (елементи обов’язкові для включення до змісту дипломної роботи див. в розділі 4 навчального посібника)

- описати порядок ведення первинного , аналітичного та синтетичного обліку орендних операцій підприємства (обов’язково зазначити конкретні облікові фірми бухгалтерських документів, регістрів аналітичного і синтетичного обліку, форм звітності), виявити недоліки в порядку та організації його ведення, внести конкретні пропозиції щодо його удосконалення(шляхи удосконалення повинні стосуватись порядку організації роботи бухгалтерської служби (централізована, частково чи повністю децентралізована), об-

лікової політики (розробка наказу про облікову політику), штатних розкладів (оптимізація штату бухгалтерії), посадових інструкцій, графіку документообігу, удосконалення існуючих форм облікових документів, впровадження автоматизованих форм ведення обліку, впровадження елементів управлінського та податкового обліку).

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

В третьому розділі слід представити:

- детальний аналіз операцій фінансового лізингу в порівнянні з іншими законодавчо регламентованими заходами по активізації інноваційної діяльності, що створюють умови для оперативного оновлення основних виробничих фондів без повної оплати їх вартості та обґрунтувати переваги лізингу.

- розробити оптимальну модель обґрунтування розміру авансового платежу та строків виплати лізингових платежів як конкретний резерв підприємства у випадку реалізації стратегії оновлення власної матеріальної бази.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань(на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства(галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства , районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 2. ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

1.1. Економічна сутність поняття «гармонізація бухгалтерського обліку і звітності»

1.2. Періодизація та становлення і розвитку національної системи бухгалтерського обліку і звітності.

1.3. Нормативне та інформаційне забезпечення

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово - економічна характеристика господарства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства

2.2 Баланс

2.3. Звіт про фінансові результати

2.4. Звіт про рух грошових коштів

2.5. Звіт про власний капітал

2.6. Напрями удосконалення підходів ведення бухгалтерського обліку та результатів фінансової звітності в умовах гармонізації з міжнародними стандартами

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГАРМОНІЗАЦІЇ З МІЖНАРОДНИ-

МИ СТАНДАРТАМИ

3.1. Аналіз та оцінка активів підприємства

3.2. Аналіз та оцінка ліквідності майна

3.3. Аналіз та оцінка ділової та ринкової активності

3.4. Аналіз та оцінка фінансової активності підприємства

3.5. Оптимізація показників фінансової стійкості для підприємства

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. В останнє десятиріччя в Україні відбуваються складні процеси реформування системи бухгалтерського обліку, зумовлені зміною економічної системи й інтеграцією країни до Європейського Союзу. Це потребує запровадження єдиних світових стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що дасть змогу усунути економічні й торговельні бар'єри, активізувати надходження іноземних інвестицій, виходити на світові ринки капіталу, формувати конкурентоспроможне ринкове середовище. Ця проблема актуальна для всіх країн світу, особливо для нашої країни, оскільки бухгалтерський облік є необхідним засобом ведення міжнародного бізнесу й формування сучасної економічної політики.

Гармонізації обліку та звітності України з міжнародними стандартами сприяло прийняття і запровадження Програми реформування бухгалтерського обліку, затвердженої Кабінетом Міністрів України 28 жовтня 1998 р., та Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.07 № 911-р. Для запровадження міжнародних стандартів необхідно забезпечити законодавчі й організаційні передумови. Існує невідповідність і неузгодженість роботи вищих законодавчих органів країни стосовно повноважень і компетенції з питань розробки та впровадження положень (стандартів) бухгалтерського

обліку, відсутність професійного судження бухгалтерів, наявність податкового обліку. Це стримує інноваційний розвиток національної економіки й реалізацію іноземних інвестиційних проектів. Виходячи з цього дослідження гармонізації бухгалтерського обліку і звітності з міжнародними стандартами й обґрунтування напрямів її розвитку набуває важливого значення та потребує активізації.

Загально теоретичні питання адаптації національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності України до міжнародних є предметом досліджень таких відомих вітчизняних учених-економістів, як М. Білуха, Н. Дорош, І. Дрозд, М. Кужельний, Г. Купалова, М. Малік, Є. Мних, Р. Хом'як, В. Швець та ін. Методичним та прикладним питанням багатопланової проблеми гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами приділяють такі вітчизняні вчені і практики: Ф. Бутинець, С. Голов, Н. Горицька, О. Губачова, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, М. Лучко, В. Пархоменко, О. Редько, В. Сопко, Н. Ткаченко та інші. Серед зарубіжних дослідників слід назвати О. Амата, Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, В. Брюкова, Я. Вільямса, Х. Гернона, Ж. Дішара, В. Качаліна, В. Ковальова, М. Коркіна, Г. Міка, Д. Мітчела, С. Модерова, Г. Мюллера, Б. Нідлза, Д. Оріле, А. Погорлецького, Я. Соколова, О. Соловйову й інші.

З вищезазначеного виходить, що обрана тема дослідження на сучасному етапі є дуже актуальною і потребує достатнього та ґрунтовного вивчення, особливо в умовах вступу України до Світової організації торгівлі та Європейського Союзу визначили вибір теми дисертаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є поглиблення теоретичних та розробка методичних засад та практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні у контексті гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Відповідно до поставленої мети дослідження в дипломній роботі вирішувалися такі завдання:

- дослідити роль гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в системі реформування бухгалтерського обліку в Україні;

- визначити економічну сутність поняття «гармонізація бухгалтерського обліку і звітності»;

- здійснити періодизацію становлення й розвитку національної системи бухгалтерського обліку та звітності;

- виявити та систематизувати основні фактори впливу на становлення системи бухгалтерського обліку в умовах гармонізації з міжнародними стандартами;

- дослідити нормативну базу для складання фінансової звітності в Україні та за кордоном;

- представити детальну характеристику рівня та особливостей організації роботи бухгалтерської служби підприємства та ключових засад облікової політики (елементи обов'язкові для включення до змісту дипломної роботи див. у розділі 3 навчального посібника)

- здійснити аналіз існуючої фінансової звітності для сільськогосподарського підприємства;

- обґрунтувати напрями удосконалення підходів ведення бухгалтерського обліку та результатів фінансової звітності в умовах гармонізації з міжнародним організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства із зазначенням схем організації управління, витягами статутних документів, аналізом фінансового стану, платоспроможності, ліквідності та результатів діяльності за п'ятирічний період;

Об'єктом дослідження є бухгалтерський облік і фінансова звітність України.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, і організаційних засад бухгалтерського обліку та фінансової звітності в умовах їх гармонізації і стандартизації з міжнародними стандартами.

Методи дослідження. Для розвязання поставлених задач в роботі були

використані наступні методи: описовий, аналітичний, статистичні розрахунки, економічний аналіз.У роботі також використано: історичний та логічний методи – для дослідження еволюції постановки проблеми й наступності її вирішення; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення й формування висновків.

Інформаційні джерела, що використовувались в ході дослідження включають законодавчу, нормативно-правову та фактографічну базу, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Наукова новизна одержаних результатів проведеного дослідження полягає в наступному:

вперше:

- виявлено і здійснено групування внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на формування чинних світових систем бухгалтерського обліку з об'єднанням їх у такі групи: соціально-економічні, фінансові, інформаційні, нормативно-правові, науково-методичні, що сприятиме комплексній оцінці системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також забезпеченню ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємств;

удосконалено:

- методичні засади гармонізації бухгалтерського обліку та звітності в частині нарахування амортизації основних засобів за рахунок вилучення податкового методу амортизації, а також поліпшення положень (стандартів) бухгалтерського обліку шляхом визнання безоплатно одержаних основних засобів власним капіталом без наступного списання їх на доходи, що сприятиме усуненню відмінностей між балансовою та справедливою вартістю об'єкта основних засобів та науково обґрунтованому формуванню собівартості виробленої продукції;

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-

викладацького складу кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

В першому розділі необхідно навести:

- розкрити економічну сутність поняття “гармонізація бухгалтерського обліку і звітності” та її роль у системі реформування бухгалтерського обліку в Україні,

- здійснити дослідження періодизації становлення й розвитку національної системи бухгалтерського обліку та звітності та визначити фактори впливу на становлення системи бухгалтерського обліку в умовах гармонізації з міжнародними стандартами.

- Дослідити законодавчу базу, яка необхідна для складання фінансової звітності (Закони України, національні стандарти бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Постанови міністерства фінансів України), зробити порівняльний аналіз національних стандартів обліку з міжнародними.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

В другому розділі необхідно надати:

- фінансово-економічну характеристику досліджуваного підприємства з зазначенням схем організації управління, витягами зі статутних документів, аналізом фінансового стану, платоспроможності, ліквідності та результатів діяльності за п’ятирічний звітний період; представити коротку характеристику рівня та особливостей організації роботи бухгалтерської служби підприємства та ключових засад облікової політики (елементи обов’язкові для включення до змісту дипломної роботи див. в розділі 3 навчального посібника);

- прослідити наявну фінансову звітність на підприємстві, оцінити правильність її складання відповідному чинному законодавству;

- вказати напрями удосконалення підходів ведення бухгалтерського обліку та результатів фінансової звітності в умовах гармонізації з міжнародними стандартами.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГАРМОНІЗАЦІЇ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

В третьому розділі слід представити:

- можливі спеціальні прийоми опрацювання даних для аналізу фінансової звітності підприємства (прийом групування, прийом внутрішнього порівняння,узагальнення сукупності показників за допомогою середніх величин, ряди динаміки та ін.);

- провести аналіз та надати оцінку наявних активів та зобов’язань у підприємства, яке досліджується;

- провести аналіз та оцінити ліквідність підприємства;

- провести аналіз та надати висновки щодо ділової та ринкової активності підприємства;

- провести аналіз та обґрунтувати висновки щодо фінансової стійкості підприємства;

- на основі проведеного аналізу провести оптимізацію досліджених по-

казників на наступний період.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань(на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства(галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

1.1. Економічна і правова сутність власного капіталу підприємства

1.2. Організаційно-методичні основи побудови бухгалтерського обліку власного капіталу

1.3. Нормативне та інформаційне забезпечення обліку власного капіталу

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІ-

ТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово - економічна характеристика господарства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики підприємства

2.2. Стан обліку власного капіталу на підприємстві

2.3. Напрями покращення обліку власного капіталу та їх вплив на управління діяльністю підприємства

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ З МЕТОЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

3.1. Методика аналізу ефективності використання власного капіталу

3.2. Аналіз ефективності використання власного капіталу підприємства

3.3. Прогнозування фінансової ефективності використання власного капіталу

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток міжнародних економічних відносин впливає на становлення та ведення бухгалтерського обліку: виникає потреба в постійному його удосконаленні для відображення реальності господарських фактів та явищ, які відбуваються протягом діяльності підприємств. Основою успішної діяльності кожного підприємства є достатній розмір власного капіталу. Обсяг власного капіталу, що використовується на підприємстві, характеризує одночасно і потенціал залучення ним позикових засобі, що забезпечують одержання додаткового прибутку, і формує базу для оцінки ринкової вартості підприємства.

Здатність власного капіталу до самозростання високими темпами характеризує високий рівень формування й ефективний розподіл прибутку підприємства, його здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок внутрішніх джерел. Для досягнення та підтримки фінансової рівноваги потрібно проводити аналіз ефективності використання власного капіталу, який дасть змогу визначити недоліки та розробити пропозиції щодо їх усунення. На сьогодні не існує єдиної методики аналізу власного капіталу підприємства.

Практична потреба в дослідженні питань ефективного управління власним капіталом та вироблення методики його аналізу свідчить про актуальність даної проблеми, що й обумовило вибір теми дипломної роботи магістра.

Дослідженням питанням обліку власного капіталу присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, таких як І.Й. Яремко, Р.А. Слав'юка, І.В. Каплі, О.О. Канцурова, О.Б. Василикі, Н.М. Чижі, С.Л. Коваль, Т.М. Королюкі, О.О. Разборської, О.В. Ярощука, А.А. Гусєва, О.В. Гурнакта та ін. Проте у численних наукових роботах майже не розглянуто питання управління власним капіталом, а також існує необхідність уточнення понятійно-категорійного апарату обліку власного капіталу. Ці обставини визначили вибір теми дослідження, її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає у дослідження існуючої системи бухгалтерського обліку власного капіталу та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його використання в управлінні підприємницькою діяльністю.

Досягнення мети дослідження зумовило постановку та вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність і зміст власного капіталу підприємства;

- дослідити організаційно-методичні основи побудови бухгалтерського обліку власного капіталу;

- проаналізувати методику аналізу визначення ефективності використ-

тання власного капіталу;

- надати фінансово-економічну характеристику підприємства;

- визначити і виявити особливості формування власного капіталу на підприємстві;

- розробити методику аналізу власного капіталу підприємства;

- обґрунтувати практичні рекомендації з удосконалення й підвищення ефективності управлінням власним капіталом підприємства;

- дослідити стан охорони праці підприємства та надати практичні рекомендації його удосконалення.

Об'єктом дослідження є відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій з формуванням власного капіталу.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи бухгалтерського обліку власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю.

Методичні прийоми дослідження. Для розвязання поставлених задач в роботі були використані наступні методи: описовий, аналітичний, статистичні розрахунки, економічний аналіз. У роботі також використано: історичний та логічний методи – для дослідження еволюції постановки проблеми й наступності її вирішення; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення й формування висновків.

Інформаційні джерела, що використовувались в ході дослідження включають законодавчу, нормативно-правову та фактографічну базу, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій і пропозицій стосовно удосконалення обліку власного капіталу з метою підвищення ефективності управління підприємством. Наукову новизну досліджень відображають такі основні положення:

Вперше:

- в умовах конкретного підприємства

Набуло подальшого розвитку:

- визначення поняття «власний капітал», який слід розглядати з одного

боку як авансований капітал, а з іншого – чисті активи підприємства;

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В першому розділі необхідно:

- розкрити економічну і правову сутність власного капталу, дослідити підходи щодо визначення власний капітал;

- визначити складові власного капіталу

- обґрунтувати організаційно-методичні основи побудови бухгалтерського обліку власного капіталу

- дослідити нормативно-правову базу, яка регламентує основні засади обліку власного капіталу (Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» Закон України «Про акціонерні товариства» Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Ук-

раїні», Цивільний кодекс, Податковий кодекс, Положення (стандарт) бухгалтерського 7 «Основні засоби» Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»

РОЗДІЛ 2. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В другому розділі необхідно навести:

- фінансово -економічну характеристику досліджуваного підприємства із зазначенням схем організації управління, витягами статутних документів, аналізом фінансового стану, платоспроможності, ліквідності та результатів діяльності за п’ятирічний період; представити коротку характеристику рівня та особливостей організації роботи бухгалтерської служби підприємства та ключових засад облікової політики (елементи обов’язкові для включення до змісту дипломної роботи див. у розділі 3 навчального посібника)

- описати реальний стан ведення обліку власного капіталу на підприємстві, вказати в яких документах ведеться облік власного капіталу на підприємстві, (обов’язково зазначити конкретні облікові форми бухгалтерських документів з обліку власного капіталу). Розглянути, на яких рахунках ведуть облік власного капіталу на підприємстві із зазначенням бухгалтерської кореспонденції, виявити недоліки по веденню обліку власного капіталу;

- вказати конкретні шляхи удосконалення обліку власного капіталу для досліджуваного підприємства, а саме: порядку організації роботи бухгалтерської служби, облікової політики (розробка наказу про облікову політики), штатних розкладів (оптимізації штату бухгалтерії), посадових інструкцій, графіку документообігу, удосконалення існуючих облікових документів, впровадження автоматизованих форм ведення обліку).

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ З МЕТОЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В третьому розділі необхідно представити:

- існуючі методики аналізу ефективності використання власного капіталу та можливість їх пристосування для конкретного підприємства;

- провести детальний аналіз ефективності використання власного капіталу за наступним напрямами: показник фінансової стійкості; показник ділової активності (оборотності); показник рентабельності; показники окупності капіталу. На основі отриманих результатів проведеного аналізу побудувати модель факторного аналізу показника загальної рентабельності (збитковості власного капіталу;

- обґрунтувати напрями підвищення ефективності управління підприємницькою діяльності.

Прогнозування фінансової ефективності використання власного капіталу дає змогу оцінити не лише поточний фінансово-економічний стан підприємства, а й спрогнозувати майбутній, що є запорукою прийняття раціональних рішень та ефективної діяльності підприємства.

Розрахувати прогнозовані значення показників фінансового аналізу ефективності використання власного капіталу: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт оборотності власного капіталу, загальна та чиста рентабельність власного капіталу, період окупності власного капіталу. Це надасть можливість спрогнозувати зміну власного капіталу на наступний рік. Отримані дані дають можливість визначити альтернативні шляхи розвитку підприємства, обирати найкращий з них, передбачити головні дії керівництва, спрямовані на максимально раціональне і ефективне використання потенційних можливостей підприємства та реалізацію всіх необхідних заходів, спрямованих на мінімізацію або уникнення можливих ризиків у майбутній діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань(на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 4. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ

1.1. Економічний зміст витрат на виробництво та завдання їх обліку

1.2. Класифікація витрат та їх значення для організації обліку

1.3. Нормативне та інформаційне забезпечення обліку витрат на виробництво та виходу продукції рослинництва

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ У ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА АГРОФІРМА «СТЕПОВА»

2.1. Фінансово - економічна характеристика господарства та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова»

2.2. Облік витрат на виробництво і вихід продукції рослинництва

2.3. Напрямки покращення обліку витрат та їх вплив на управління діяльністю підприємства

2.4. Автоматизація обліку витрат на виробництво і виходу продукції рослинництва

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ БАЗ ДАНИХ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

3.1. Аналіз інформаційного забезпечення потреб управління на основі облікових даних

3.2. Оптимізація витрат на виробництво продукції рослинництва

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Виробництво є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. Процес виробництва являє собою, з одного боку, процес виробничого споживання засобів, предметів праці та самої праці, а з іншого – одержання нової продукції (робіт чи послуг).

Основною метою обліку виробництва є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) в натуральних та грошових вимірниках.

Реформування національної системи бухгалтерського обліку зумовлює необхідність теоретичного переосмислення категорій витрат та собівартості, а також удосконалення методики обліку витрат виробництва, що сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень на мікро- і макрорівнях.

Обґрунтування обраної теми. Рослинництво як галузь господарства характеризується низкою особливостей. Воно визначається, з одного боку, впливом природних факторів, з другого – соціальних, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку. Такою особливістю є те, що земля – один із основних засобів виробництва, тоді як у промисловості

вона – лише територія, місце, на якому розташоване підприємство. На відміну від інших засобів, які у процесі виробництва поступово зношуються, внаслідок чого їх через певний проміжок часу необхідно замінювати новими, земля є незмінним засобом виробництва. При раціональному використанні вона не тільки не зношується, а навпаки – підвищує свою родючість. Стан виробництва характеризується ефективністю, ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу, місцем і роллю робітника у виробничому процесі. В умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на виробництво.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає у теоретичному і методичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення управління витратами сільськогосподарського виробництва в умовах стандартизації методології бухгалтерського обліку за міжнародними принципами.

Досягнення мети дослідження зумовило постановку та вирішення наступних завдань:

- дослідити економічну сутність витрат сільськогосподарського виробництва;

- уточнити склад об’єктів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції сільськогосподарського виробництва;

- визначити склад та розмежування виробничих витрат за їх економічним змістом, місцем прикладання, елементами, статтями обліку, суміжними періодами та іншими ознаками, передбаченими відповідними стандартами фінансового обліку;

- прослідити на скільки своєчасно та повно відображається виготовлена продукція, надані роботи чи послуг за їх кількістю та якістю в розрізі окремих об’єктів обліку, центрів відповідальності та суміжних періодів;

- прослідити формування відповідної інформації про обсяг витрат та виготовленої продукції (робіт, послуг) в передбаченій системі документів, облікових реєстрів та звітності.

- визначити місце обліку витрат в системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємств та уточнити зміст поняття управлінський облік;

- обґрунтувати доцільність застосування найбільш оптимального з представлених способу обробки ґрунту;

- сформулювати основні підходи з удосконалення роботи облікових служб щодо інформаційного забезпечення ефективного управління витратами;

Об’єктом дослідження виступають господарські операції, в процесі яких формуються витрати сільськогосподарського виробництва, що підлягають відображенню в бухгалтерському обліку ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень бухгалтерського обліку витрат, що здійснюються в процесі сільськогосподарського виробництва на шляху інтенсифікації в умовах розвитку ринкової економіки.

Методи дослідження. Теоретичні основи обліку витрат досліджувалися із застосуванням історичного методу, для розкриття сутності витрат сільськогосподарського виробництва та собівартості використовувалися методи теоретичного узагальнення і порівняння. Дослідження принципів бухгалтерського обліку витрат та їх значення у визначенні результатів діяльності підприємств проводилися на основі діалектичного підходу, з використанням методів індукції та дедукції. За допомогою системного підходу, а також методів аналізу та синтезу визначено місце обліку в системі управління. В

процесі дослідження сучасного стану обліку витрат сільськогосподарського виробництва було використано методи економіко-статистичного спостереження, групування, порівняння, деталізації, нормативний, балансовий, розрахунково-конструктивний метод, статистичний аналіз рядів динаміки, факторний, індексний аналіз, економіко-математичні методи.

Джерела інформації:

- теоретичною й методологічною базою слугували положення економічної теорії, менеджменту, організації та методології бухгалтерського обліку, Закони України та інші нормативно-правові документи органів державної влади України, наукові розробки і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з питань проведення обліку витрат виробництва і виходу продукції в умовах покращення економічної діяльності;

- матеріали управління статистики, управління сільського господарства, нормативно-довідкова література, літературні джерела, дані первинного обліку, річні звіти, баланс та статистична звітність основних економічних показників роботи ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова» за період 2014-2018 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій і пропозицій стосовно удосконалення обліку та управління витрат в галузі рослинництва. За допомогою економіко-математичного моделювання було проведено аналіз різних способів обробітку ґрунту при використанні мінімальних витрат на виробництво та отримання кращого економічного, соціального та екологічного ефектів у майбутньому.

Практичне значення одержаних результатів полягає у наданні рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств в умовах зростання конкуренції та відкритості ринків. Використання основних положень запропонованої методики дозволить бухгалтерам отримувати і формувати достовірну інформацію щодо рівня, складу витрат виробництва та одержаних результатів виробничої діяльності, яка необхідна менеджерам для виявлення та використання внут-

рішніх резервів підприємств підвищення ефективності їх діяльності. В результаті використання знань з недоліків та переваг видів обробітку ґрунту, та економіко-математичного обґрунтування доцільності обробітку ґрунту за тим чи іншим видом, власник підприємства має змогу приймати економічно обґрунтовані рішення з приводу використання тих чи інших технологій обробітку ґрунту. Використання даних результатів підвищить сталість врожаїв екологічно-чистих сільськогосподарських продуктів з одночасним збереженням та відновлення родючості ґрунту.

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ

В першому розділі необхідно:

- розкрити сутність та економічний зміст витрат та визначити базові завдання їх обліку;

- узагальнити класифікацію витрат виробництва за такими ознаками,

а саме: за економічним змістом, за калькуляційними статтями, за способом включення до собівартості тощо;

- здійснити критичний аналіз вітчизняного становлення і розвитку управлінського обліку витрат витрат;

- дослідити законодавчу нормативно-правову базу, яка регламентує основні засади обліку витрат (Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П (с)БО 16 «Витрати»,П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», МСБО 41 «Сільське господарство», П(С)БО 30 «Біологічні активи»;

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ У ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА АГРОФІРМА «СТЕПОВА»

В другому розділі навести:

- фінансово-економічну характеристику досліджуваного підприємства з зазначенням схем організації управління, витягами зі статутних документів, аналізом фінансового стану, платоспроможності, ліквідності та результатів діяльності за п’ятирічний звітний період; представити коротку характеристику рівня та особливостей організації роботи бухгалтерської служби підприємства та ключових засад облікової політики (елементи обов’язкові для включення до змісту дипломної роботи див. в розділі 4 навчального посібника);

- описати порядок ведення первинного, аналітичного та синтетичного обліку витрат виробництва в галузі рослинництва (обов’язково зазначити конкретні облікові фірми бухгалтерських документів з обліку витрат праці; з обліку витрат предметів праці; з обліку витрат засобів праці; з обліку інших витрат; з обліку виходу продукції, регістрів аналітичного і синтетичного обліку по рахунку 23 «Виробництво», субрахунку 231 «Рослинництво», форм звітності), виявити недоліки в порядку та організації його ведення, внести конкретні пропозиції щодо його удосконалення (шляхи удосконалення повинні стосуватись порядку організації роботи бухгалтерської служби (централізована, частково чи повністю децентралізована), облікової політики

(розробка наказу про облікову політику), штатних розкладів (оптимізація штату бухгалтерії), посадових інструкцій, графіку документообігу, удосконалення існуючих форм облікових документів, впровадження автоматизованих форм ведення обліку, впровадження елементів управлінського та податкового обліку).

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ БАЗ ДАНИХ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

В третьому розділі слід представити:

- детальний аналіз рівня інформаційного забезпечення потреб управління аграрного підприємства (дані бухгалтерського обліку є основою для проведення аналізу та надання інформації керівництву підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень.

Предметом аналізу є реальні витрати господарської діяльності.

Внутрішній економічний аналіз спрямований на комплексне дослідження економічного розвитку господарюючого суб'єкта, структурних підрозділів для забезпечення найповнішого використання потенціалу і регламентації діяльності всіх функціональних підсистем. Він ґрунтується на повній економічній інформації (плановій, обліковій, нормативній), яка регламентується або на інформації спеціальних обстежень всіх видів діяльності підприємства чи його підрозділів. Внутрішній аналіз, використовуючи весь комплекс економічної інформації, дає змогу оперативно управляти господарськими процесами, вдосконаленням організації виробництва ефективнішого використання трудових, матеріальних і грошових ресурсів, підвищенням конкурентоспроможності продукції на ринку.

Основою економічного аналізу є система економічної інформації, яка є базою прийняття оптимальних управлінських рішень.

- обґрунтувати напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення потреб управління та апробувати їх в конкретних умовах діяльності господарюючого суб’єкта. (за результатами досліджень виділено два основні

підходи удосконалення організації обліково-економічної роботи на підприємствах:

1) побудова раціональної структури і організації роботи обліково-економічної служби;

2) забезпечення обліково-економічної служби висококваліфікованими спеціалістами – бухгалтерами-аналітиками).

- розробити вектори удосконалення системи управління витратами з визначенням центрів відповідальності (система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми:

- пошук та виявлення чинників, що впливають на економію усіх видів ресурсів;

- планування витрат за їхніми видами;

- нормування витрат ресурсів;

- облік та аналіз витрат;

- економічне стимулювання економії ресурсів та зниження витрат).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань (на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 5. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАННЯХ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ЇХ ОБЛІКУ Й КОНТРОЛЮ

1.1. Економічний зміст та класифікація фінансових результатів

1.2. Системний підхід до обліку й контролю фінансових результатів

1.3. Особливості сільськогосподарського виробництва та їх вплив на побудову бухгалтерського обліку фінансових результатів

1.4. Нормативне та інформаційне забезпечення

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово-економічна характеристика та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова»

2.2. Організація обліку фінансових результатів у сільськогосподарському підприємстві

2.3. Методика обліку доходів, витрат та фінансових результатів

2.4. Порядок використання прибутку підприємства та узагальнення інформації про фінансові результати у звітності

2.5. Напрямки удосконалення фінансового та управлінського обліку фінансових результатів

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СІЛЬСЬКО-

ГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАННЯХ

3.1. Методика контролю фінансових результатів підприємства

3.2. Моделювання обліково-контрольного процесу формування фінансових результатів

3.3. Автоматизація обліку й контролю фінансових результатів

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Сільськогосподарське виробництво посідає провідне місце серед інших галузей агропромислового комплексу України. Визначальною метою діяльності сільськогосподарських підприємств є забезпечення постійно зростаючих потреб населення у продуктах харчування і промисловості у сировині, що потребує постійного нарощення обсягів виробництва. Аналіз розвитку сільського господарства в розвинутих країнах світу свідчить про суттєве підвищення його продуктивності через запровадження новітніх технологій і зменшення зайнятості в галузі, однак в Україні сільське господарство більше ніж десять років переживає кризу, що постійно поглиблюється. Наприклад, за останні три роки кількість сільськогосподарських підприємств скоротилася на 5,4 %, що свідчить про недостатню підтримку сільськогосподарських виробників державою. Серед різноманітних організаційно-правових форм підприємств найбільшу питому вагу мають фермерські господарства (близько 73,3 %), найменшу – державні підприємства (близько 0,7 %). Це підтверджує відсутність у галузі єдиного власника підприємств, складність інтеграції та кооперації суб’єктів господарювання. Хоча Україна належить до шести країн світу, які є основними виробниками зернових, упродовж останніх років спостерігається поступове (в середньому на 1–2 %) скорочення посівних площ під культурами, зниження рентабель-

ності вирощування майже всіх видів сільськогосподарської продукції.

З огляду на це важливого значення набуває необхідність удосконалення інформаційної системи агропромислових підприємств з метою найповнішого задоволення потреб менеджерів різних рівнів в обґрунтованій і релевантній інформації.

Провідне значення в управлінні сучасним сільськогосподарським підприємством належить бухгалтерському обліку, який покликаний створити умови менеджерам для забезпечення належного контролю здійснених господарських операцій, не тільки оперативно реагуючи на зміни, що відбуваються на самому підприємстві, а й передбачаючи й уникаючи небажаних ситуацій, пов’язаних зі змінами в зовнішньому середовищі.

Однак у сучасних умовах господарювання спостерігається спрямованість бухгалтерського обліку переважно на задоволення потреб податкових органів, тому його управлінська орієнтація не реалізується належним чином, що суттєво знижує ефективність управління, зокрема фінансовими результатами.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломного дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку й контролю фінансових результатів як засобу інформаційного забезпечення системи управління сільськогосподарськими формуваннями. Досягнення поставленої мети визначає зміст дослідження та забезпечує вирішення таких завдань:

– проаналізувати сутність фінансових результатів як багатоаспектної категорії з позицій різних наук;

– удосконалити класифікацію фінансових результатів;

– запропонувати сукупність завдань системного підходу, що визначають послідовність дослідження обліку й контролю фінансових результатів;

– обґрунтувати вплив організаційно-технологічних особливостей сільськогосподарського виробництва на організацію обліку й контролю фінансових результатів;

– проаналізувати чинну методику формування, обліку та відображення фінансових результатів у звітності сільськогосподарського підприємства й визначити основні напрями її вдосконалення;

– розробити блок-схеми зовнішнього та внутрішнього контролю фінансових результатів;

– визначити напрями вдосконалення обліку та контролю фінансових результатів, запроваджуючи новітні комп'ютерні технології.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку й контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань обліку й контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях.

Методи дослідження ґрунтуються на положеннях класиків економічної науки, працях вітчизняних і зарубіжних науковців з обліку й контролю. Методологічною основою дослідження обрано системний підхід, який використовувався при дослідженні загальнотеоретичних засад обліку й контролю фінансових результатів і обґрунтуванні практичних напрямів їх удосконалення. Також застосовано методи логічного аналізу, індукції та дедукції для уточнення сутності прибутку (збитку); способи групування та статистичних порівнянь – для узагальнення основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств; методи експертних оцінок – для дослідження стану обліку й контролю в сільськогосподарських формуваннях; методи функціонально-логічного аналізу й економіко-математичного моделювання – для побудови інформаційно-бухгалтерської та економіко-математичної моделей фінансових результатів.

Інформаційною основою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку й контролю в Україні, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, державних органів статистики, облікові й звітні дані ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова».

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних із удосконаленням обліку й контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях. Найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну, є такі:

удосконалено:

– тлумачення сутності понять „прибуток" і „збиток", виділивши кількісну і якісну сторони у трактуванні цих категорій, а саме: прибуток з кількісної сторони – це приріст власного капіталу підприємства за рахунок перевищення доходів звітного періоду над пов'язаними з їх формуванням витратами; збиток – зменшення власного капіталу підприємства за рахунок перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати; прибуток з якісної сторони – це економічна форма додаткового продукту (доданої вартості);

– класифікацію фінансових результатів у розрізі продуктивного (порядок формування) та правового (порядок використання) аспектів з метою деталізації облікової інформації за визначеними ознаками відповідно до потреб управління сільськогосподарським підприємством;

– форму та зміст бухгалтерських регістрів з обліку доходів, витрат і фінансових результатів за рахунок уведення довідкових рядків і граф, що сприятимуть підвищенню аналітичності облікової інформації та ефективності її використання в управлінні підприємством;

– форму Звіту про фінансові результати, застосувавши релевантний підхід до їх формування і виділивши фінансові результати від реалізації, зміни цін, володіння активами та від впливу інших факторів;

набули подальшого розвитку:

– концепція застосування системного підходу, що включає сукупність концептуальних, методичних і практичних завдань, які визначають послідовність дослідження обліку й контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях та відповідають меті дисертації;

– модель раціональної організації обліку фінансових результатів, що базується на прийнятті трьох груп рішень: організаційних, технологічних і методичних і дозволить підвищити корисність інформації для прийняття управлінських рішень;

– методика фінансового обліку фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях за рахунок уточнення субрахунків до рахунків з обліку доходів і витрат, що дозволить розмежувати фінансові результати за видами операційної, фінансової та інвестиційної діяльності й надзвичайних подій;

– методика управлінського обліку за рахунок введення аналітичних рахунків першого–п'ятого порядку до рахунку фінансових результатів з метою забезпечення контролю за внеском центрів відповідальності у формування фінансових результатів підприємства;

– методичні підходи до побудови блок-схем контролю фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях, що передбачають тісний зв'язок суб'єкта, об'єкта контролю й контрольних дій, забезпечать оперативне виявлення проблемних ділянок і порушень в обліку фінансових результатів, прийняття обґрунтованих і неупереджених висновків про діяльність підприємства;

– підходи до запровадження комп'ютерних технологій в обліку та контролі фінансових результатів, що підвищать оперативність обробки облікової інформації та ефективність її використання в управлінні сільськогосподарськими формуваннями.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні основних положень дисертації в практику господарювання сільськогосподарських підприємств, що дасть змогу суттєво прискорити розрахунок фінансових результатів, підвищити аналітичність обліку та зменшити невизначеність при прийнятті управлінських рішень за центрами відповідальності.

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку,

оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку та аудиту Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує _ найменувань, містить _ таблиці, _ рисунків, _ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на _ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ЇХ ОБЛІКУ Й КОНТРОЛЮ

У першому розділі необхідно дослідити:

- трансформацію сутності економічних категорій „фінансові результати”, „прибуток” і „збиток” упродовж розвитку соціально-політичних умов діяльності суб’єктів господарювання;

- розглянути класифікаційні ознаки фінансових результатів;

- визначити сукупність теоретичних, концептуальних і методичних завдань, що підлягають вирішенню в світлі системного підходу до обліку й контролю фінансових результатів;

- розглянути теоретичні аспекти організації і методики бухгалтерського обліку фінансових результатів,

- дослідити вплив організаційних і технологічних особливостей сільськогосподарського виробництва на побудову бухгалтерського обліку фінансових результатів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ТА ЇХ УДОС-

КОНАЛЕННЯ

У другому розділі необхідно розглянути:

- фінансово-економічну характеристику досліджуваного підприємства, а також, аналіз організації бухгалтерського обліку та основні аспекти облікової політики на досліджуваному підприємстві;

- розкрити методику формування фінансових результатів та порядок відображення їх в обліку на досліджуваному підприємстві;

- визначити невирішені проблеми щодо визнання, класифікації, накопичення на рахунках фінансового й управлінського обліку доходів, витрат і фінансових результатів, відображення їх у звітності;

- запропонувати напрями вирішення окреслених проблем.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАННЯХ

У третьому розділі необхідно:

- запропонувати напрямки удосконалення концептуальних засад створення ефективної контрольної системи;

- обґрунтувати роль інформаційного моделювання при здійсненні контрольних процедур;

- дослідити можливості автоматизованого обліку й контролю фінансових результатів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань (на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі), з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 6 «ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ»

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Теоретико-економічні засади управлінського обліку: сутність, завдання і роль в інформаційній системі управління

1.2. Управлінський облік в умовах сільськогосподарського виробництва

1.3. Оцінка методів обліку витрат і калькулювання собівартості з метою управління виробництвом сільськогосподарської продукції

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

2.1. Фінансово-економічна характеристика та характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка базових засад облікової політики ТОВ «Науково-виробнича агрофірма «Степова»

2.2. Сучасний стан організації управлінського обліку на досліджуваному підприємстві

2.3. Обліково-інформаційне забезпечення аналізу витрат

2.4. Організація обліку процесу виробництва і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

3.1 Удосконалення управлінського обліку як бази інформаційного забезпечення управління підприємством

3.2. Формування системи внутрішньої управлінської звітності за центрами відповідальності.

3.3. Організація бюджетування як способу контролю результатів господарських процесів

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Зміна форм господарювання вплинула на організацію виробництва і механізм управління в сільському господарстві. Оскільки ефективне управління є метою суб'єкта господарювання, а засобом її досягнення виступає облік, то виникає потреба в раціональній організації управлінського обліку з урахуванням сучасних досягнень теорії та практики.

Управлінський облік є інформаційним забезпеченням процесу прийняття управлінських рішень. Практична потреба нових систем і методів отримання інформації для управління спонукає до перегляду існуючих науково-теоретичних основ бюджетного планування, обліку, аналізу та контролю в системному їх взаємозв'язку, що дозволить вирішити низку завдань сучасного менеджменту в сільськогосподарських підприємствах.

Вагомий внесок у дослідження питань теорії і практики, організації та розвитку управлінського обліку належить вітчизняним вченим: І. А. Білоусовій, О. С. Бородкіну, Ф. Ф. Бутинцю, Б. І. Валуєву, С. Ф. Голову, З. В. Задорожному, М. В. Кужельному, Л. В. Нападовській, А. В. Озеран, М. С. Пушкарю, В. В. Сопку, Н .М. Ткаченко, М. Г. Чумаченку і зарубіжним – А. Апчорчу, П. С. Безруких, М. А. Вахрушиній, К. Друрі, Р. Н. Ентоні,

В. Б. Івашкевичу, Т. П. Карповій, С. А. Ніколаєвій, В. Ф. Палію, Дж. Рісу, Я. В. Соколову, С. О. Стукову, В. І. Ткачу, Дж. Харрісону, Дж. А. Хіггінсу.

Незважаючи на численні наукові розробки, проблема створення цілісної системи управлінського обліку в сільському господарстві, яка б враховувала специфіку галузі, залишається невирішеною. Діюча система організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах України не відповідає сучасним умовам господарювання. Відсутнє належне нормативне, документальне та методичне його забезпечення.

Науково-теоретична та практична значимість названих вище проблем визначили актуальність, цільову спрямованість і завдання дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних засад організації управлінського обліку як інформаційної системи управління підприємством і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення методичного та документального забезпечення його організації в сільськогосподарських підприємствах.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні засади організації управлінського обліку з метою обґрунтування його суті, визначення взаємозв’язку з аналізом, плануванням і контролем та місця в інформаційній системі управління;

- систематизувати та удосконалити класифікацію витрат для раціонального формування інформації при прийнятті управлінських рішень;

- здійснити аналіз нормативно-методичної бази з організації управлінського обліку для усунення протиріч методичного характеру;

- визначити напрями аналізу витрат в управлінському обліку для інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень;

- удосконалити методику калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції та розподілу непрямих витрат для оперативного контролю і аналізу її величини;

- розробити комплексну модель організації управлінського обліку

з врахуванням особливостей галузі;

- розробити форми внутрішньогосподарської звітності для узагальнення інформації на запити менеджменту підприємства*;*

- удосконалити організацію бюджетування з урахуванням організаційно-технологічних особливостей процесу виробництва сільськогосподарської продукції.

Об'єктом дослідження є процес організації і методика управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. В основу теоретичних і методичних досліджень покладено загальнонаукові методи і прийоми, серед яких аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, порівняння, групування, конкретизація, системний підхід. Застосовуються окремі методичні прийоми статистики й економічного аналізу – абсолютні та відносні величини (для дослідження динаміки і структури витрат). При дослідженні еволюції розвитку управлінського обліку використано історичний метод. Для вивчення стану організації управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах – прийоми анкетування і опитування.

Теоретичною і методичною основою дипломної роботи є чинні законодавчі акти та нормативно-правові документи, що регламентують діяльність сільськогосподарських підприємств та порядок обліку в них, галузеві методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств та бухгалтерського обліку біологічних активів, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань організації управлінського обліку, матеріали міжнародних науково-практичних конференцій та семінарів. У процесі дослідження використовувались дані бухгалтерського обліку та звітності товариства з обмеженою відповідальністю «Науково-ви-

робничої агрофірми «Степова», внутрішні нормативні документи досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення методичного та документального забезпечення організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

У процесі дослідження отримані такі результати, які визначають його наукову новизну:

удосконалено:

- структуру галузевих Методичних рекомендацій з організації управлінського обліку для належного його впровадження в практику сільськогосподарських підприємств у напрямку підвищення їх методичного забезпечення, якості планування та удосконалення обліку і контролю;

- класифікацію витрат на основі систематизації їх ознак для прийняття управлінських рішень та виділення витрат за етапами технологічних процесів виробництва, що дозволить формувати інформаційні потоки відповідно до потреб управління;

- методику аналізу витрат в управлінському обліку з метою покращення інформаційного забезпечення планування та контролю при прийнятті управлінських рішень;

- організацію бюджетування в сільськогосподарському виробництві шляхом використання “гнучких” бюджетів, що сприяють своєчасній оцінці етапів виробничого процесу, посиленню регулюючої функції управлінського обліку в управлінні витратами та вибору оптимальних варіантів виробництва сільськогосподарської продукції;

набули подальшого розвитку:

- визначення поняття “управлінський облік” як складової бухгалтерського обліку, що є поєднанням бюджетування, обліку, аналізу та контролю для інформаційного забезпечення менеджменту підприємства;

- методика калькулювання собівартості сільськогосподарської продук-

ції, яка передбачає використання нормативного і попередільного (за технологічними етапами виробничого процесу) методів та порядок розподілу непрямих витрат протягом року, що сприятиме підвищенню оперативності інформації у процесі розрахунків та визначенню реальної собівартості продукції.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дипломного дослідження спрямовані на удосконалення організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку та аудиту Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У першому розділі необхідно**:**

- дослідити еволюцію управлінського обліку, його суть та місце в інформаційній системі управління,
- визначити особливості організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах,
- провести комплексну оцінку його нормативно-законодавчого забез-

печення,

- розглянути класифікацію витрат та методів їх обліку.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

У другому розділі необхідно здійснити**:**

- фінансово-економічну характеристику досліджуваного підприємства та оцінку стану організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах;

- дослідити організаційно-методичні аспекти обліку процесу виробництва і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У третьому розділі необхідно**:**

- запропонувати методичні та практичні рекомендації щодо впровадження управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах,

- розробити комплексну модель його організації, форми внутрішньогосподарської звітності за центрами відповідальності;

- удосконалити організаційні й методичні аспекти бюджетування.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань (на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі), з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ТЕМА 7. ОБЛІК І АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: МЕТОДИКА, ОЦІНКА, УДОСКОНАЛЕННЯ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Економічний зміст та класифікація виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах

1.2. Оцінка виробничих запасів: порівняльний аналіз

1.3. Теоретичні засади проведення аудиту виробничих запасів

1.4. Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту виробничих запасів

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика господарства та коротка характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

2.2. Документування господарських операцій з обліку виробничих запасів

2.3. Аналітичний і синтетичний облік виробничих запасів

2.4. Вдосконалення обліку виробничих запасів

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

3.1. Методичне забезпечення оцінки стану аудиту виробничих запасів

3.2. Вдосконалення аудиту виробничих запасів

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Запаси є важливою обліково-економічною категорією та об’єктом бухгалтерського обліку, займають вагоме місце в оборотних активах та беруть участь у формуванні кінцевого продукту діяльності підприємства й входять до вартості його власного капіталу. Основною умовою здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів, за рахунок яких вони функціонують, забезпечуючи подальший розвиток суспільних економічних відносин.

Враховуючи високий ступінь конкуренції, постійні зміни взаємовідносин між виробниками, постачальниками, покупцями й державою, зростання ризику й відповідальності суб’єктів господарювання за результати діяльності, однією з основних умов отримання прибутку сільськогосподарськими підприємствами є якість управління виробничими запасами, що здійснюється на підставі оперативної та достовірної інформації, основним джерелом формування якої є система бухгалтерського обліку.

Постійні зміни чинного законодавства України, умов використання капіталу, зростаючі вимоги користувачів інформації, трансформація вітчизняного бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів зумовлюють об’єктивну необхідність поглиблення дослідження питань обліку виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах.

Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів досліджували вітчизняні вчені Ф. Ф. Бутинець, М. Д. Білик, С. В. Голов, Н. І. Дорош, В. П. Завгородній, М. Ф. Огійчук, Л. К. Сук, Н. М. Ткаченко та інші.

На сучасному етапі розвитку сільськогосподарських підприємств особливої уваги потребує вивчення питань організації складського господарства, оцінки виробничих запасів, кваліфікованого підходу до вирішення організаційно-методичних питань щодо бухгалтерського обліку виробничих запасів та можливості широкого використання при цьому інформаційно-комп’ютерних технологій, що підвищуватиме якість отриманої обліково-аналітичної

інформації.

Необхідність поглиблення теоретичних підходів та практичної розробки методики бухгалтерського обліку виробничих запасів сільськогосподарських підприємств відповідно до нових умов їх господарювання обумовили актуальність і основні напрями дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розробка теоретичних і методичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено комплекс завдань, основними з яких є:

– проаналізувати підходи авторів щодо економічної сутності та складу основних категорій запасів;

– здійснити оцінку класифікації виробничих запасів;

– проаналізувати існуючу методику оцінки та відображення виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку;

– дослідити і проаналізувати стан первинного, аналітичного, синтетичного обліку виробничих запасів в досліджуваному господарстві;

– розглянути методику проведення аудиту виробничих запасів;

– визначити основні напрямки вдосконалення обліку і аудиту виробничих запасів;

– визначити напрями удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів сільськогосподарських підприємств в умовах використання сучасних комп’ютерних технологій;

– провести аналіз та намітити заходи по поліпшенню стану охорони праці в господарстві.

Об’єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку і аудиту виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку і аудиту виробничих запасів

у сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань дослідження використовувались такі методи: діалектичний метод пізнання та теоретичного узагальнення – для комплексного дослідження питань бухгалтерського обліку виробничих запасів; аналізу і синтезу – для узагальнення інформації щодо забезпечення сільськогосподарських підприємств виробничими запасами; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення сутності та змісту виробничих запасів і формулювання висновків; індукції та дедукції – для уточнення понять “запаси”, “виробничі запаси”, “товарно-виробничі запаси”; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формування мети й завдань дослідження; комплексно-системний підхід – для вивчення положень національного законодавства та нормативів щодо бухгалтерського обліку і аудиту виробничих запасів.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та інші нормативно-правові акти України з питань регулювання обліку запасів, матеріали державних органів статистики, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ТОВ „ЮСОЛС” м. П’ятихатки Дніпропетровської області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення методичних підходів до бухгалтерського обліку і аудиту виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах, а саме:

удосконалено:

– форму нагромаджувальної лімітно-забірної картки на одержання виробничих запасів, що позитивно впливатиме на якість обліково-аналітичної інформації та спростить і прискорить ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів;

дістало подальшого розвитку:

– деталізація складу рахунків синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів, що сприятиме гармонійному взаємозв’язку підсистем фі-

нансового й управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах;

– трактування сутності понять “запаси”, “виробничі запаси”, “товарно-виробничі запаси” з погляду на їх функціональні ознаки в бухгалтерському обліку, що дозволить розмежувати ці категорії для його організації та ведення;

– обґрунтування необхідності використання методу середньозваженої собівартості під час вибуття виробничих запасів, що сприятиме вирівнюванню цін в структурних підрозділах сільськогосподарських підприємств у разі їх частих змін;

– підходи до комп’ютерної обробки облікової інформації щодо виробничих запасів з використанням програми “1С:Бухгалтерія 8.0”, що підвищить її оперативність та ефективність в управлінні підприємствами сільського господарства.

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку та аудиту Дніпровського державного аграрно-економічного університету: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2018 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях – 1, загальним обсягом 0,56 друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об’єкт, предмет дослідження, вказано на мету і завдання, стан наукової розробки теми та її джерельну базу, наукову новизну дослідження, його практичне значення,

апробацію одержаних результатів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

У першому розділі необхідно:

- дослідити трактування понять “запаси”, “виробничі запаси”, “товарно-виробничі запаси”;

- розглянути класифікацію виробничих запасів із врахуванням особливостей сільськогосподарських підприємств для підвищення ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку;

- розглянути теоретичні засади проведення аудиту виробничих запасів;

- дослідити нормативно-правову базу щодо забезпечення обліку виробничих запасів.

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

У другому розділі навести:

- фінансово -економічну характеристику господарства;

- дослідити організацію роботи бухгалтерської служби та оцінити базові засади облікової політики підприємства;

- дослідити сучасний стан бухгалтерського обліку виробничих запасів на досліджуваному підприємстві;

- систематизувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

У третьому розділі навести:

- розглянути методичне забезпечення оцінки стану аудиту виробничих запасів на підприємстві;

- навести напрямки удосконалення концептуальних засад аудиту виробничих запасів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, система-

тизувати їх в розрізі поставлених завдань (на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

1.1. Особливості становлення бухгалтерського обліку в фермерських господарствах

1.2. Організаційно-технологічні моделі обліку діяльності фермерських господарств

1.3. Теоретичні аспекти аудиту діяльності фермерських господарств

1.4. Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту діяльності фермерських господарств

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

2.1. Фінансово-економічна характеристика господарства та характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

2.2. Організація обліку фермерського господарства

2.35. Вдосконалення організації обліку в фермерському господарстві

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1. Методичне забезпечення оцінки стану аудиту діяльності фермерського господарства

3.1. Напрями удосконалення аудиту в фермерському господарстві

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід аграрного сектора до ринкових відносин супроводжується новими тенденціями розвитку АПК, зміною структури виробництва, характером зайнятості сільського населення, зумовленими реструктуризацією сільськогосподарських підприємств і створенням на їх основі нових господарських структур на засадах приватної власності на майно і землю. Зокрема широкого розповсюдження набули фермерські господарства. Водночас реорганізація сільськогосподарських структурних одиниць викликала необхідність змін у веденні бухгалтерського обліку з врахуванням вітчизняних і зарубіжних стандартів, оскільки інтеграція економіки України у світову систему неможлива без застосування у системі обліку міжнародних стандартів, які стають невід’ємною складовою національного бухгалтерського обліку, а традиційна система його організації неприйнятна для таких агроформувань внаслідок своєї громіздкості, а отже трудомісткості. Тому дане дослідження, спрямоване на вирішення проблеми організації обліку, звітності у фермерських господарствах, є актуальним. Адже, недостатня наукова розробка проблем організації обліку у фермерських господарствах з урахуванням особливостей їх функціонування,

відсутність чітких нормативних актів та методичних рекомендацій створює значні труднощі при вирішенні практичних питань, які виникають перед обліковими працівниками і фермерами.

Проблеми організації обліку діяльності фермерських господарств у тій чи іншій мірі досліджували вітчизняні вчені М. Я. Дем'яненко, В. А. Дерій, І. І. Костецький, В. Б. Моссаковський, О. М. Онищенко, П. Т. Саблук, Л. К. Сук, П. Я. Хомин та ін. Водночас серед названих авторів є різні точки зору щодо сутності даної проблеми, ще мало наукових праць присвячено дослідженню конкретних особливостей організації обліку та аналізу діяльності фермерських господарств.

Недостатність науково-методичного забезпечення організації обліково-аналітичної роботи у фермерських господарствах, а також велика потреба зваженого вирішення даної проблеми зумовили, з одного боку, актуальність обраної теми, а, з іншого – визначили мету і завдання дипломного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження стану організації обліку та аудиту в фермерських господарствах та розробка практичних рекомендацій з її вдосконалення.

Така цілісна спрямованість дослідження обумовила постановку і вирішення таких завдань:

- розглянути теоретичні основи організації обліку та аудиту в фермерських господарствах;

- дати оцінку зарубіжному досвіду та сучасному стану бухгалтерського обліку діяльності фермерських господарств;

- проаналізувати та виявити недоліки організації обліку ресурсів фермерського господарства;

- розглянути методику проведення аудиту господарської діяльності фермерського господарства;

- намітити напрямки вдосконалення організації обліку і аудиту в фермерських господарствах;

- провести аналіз та намітити заходи по поліпшенню стану охорони праці в господарстві.

Об’єктом дослідження є процес організації обліку і аудиту виробничої діяльності фермерських господарств.

Предмет дослідження – теоретичні аспекти організації обліку і аудиту фермерських господарств.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. При вирішенні визначених у дипломній роботі завдань використано такі методи детального вивчення об’єкта дослідження: порівняння – для вивчення спільних рис і відмінностей діяльності фермерських господарств та інших суб'єктів сільськогосподарської діяльності; монографічний; метод аналізу і синтезу; порівняльний метод, абстрактно-логічний, економіко-статистичний.

Інформаційною базою дипломної роботи стали законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань обліку, аудиту та звітності, методичні матеріали та ін.

Наукова новизна одержаних результатів. У дипломній роботі на основі дослідження проблем організації обліку та аналізу виробничої діяльності фермерських господарств і досвіду економічно розвинутих країн отримано такі наукові результати:

удосконалено:

- будову регістрів для обліку господарських засобів, розрахунків, доходів і витрат фермерських господарств (Книга обліку доходів і витрат, Журнал реєстрації господарських процесів), котрі забезпечують системне формування облікової інформації, яка використовується як для контролю за станом виконання управлінських рішень, так і для складання балансу, що дає змогу підвищити контрольно-аналітичну функцію бухгалтерського обліку;

набули подальшого розвитку:

- трактування економічної суті організації обліку та оперативного

аналізу в системі управління фермерськими господарствами, під якою розуміється нагромадження, балансове узагальнення та аналітична інтерпретація системи показників, які характеризують діяльність даних суб'єктів господарювання;

- розроблений витяг з графіку документообороту, який забезпечить рівномірний рух документів без затримок і накопичення на окремих місцях по кожному виду документів;

- методичні підходи до розробки планів проведення внутрішньогосподарського контролю таким чином, щоб забезпечити його координацію в усіх структурних відділах, підрозділах і бухгалтерії.

Апробація результатів роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ і на наукових конференціях професорсько-викладацького складу кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ ДДАЕУ: “Облік, аналіз та контроль в системі управління економікою підприємства” (Дніпро, 25–26 лютого 2017 р.).

Публікації. За підсумками проведеного дослідження у наукових виданнях опубліковано __ наукових праць, з них у фахових виданнях – ___, загальним обсягом ___ друкованого аркуша.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує __ найменувань, містить ____ таблиці, ____ рисунків, ___ додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на ____ сторінках друкованого тексту.

Короткий зміст розділів дипломної роботи

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об’єкт, предмет дослідження, вказано на мету і завдання, стан наукової розробки теми та її джерельну базу, наукову новизну дослідження, його практичне значення, апробацію одержаних результатів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

У першому розділі необхідно:

- здійснити критичний аналіз становлення бухгалтерського обліку в фермерських господарствах, його стан на фоні міжнародної практики ведення агробізнесу;

- дослідити організаційно-технологічні моделі обліку діяльності фермерських господарств;

- розглянути теоретичні аспекти аудиту діяльності фермерських господарств;

- дослідити нормативно-правову базу щодо забезпечення обліку і аудиту діяльності фермерських господарств.

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

У другому розділі навести:

- фінансово-економічну характеристику господарства та дослідити організацію роботи бухгалтерської служби та оцінити базові засади облікової політики підприємства;

- дослідити стан організації обліку на підприємстві;

- на основі критичного аналізу діючої системи організації обліку розробити напрями її удосконалення.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У третьому розділі навести:

- методичне забезпечення оцінки стану аудиту діяльності фермерського господарства;

- розробити напрями удосконалення аудиту в фермерському господарстві.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- у розділі слід узагальнити отримані результати дослідження, систематизувати їх в розрізі поставлених завдань (на кожне поставлене у вступі завдання навести відповідні тези з дипломної роботи, що найбільш повно

обґрунтовують вирішення поставленої задачі);

- узагальнити конкретні пропозиції автора щодо ключових результатів дослідження (пропозиції повинні мати конкретну прикладну або практичну цінність для досліджуваного підприємства (галузі) з підтвердженням відповідною довідкою підприємства, районного (обласного) управління агропромислового розвитку).

14. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ТА ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондарчук Н. В. Бухгалтерський облік як основа прийняття обґрунтованих рішень / Н. В. Бондарчук // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2013. (спецвипуск). – С. 11-20.

2. Бондарчук Н. В. Облік доходів, витрат та фінансових результатів в умовах застосування МСФЗ на підприємствах України / Н. В. Бондарчук // Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : [колективна монографія у 2 т.] ; за ред. П. Й. Атамаса. – Дніпропетровськ : ФОП Дробязко С. І., 2014. – Т.1. – С. 18-26.

3. Васільєва Л. М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою : навч. посіб. / Л. М. Васільєва, Н. В. Бондарчук, О. П. Бондарчук. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2011.- 260 с.

4. Васільєва Л. М. Бухгалтерський облік як наука і практична діяльність / Л. М. Васільєва // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4(21). – С. 252-254.

5. Васільєва Л. М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються [Електронний ресурс] / Л. М. Васільєва // Ефективна економіка. – 2013. – №6. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.ua

6. Губарик О. М. Облік біологічних активів: від придбання до вибуття / О. М. Губарик, О. В. Чернецька // Баланс–Агро : Всеукраїнський практичний журнал. – 2014. – Вип. 16. – С. 22-26.

7. Губарик О. М. Облік у вівчарстві / О. М. Губарик, О. В. Чернецька // Баланс–Агро : Всеукраїнський практичний журнал. – 2015. – Вип. № 14 (434). – С. 22-25.

8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16. 07. 1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14

9. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22. 04. 1993 р. № 3125-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3125-12

10. Lebid O. V. Virtual communications and their influence on efficiency of an activity of agricultural entities / R. M. Bezus, O. V. Lebid // Економіка АПК. – 2014. – № 11. – С. 68-77.

11. НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

12. Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України на інноваційній основі : колективна монографія / [за заг. ред. Г. Є. Павлової та І. П. Приходька]. – Дніпропетровськ : Герда, 2015. – 524 с.

13. Павлова Г. Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : навч. посіб. / Г. Є. Павлова, О. В. Чернецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 393 с.

14. Павлова Г. Є. Облік і аудит: питання та відповіді (освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр») : навч. посіб. / [І. П. Приходько, Г. Є. Павлова, О. М. Губарик, О. В. Чернецька, Т. М. Саванчук, О. Л. Бєсєда]. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2014. – 552 с.

15. Павлова Г. Є. Звітність підприємств : підручник / [О. В. Будько, Ю. В. Масюк, Г. Є. Павлова, І. П. Приходько]. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2015. – 236 с.

16. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

17. П(С)БО № 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 37 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99

18. П(С)БО № 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00

19. П(С)БО № 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99

20. П(С)БО № 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99

21. П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

22. П(С)БО № 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00

23. П(С)БО № 12 «Фінансові інвестиції», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 р. № 91 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00

24. П(С)БО № 13 «Фінансові інструменти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01

25. П(С)БО № 14 «Оренда», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181 зі змінами і доповненнями [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00

26. П(С)БО № 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 87 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99

27.П(С)БО № 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 353 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

28.П(С)БО № 18 «Будівельні контракти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2001 р. № 205 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01

29.П(С)БО № 20 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30 липня 1999 р. № 176 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0553-99

30.П(С)БО № 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/ laws/show/z0515-00

31.П(С)БО № 22 «Вплив інфляції», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 лютого 2002 р. № 147 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/z0269-02

32.П(С)БО № 23 «Розкриття інформації щодо пов’язаних сторін», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 червня 2001 р. № 303 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01

33.П(С)БО № 25 «Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва»,

затверджене наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2001 р. № 344 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00

34. П(С)БО № 26 «Виплати працівникам», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 р. № 601 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/z1025-03

35. П(С)БО № 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 грудня 2004 р. № 817 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/z0035-05

36. П(С)БО № 29 «Фінансова звітність за сегментами», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19 травня 2005 р. № 412 зі змінами і доповненням [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05

37. П(С)БО № 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05

38. П(С)БО № 31 «Фінансові витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2006 р. № 415 зі змінами і доповненням [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/ laws/show/z0610-06

39. Приходько І. П. Трансакційні витрати як інноваційний об’єкт обліку і контролю / І. П. Приходько, Г. Є Павлова, М. Васюта // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник. – ТНЕУ, 2014. – Вип. № 19. – Ч.1 – С. 121-129.

40. Приходько І. П. Фінансовий облік 1: навч. посіб. [слайд-конспект] / П. Й. Атамас, О. П. Атамас, Г. Є. Павлова, І. П. Приходько. – Дніпропетровськ : Університет Альфреда Нобеля, 2015. – 200 с.

41. Статистичний щорічник за 2014 рік [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. – К. : Август Трейд, 2015. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/plansite/pl_2014_p_.htm.

42. Ткаченко О. С. Контролінг як інструмент оздоровлення підприємств АПК / О. С. Ткаченко // Агросвіт. – 2015. – № 10. – С. 75-80.

43. The providing of sustainable development of agricultural sector for its innovative base: collective monograph / under the general editorship of G. Pavlova and L. Vasilieva.- Science and Education Ltd (Registered in ENGLAND&WALES, Registered Number: 08878342) OFFICE 1, VELOSITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4 LR, 2015. –260 p.

44. Чепець О. Г. Фінансова звітність: проблеми узгодження з міжнародними стандартами / О. Г. Чепець // Ефективна економіка. – 2013. – № 11. – С. 25-31.

45. Чепець О. Г. Поняття та основні передумови раціональної організації обліку / Л. М. Васільєва, О. Г. Чепець // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 14. – С. 31-33.

46. Чепець О. Г. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності / О. Г. Чепець // Ефективна економіка. – 2014. – № 10. – С. 26-31.

47. Чепець О. Г. Необхідність узгодження методології бухгалтерського обліку й фінансової звітності / О. Г. Чепець // Агросвіт. – 2014. – № 20. – С. 26-31.

48. Чернецька О. В. Сутність та значення синергетичного ефекту в системі управління на підприємстві [Електронний ресурс] / О. В. Чернецька // Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». – Миколаїв, 2014. – Вип. 2/2014. – Режим доступу: http://www.global-national.in.ua/archive/2-2014/157.pdf

49. Чернецька О. В. Теоретичні аспекти функціонування системи управління фінансовими результатами аграрних підприємств / О. В. Чер-

нецька // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. Серія: Економічні науки. – Х. : ХНТУСГ, 2014. – Вип. 149 – С.295-302.

50. Чернецька О. В. Зовнішні чинники формування системи управління фінансовими результатами аграрних підприємств [Електронний ресурс] / О. В. Чернецька // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Серія: Економічні науки. – Х. : ХНТУСГ, 2015. – Вип. 162. – С. 285-293. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/2015/vesnik_162.pdf

51. Юрченко С. В. Безтарифна система оплати праці в сільському господарстві / С. В. Юрченко // Збірник матеріалів ІІІ Всеукраїнської науково-практичної інтерет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність в сучасних умовах» (м. Дніпропетровськ, 13-15 травня 2015 р.). – Дніпропетровськ : ННІЕ, 2015. – С. 82-84.

14. ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Зав. кафедри «Обліку,
оподаткування та управління
фінансово-економічною
безпекою»
проф. Приходьку І.П.

здобувача гр. МгОП-17
П.І.Б.

Заява

Прошу закріпити за мною тему науково-дослідної дипломної роботи на здобуття ОС «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» другого (магістерського) рівня вищої освіти_____
_____

(назва теми)

Керівником прошу призначити_____
_____

(звання, посада, П.І.Б. керівника)

Дата Підпис

ДОДАТОК Б

Типовий план-графік виконання дипломних робіт ОС «Магістр»

№ з/п	Етапи виконання	Період	
		денна форма	заочна форма
1	Розділ 1. Теоретична частина	жовтень-лютий	жовтень-лютий
2	Розділ 2. Аналітико-дослідницька частина	березень-травень	березень-травень
3	Розділ 3. Проектно-рекомендаційна частина	червень-вересень	червень-жовтень
4	Вступ. Список використаних джерел	жовтень-листопад	листопад-грудень
5	Висновки і пропозиції. Додатки. Оформлення роботи	грудень	січень

Зав.кафедрою обліку, оподаткування та УФЕБ, проф. Ігор ПРИХОДЬКО

Затверджено на засіданні
кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Протокол №_____ від _____202__р.

ДОДАТОК В

Ректору Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
професору Анатолію КОБЦЮ

ЗАМОВЛЕННЯ

на виконання дипломної роботи

Просимо Вас надати можливість здобувачу вищої освіти другого (магістерського) рівня заочної (очної) форми навчання Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету спеціальності 071 «Облік і оподаткування» Геркіялу Назару Романовичу виконувати дипломну роботу на тему: «Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Керівник підприємства _____/_____/

(підпис) (власне ім’я, прізвище)

„_____”_____202__ р.

ДОДАТОК Г

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Завідувач кафедри_____
«_____»_____20 р.

З А В Д А Н Н Я
на дипломну роботу здобувачу вищої освіти другого (магістерського) рівня

Геркіялу Назару Романовичу

1. **Тема дипломної роботи** «Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства»

керівник роботи Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від « 19 » вересня 2021 р. № 2284

2. **Строк подання студентом роботи –** 10 грудня 2021 року.

Вихідні дані до роботи Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, П(с)БО, регістри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «САГ-ІНВЕСТ».

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). 1. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. 2. Організація обліку на підприємстві. 3. Напрями вдосконалення організації обліку. 4. Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). 1. Основні передумови раціональної організації обліку. 2. Принципи організації бухгалтерського обліку. 3. Система облікового процесу в ТОВ «САГ-ІНВЕСТ». 4. Схема журнально-ордерної форми обліку в ТОВ «САГ-ІНВЕСТ». 5. Перелік питань, що висвітлюються в Наказі про облікову політику. 6. Запропонований порядок приймання-передачі справ. 7. Основні вимоги щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві. 8. Схема автоматизованої форми бухгалтерського обліку.

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Г

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____листопад 2020 р._____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах	Листопад 2020	
2	Організація обліку на підприємстві	Лютий 2021	
3	Напрями вдосконалення організації обліку	Червень 2021	
4	Висновки і пропозиції	Жовтень 2021	
5	Оформлення дипломної роботи	Листопад 2021	

Здобувач _____ _____ Назар ГЕРКІЯЛ_____
(підпис) (власне ім’я, прізвище)

Керівник роботи _____ _____Ольга Губарик_____
(підпис) (власне ім’я, прізвище)

Додаток Д

Згідно форми № Н – 9.02
(затвердженої наказом
МОН молодь спорту
України
від 29 березня 2012 року № 384)

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор

_____ Ігор ПРИХОДЬКО

«____» _____ 202__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства

Виконав: здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
Геркіял Н.Р.

Керівник доц. Губарик О.М.

Дніпро – 2021

ДОДАТОК Е

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства».

Магістерська робота: 62 ст. основного тексту, 6 рис., 12 табл., 16 додатків, 50 літературних джерела.

Об'єкт дослідження є процес організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства.

Мета роботи полягає в узагальненні теоретичних аспектів організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства.

Методи дослідження. Діалектичний метод пізнання, метод наукової абстракції, методи логічного та історичного дослідження, метод систематичного і порівняльного аналізу.

Вивчено і узагальнено теоретичні основи організації обліку і контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства. Досліджено стан і перспективи розвитку організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельної організації. Надані рекомендації з удосконалення обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельної організації. Використання отриманих результатів підвищить ефективність обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельної організації.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «САГ-ІНВЕСТ» м. Києва.

Ключові слова

ЗАПАСИ, ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНІ ЗАПАСИ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.

Keywords

SUPPLIES, INVENTORIES OF SUPPLE, PRODUCTIVE SUPPLIES, METHODOLOGY OF ANALYSIS OF EFFICIENCY OF THE USE OF PRODUCTIVE SUPPLIES.

ДОДАТОК Ж

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

КНИГИ:

Один автор

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посібник / П.Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.
2. Васільєва Л.М. Державне регулювання аграрного сектору України в умовах системної модернізації: концептуальні теоретичні положення та напрями подальшого розвитку: монографія / Л. М. Васільєва. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток», 2011. 392 с.
3. Williamson O. E. The mechanisms of governance / O.E. Williamson. – Oxford: Oxford University Press, 1996. 429 p.

Два автори

1. Павлова Г. Є., Чернецька О. В. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : навч. посіб. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 393 с.
2. Приходько І. П., Приходько Т. П. Формування готовності майбутніх економістів до викладацької діяльності у процесі магістерської підготовки: монографія. Дніпропетровськ: Біла К. О., 2010. 202 с.
3. Приходько І. П. Приходько Т. П. Державне управління інноваційним розвитком вищої аграрної освіти України в умовах її інтеграції в світовий освітній простір: теорія, методологія, механізми: монографія. Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : ФОП Ємельянова Т. В., 2011. 442 с.

Три автори

1. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Бондарчук О. П. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті: навч. посіб. Дніпропетровськ: Свідлер А. Л., 2010. 232 с.
2. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Бондарчук О. П. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою: навч. посіб. / Дніпропетровськ: Біла К. О., 2011. 260 с.

Чотири автори і більше авторів

1. Загородній А. Г., Корягін М. В., Єлісєєв А. В., Полякова Л. М. Аудит: теорія і практика. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 453с.

2. Приходько І. П., Атамас П. Й., Атамас О. П., Павлова Г. Є.,Фінансовий облік 1: навч. посіб. [слайд-конспект]. Дніпропетровськ: Університет Альфреда Нобеля, 2015. 200 с.

Автор(и) та редактор(и)/ упорядники

1. Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України на інноваційній основі: колективна монографія / за заг. ред. Г. Є. Павлової та І. П. Приходька. Дніпропетровськ: Герда, 2015. 524 с.

2. Вовк О.М., Борисюк І.О. Розвиток інтелектуального капіталу як конкурентної переваги підприємства. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: колективна монографія / за заг. ред. О.В. Ареф'євої Київ, НАУ, 2019. 342 с.

Без автора

1. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика / упоряд. В. Агеєва. Київ, ФОП Маслаков, 2020. 480 с.

2. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / упоряд. Ю. В. Міронова. Вінниця : ВНТУ, 2017. 73 с.

Тези доповідей, матеріали конференцій

1. Васільєва Л.М. Система управління ризиками як складова економічної безпеки підприємства. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств*: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Дніпро : ННІЕ, 2021. С.108-111.

2. Васільєва Л.М. Ризик-менеджмент в системі управління підприємства. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи Дмитра Мусійовича Фесенка. Полтавська державна аграрна академія. 31 березня 2021 року. Полтава, 2021. С. 442-445.

Статті із продовжуваних та періодичних видань

1. Ареф'єва О.В., Ковальчук А. М. Економічний механізм підтримання фінансової безпеки підприємства через антикризове управління та реінжиніринг. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 6 т.3 (264). С. 76-82.

2. Васільєва Л.М. Облікова політика як інструмент формування бухгалтерської інформації в управлінні. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2019. № 9. С.217-222.

3. Вовк О.М., Борисюк І.О., Розвиток інтелектуального капіталу як конкурентної переваги підприємства Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: колективна монографія за заг. ред. О.В. Ареф'євої Київ, НАУ, 2019. 342 с. С. 94-102.

4. Ковальчук А. М. Детермінанти забезпечення мотиваційного управління економічною безпекою підприємств в умовах стійкого розвитку. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 3(147). С. 98-107.

5. Koshkalda I., Utenkova K., Herman L., Vasilieva L., Atamas O. Management of Economic Security of the Ukraine ' s Agriculyural Sector in the Conditions of Globalization. *International Journal of Industrial Engineering & Production Research*. Vol. 33. 2022. P. 1 -10.

Інші видання
Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 365.

3. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136–141.

Архівні документи

1. Наукове товариство ім. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7

2. Киевский коммерческий институт. *Державний архів м. Києва*, ф. 153, оп. 8, од. зб. 129, арк. 145.

Стандарти

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO

6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04- 01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Бібліографічні покажчики

1. Економічний олімп : лауреати Нобелівської премії з економіки 1969 – 2009 рр. : бібліогр. покажчик / уклад. Т. О. Коноваленко, Р. О. Вайтешонок, І. Ю. Бойко. К. : КНЕУ, 2010. 219 с.

Електронні ресурси

1. Чернецька О. В. Зовнішні чинники формування системи управління фінансовими результатами аграрних підприємств. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Серія: Економічні науки*. Х.: ХНТУСГ, 2015. Вип. 162. С. 285-293. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/2015/vesnik_162.pdf. (дата звернення: 26.09.2021).

2. Vasilieva L. Development of partnership relations of state and banking sector. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 1 (91). http://ema.ztu.edu.ua/article/viewFile/200868/201059. (дата звернення: 26.09.2021).

3. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?gall eryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2021).

Автореферати дисертацій

1. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства: автореф. дис. ... доктора економічних наук : 08.00.09. Київ, 2017. – 36 с.

2. Ткаченко Ю.В. Теоретико-методичні засади функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на матеріалах промислового комплексу Черкаської області): автореф. дис. ... кандидата економічних наук : 21.04.02. Київ, 2019. 24 с.

3. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. ... доктора економічних наук : 21.04.02. Київ, 2020. 42 с.

Дисертації

1. Вініченко О. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства через мотивацію персоналу до стратегічних змін : дис. ... д-ра екон. наук :

08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

2. Ковальчук А. М. Економічний механізм підтримання фінансової безпеки підприємства через антикризове управління та реінжиніринг: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2021. 478 с.

ДОДАТОК З

В і д з и в

про роботу здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Геркіяла Назара Романовича на тему: «Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства»

Дипломна робота Геркіяла Назара Романовича присвячена важливій проблемі – удосконаленню організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства. Дипломна робота має прикладний комплексний характер.

За період виконання дипломної роботи Геркіял Н.Р. проявив старанність, вивчив економічну літературу з досліджуваного питання, навчився узагальнювати конкретний матеріал у висновках.

Геркіял Н.Р. матеріалами дослідження зібрав та опрацював значний обсяг фактичних даних; визначив існуючі недоліки та намітив конкретні шляхи для подальшого покращення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності для досліджуваного підприємства.

Пропозиції виходять із результатів дослідження.

Автор дипломної роботи при її виконанні проявив себе, як підготовлений спеціаліст, який може застосувати отримані теоретичні знання до рішення конкретних практичних завдань та проблем, продемонстрував відмінні знання з питань обліку, контролю, аналізу та іншим економічним дисциплінам, проявив свою дисциплінованість. Завдання керівника виконував своєчасно.

В зв’язку з вище викладеним, вважаю, що виконана дипломна робота відповідає вимогам вищої школи і може бути допущена до захисту.

Науковий керівник, к.е.н., доцент Ольга ГУБАРИК

ДОДАТОК И

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання Дніпровського державного аграрно-економічного університету за спеціальністю 071 «Обліку і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Геркіяла Назара Романовича

Тема роботи: „Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства"

Робота виконана на _80_ сторінках
В тексті розміщено __2__таблиці
В списку літератури _70_ джерел
Матеріал викладено в _3_ розділах

Актуальність обраної теми не підлягає сумніву, адже фінансовий результат являє собою універсальну економічну категорію, яка враховує два чинники основної мети підприємницької діяльності - доходи і витрати. Питання вдосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства є досить актуальними, що й обумовило вибір теми дипломної роботи.

Виконання зроблених висновків та внесених пропозицій має практичне значення для підприємства.

Зміст роботи відповідає її назві та поставленим цілям.

У вступі дипломної роботи показана актуальність, обґрунтованість обраної теми, вказана ціль і методи дослідження.

У першому розділі розкриті теоретичні основи організації обліку і контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства. У другому розділі розкрита фінансово-економічна характеристика господарства; організація роботи бухгалтерської служби та оцінка основних засад облікової політики підприємства; організації обліку доходів та витрат за основним видом діяльності ТОВ «САГ-ІНВЕСТ» та приведені напрямки її удосконалення. В третьому розділі розкрито стан контролю доходів і витрат основної діяльності підприємства, намічені конкретні шляхи його удосконалення. Висновки та пропозиції мають конкретний характер, повністю витікають з проведеного в роботі аналізу.

Магістром зроблено розбір інструктивного матеріалу, навчальної та наукової літератури з теми дослідження. Робота відповідає вимогам Вищої школи.

Разом з тим, в роботі мають місце деякі недоліки: недостатньо охарактеризовані первинні документи з обліку витрат в господарстві. Але вказаний недолік не знижує якості роботи і її автор заслуговує позитивної оцінки.

Рецензент: _____
Диплом №_____ від_____ (посада, місце роботи)
Виданий_____ _____
(власне ім'я та прізвище)
„___"_____20___ р. (печачка, підпис)

ДОДАТОК К

Ректору Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
професору Анатолію КОБЦЮ

ВІДЗИВ
про дипломну роботу

здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня Геркіяла Н.Р.

Дипломна робота здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання Дніпровського державного аграрно-економічного університету за спеціальністю 071 “Облік і оподаткування” на тему: «Удосконалення організації обліку та контролю доходів і витрат основної діяльності будівельного підприємства» виконана на достовірній інформації щодо діяльності підприємства.

Використані в дипломній роботі дані взяті з дозволу керівника підприємства.

Тема роботи актуальна

Матеріали, вказані в аналітико-рекомендаційній частині мають практичне значення

Запропоновані рекомендації доцільно впроваджувати на підприємстві.

Керівник підприємства_____(_____)
(підпис) (власне ім’я та прізвище)

„___”_____202__ р.

ДОДАТОК Л

ЗАЯВА

щодо самостійності виконання кваліфікаційної (наукової) роботи

Я, П. І. Б., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня (форма навчання, факультет, курс, група) заявляю: моя письмова робота на тему (назва роботи), виконана самостійно і в ній не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше письмових робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений(а) з діючим Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску письмової роботи до захисту та застосування дисциплінарних заходів.

Дата Підпис

ДОДАТОК М

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований

Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Геркіял Н.Р.

Співавтор:

Назва: ГеркіялНР_Керівник_ГубарикОМ.docx

Науковий керівник:

Підрозділ: Відділ внутрішнього аудиту і контролю якості освітньої діяльності

Коефіцієнт подібності 1:22.8%

Коефіцієнт подібності 2:8.1%

Мікропробіли: 3

Заміна букв: 1

Інтервали: 0

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2021-12-08 00:26:13.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

☑ Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

☐ Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

☐ Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедурам. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата експерт

Додаток Н

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

щодо захисту дипломної роботи на здобуття ОС – Магістр за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Направляється здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня Геркіял Н.Р. до захисту дипломної роботи магістра на тему: «Удосконалення організації обліку і контролю в фермерському господарстві».

Дипломна робота здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня і рецензія додаються.

Декан факультету обліку і фінансів _____ Галина ПАВЛОВА

Довідка про успішність

Іванова І.І. за період навчання на факультеті обліку і фінансів з 2017 року по 2019 рік повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно 4,0%, добре 96,0%, задовільно 0,0%;
шкалою ECTS: A 4,0%; B 0,0%; C 96,0%; D 0,0%; E 0,0%.

Секретар факультету обліку і фінансів _____Анна СІРКО

Висновок керівника дипломної роботи

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Керівник роботи _____ Ольга ГУБАРИК

«___»_____ 202__ р.

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня розглянута на засіданні кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ, протокол № ____ від _____ 202__ р. Здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня Іванова Інна Іванівна допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри
обліку, оподаткування та УФЕБ _____ Ігор ПРИХОДЬКО

«___»_____ 202_ р.

Н а в ч а л ь н е в и д а н н я

Приходько *Ігор Павлович*
Павлова *Галина Євгеніївна*
Васільєва *Леся Миколаївна*
Губарик *Ольга Миколаївна*
Чернецька *Ольга Віталіївна*
Погорєлова *Тетяна Павлівна*
Юрченко *Сергій Васильович*

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Навчальний посібник

Видання 5-те, виправлене

за загальною редакцією
доктора наук з державного управління,
професора І. П. Приходька
та кандидата економічних наук О.М. Губарик

Видання друкується в авторській редакції

Відповідальний редактор *Біла К. О.*
Дизайн обкладинки *Косолапов О. В.*
Оригінал-макет *Біла К. О.*
Технічний редактор *Джікія Н. В.*

Підп. до друку 18.01.16. Формат 60х84$^{1}/_{16}$. Спосіб друку – плоский.
Ум. друк. арк. 10,2. Тираж 150 пр. Зам. № 0116-03/2.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.2009

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Поштова адреса: Україна, 49087, м. Дніпро, п/в 87, а/с 4402
тел. +38 (067) 972-90-71
www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК